

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

Proef ingediend met het oog op het behalen van de
graad van Master of Science in de Criminologische
Wetenschappen

Publieke opinies inzake kleinschalige detentie

Public opinions on small scaled detention

Een vooronderzoek naar het Mechelse transitiehuis

A preliminary research about the transitionhouse in Mechelen

Tess Britt DE WESTELINCK

0536836

Academiejaar 2019-2020

Promotor: An-Sofie VANHOUCHE

Jury: Esther JEHAES

Rechten & Criminologie

Aantal woorden: 34797

Dankwoord

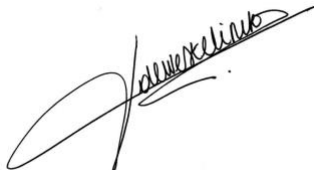
In dit dankwoord wil ik graag van de gelegenheid gebruik maken om een aantal personen te bedanken.

Om te beginnen zou ik mijn promotor, Prof. Dr. A. Vanhouche, willen bedanken. Desondanks de soms moeilijke en uitdagende omstandigheden waarin deze masterproef tot stand is gekomen, heeft mijn promotor altijd haar uiterste best gedaan om me zo goed mogelijk te begeleiden en te voorzien van de nodige hulp. Haar uitgebreide kennis in het vakgebied en haar toegankelijkheid hebben zeker en vast een meerwaarde betekend voor de totstandkoming van deze masterproef.

Vervolgens wil ik ook Stad Mechelen bedanken voor de interesse in dit onderzoek en de opportuniteiten die ze zowel mij als de VUB hieromtrent hebben geschonken. Meer bepaald wil ik expliciet Werner Van Herle bedanken voor alle hulp tijdens de totstandkoming van deze masterproef.

Aangezien dit vooronderzoek eveneens deels een 'duo-masterproef' is, zou ik ook van deze gelegenheid gebruik willen maken om Laura De Meester te bedanken. Doorheen het gehele onderzoek en het schrijfproces heb ik erg veel steun aan haar gehad. Bedankt voor deze erg fijne samenwerking.

Tot slot wil ik ook een aantal personen bedanken die me erg nauw aan het hart liggen, namelijk mijn ouders, familie en vrienden. Jetske Joseph, Tina De Bruyn Carlier, Solenn Veys en Elien Van Loo, bedankt voor alle steun, hulp en waardevolle vriendschap die jullie mij geboden hebben tijdens deze soms uitdagende en intensieve schrijfperiode. Ik apprecieer het enorm dat jullie altijd onvoorwaardelijk klaarstaan om te helpen. Eeuwige dankbaarheid naar jullie toe!

Deze masterproef is (ten dele) tot stand gekomen in de periode dat het hoger onderwijs onderhevig was aan een lockdown en beschermende maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het COVID-19 virus. Het proces van opmaak, de verzameling van gegevens, de onderzoeksmethode en/of andere wetenschappelijke werkzaamheden die ermee gepaard gaan, zijn niet altijd op gebruikelijke wijze kunnen verlopen. De lezer dient met deze context rekening te houden bij het lezen van deze masterproef, en eventueel ook indien sommige conclusies zouden worden overgenomen.

This master's thesis came about (in part) during the period in which higher education was subjected to a lockdown and protective measures to prevent the spread of the COVID-19 virus. The process of formatting, data collection, the research method and/or other scientific work the thesis involved could therefore not always be carried out in the usual manner. The reader should bear this context in mind when reading this Master's thesis, and also in the event that some conclusions are taken on board.

Abstract

Deze masterproef betreft een buurtonderzoek naar de publieke opinies inzake bestraffing, re-integratie en kleinschalige detentie. Meer bepaald, een kwalitatief vooronderzoek naar het Mechelse transitiehuis in samenwerking met de Stad Mechelen. Dit vooronderzoek is tot stand gekomen op vraag van zowel de Stad Mechelen als de academische wereld. Daar het transitiehuis gevestigd is binnen een bepaalde buurt, is het uiterst interessant om na te gaan hoe de buurtbewoners de komst van dit huis ervaren. Dit eerste transitiehuis kan echter enkel een succesverhaal worden indien men draagvlak weet te creëren bij de omwonende burgers.

Om na te gaan hoe bestraffing, re-integratie en de komst van het eerste transitiehuis leeft in deze buurt, zijn we aan de slag gegaan met kwalitatieve interviews met de buurtbewoners.

Helaas werden we tijdens de periode van dit masterproefonderzoek geteisterd door onvoorziene omstandigheden als gevolg van het Covid-19-virus. Vanwege deze pandemie is het aantal kwalitatieve interviews van beperkte omvang gebleven. Omwille van deze beperking, is het van belang te vermelden dat dit masteronderzoek geen vaststaande of veelzeggende conclusies kan trekken. Dit vooronderzoek vereist een toekomstig vervolgonderzoek. Desalniettemin hebben we zowel op basis van de bekomen literatuur en resultaten reeds verscheidene interessante resultaten bekomen.

Al snel wordt duidelijk dat bestraffing en re-integratie een erg complexe en ambigue materie is voor de doorsnee burger. Bestrafing en re-integratie houdt de bevolking namelijk niet dusdanig bezig. Als gevolg van een gebrek aan kennis hieromtrent, is het tevens niet altijd eenvoudig een opinie te vormen hierover. Toch kan men stellen dat desondanks het gebrek aan kennis, het *least-eligibility*-principe sterk op de voorgrond treedt. Dit principe wordt meer bepaald gecombineerd met zowel de individuele aanpak van elke casus, als met het *just-deserts*-principe. Als gevolg van de combinatie van deze verschillende componenten kan men concluderen dat er een paradoxale denkwijze wordt gehanteerd. Volgens deze paradoxale denkwijze zijn bestraffing en re-integratie als volgt complementair en onlosmakelijk verbonden met elkaar.

Daaropvolgend heeft men kunnen ondervinden dat er niet enkel draagvlak is betreffende re-integratie van gedetineerden, maar ook inzake kleinschalige detentievormen. Meer bepaald het eerste transitiehuis. Toekomstige initiatieven zoals *loopplankhuizen* voor jonge delinquenten worden warm onthaald.

Het neveneffect 'net-widening' wordt echter wel in stand gehouden door de Mechelse respondenten. Het behoud van de traditionele gevangenis naast kleinschalige detentievormen is essentieel.

Ten slotte wijst dit masterproefonderzoek op het belang van communicatie, betrokkenheid, participatie en informatie-uitwisseling met de gemeenschap inzake de oprichting van kleinschalige detentievormen.

Trefwoorden: Publiek opinieonderzoek, Mechelen, transitiehuis

Abstract

This master's thesis concerns a neighborhood study of public opinions on punishment, reintegration and small-scale detention. More specifically, a qualitative preliminary study regarding the first transition house in Belgium, located in Mechelen. This preliminary research was executed in collaboration with the City of Mechelen. Since the transition house is located in a certain neighborhood, it is extremely interesting to reflect on how the residents experience this first transition house. However, this transition house can only become a success if we create support among the surrounding residents.

In order to investigate how public opinions on punishment, reintegration and the first transition house live in this neighborhood, I conducted qualitative interviews with the local residents.

Unfortunately, during the period of this research a global pandemic arose (Covid-19 crisis). As a result of these unforeseen circumstances, the qualitative interviews could not be continued. The number of interviews therefore remained limited. Due to this limited amount of interviews and respondents, it is important to mention that this research cannot draw firm or meaningful conclusions. This preliminary investigation requires a future follow-up investigation.

Nevertheless, based on the literature and results obtained, several interesting results can already be formulated.

It soon becomes clear that punishment and reintegration are very complex and ambiguous concepts for the average citizen. Punishment and reintegration does not bother the population that much. Due to a lack of knowledge in this regard, it is not always easy to form an opinion on this topic.

Nevertheless, it can be said that, despite the lack of knowledge, the *least-eligibility* principle predominates. More specifically, this principle is combined with both the individual approach to each case and the *just-deserts* principle. As a result of the combination of these different components, we can conclude that a paradoxical way of thinking is used. According to this paradoxical way of thinking, punishment and reintegration are complementary and inseparable components.

Subsequently, it has been found that there is not only support regarding to reintegration of prisoners, but also towards small-scaled detention. More specifically, the first transition house. Future initiatives such as 'loopplank'-houses for young offenders can count on a lot of support and are warmly welcomed. Although the side effect of 'net-winding' is maintained by the respondents from Mechelen. Preservation of the traditional prison alongside small-scaled detention is essential.

Finally, this master's thesis also highlights the importance of communication, involvement, participation and exchange of information with the community regarding the establishment of small-scaled detention.

Keywords: Public opinion research, Mechelen, transition house

Inhoudsopgave

1	Inleiding & probleemstelling	9
2	Literatuuronderzoek	13
2.1	Transitiehuis Mechelen	13
2.1.1	Stad Mechelen	14
2.2	Publieke opinie	15
2.3	Publieke opinies bestraffing & gevangenisstraf	16
2.3.1	Publieke opinie & bestraffing	17
2.3.2	Publieke opinies & gevangenisstraf	18
2.4	Publieke opinie & re-integratie	19
2.4.1	Paradox van bestraffing & re-integratie	23
2.4.2	Verklaring paradox	26
2.5	Publieke opinie t.a.v. kleinschalige detentie	29
2.6	Invloedrijke factoren van publieke opinies m.b.t. bestraffing & re-integratie	33
2.6.1	Kennis & communicatie	33
2.6.2	Individuele & demografische factoren	35
3	Methodologisch kader	37
3.1	Methodologie	37
3.1.1	Initieel onderzoeksopzet	38
3.1.2	Huidig onderzoeksopzet	40
3.2	Kwaliteitscriteria	43
3.3	Kritische bedenkingen en beperkingen	44
4	Analyse van de resultaten	47
4.1	Demografische factoren	47
4.2	Contextuele factoren	48
4.3	Publieke opinie – bestraffing	49
4.3.1	Belgisch strafrechtelijk systeem	49
4.3.2	Gevangeniswezen & gevangenisstraf	50
4.4	Publieke opinie – re-integratie	51
4.4.1	Rol van de gemeenschap	53
4.5	De relatie tussen bestraffing & re-integratie	54
4.6	Bestrafing in de gevangenis versus kleinschalige detentievormen	55
4.6.1	Doelgroep	57
4.7	Publieke opinie – kleinschalige detentievormen (Transitiehuis)	59
4.7.1	Publieke opinies – Transitiehuis	61
4.7.2	Publieke opinies andere buurtbewoners	63
4.7.3	Communicatie & interactie	64
4.7.4	Meerwaarde	68
4.7.5	Locatie transitiehuis	70
4.8	Kleinschalige detentievormen (transitiehuis) & re-integratie	72
5.	Discussie	76
5.1	Discussie	76
5.1.1	Publiek opinieonderzoek	76
5.1.2	Publieke opinies inzake bestraffing	79
5.1.3	Publieke opinies inzake re-integratie	79
5.1.4	Just deserts – principe	80
5.1.5	Publieke opinies inzake kleinschalige detentie	81
5.1.6	Communicatie	84

5.1.7. Gebruik van strafuitvoeringsmodaliteiten	85
5.2. Beleidsaanbevelingen	85
5.2.1. Communicatie & informatie-uitwisseling	85
5.2.2. Educatieve campagnes & lezingen	87
5.3. Reflecties topiclijst	88
6. Conclusie	90
7. Bronnen	93
7.1. Rechtsbronnen & wetgeving	93
7.2. Internet bronnen	93
7.3. Wetenschappelijke bronnen	94
8. Bijlagen	98
8.1. Bijlage 1: Brief schepencollege	98
8.2. Bijlage 2: Stedelijk grondplan	100
8.3. Bijlage 3: Brief onderzoek VUB-Mechelen	101
8.4. Bijlage 4: Topiclijst	102
8.5. Bijlage 5: Informed-consent	107
8.6. Data-Management-Plan	109

1 Inleiding & probleemstelling

Dat ons huidig gevangeniswezen in België niet van een leien dakje loopt, is een understatement. Al jaren hebben onze Belgische gevangenissen te maken met overbevolking, stakingen, chaos en mensonterende omstandigheden. Gelukkig kent het Belgische gevangeniswezen sinds 2005 een wetgevend kader. Deze bestaat namelijk uit de Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden¹ en de Wet op de externe rechtspositie². Zowel het leven binnen de gevangenis, als de weg naar buiten toe wordt aan de hand van deze twee wetten geregeld.

Toch zien we dat de implementatie van deze twee wetten niet volledig tegemoetkomt aan het verlies dat wordt geleden tijdens een gevangenisstraf. Sykes (1974) formuleerde hieromtrent de *pains of imprisonment*: verlies van vrijheid, autonomie, goederen & diensten, heteroseksuele relaties en veiligheid. Deze *pains* wijzen op het feit dat gevangenisstraffen zich niet enkel en alleen beperken tot het verlies van vrijheid, een gevangenisstraf gaat veel verder dan dat.

Als gevolg van deze *pains* en overbevolkte gevangenissen, wordt er alsmaar meer nagedacht omtrent nieuwe vormen en alternatieven op traditionele detentie. Onze huidige gevangenissen falen op alle mogelijke vlakken. De traditionele gevangenissen maken volgens Bowker (1981) geen einde aan criminaliteit, maar is juist een leerschool voor nog meer delinquentie. Alternatieve detentievormen worden dan ook erg gepromoot door zowel professionals als academici. Wereldwijd zien we dat er verschillende organisaties ontstaan en dat onderzoeksgroepen zich inzetten voor nieuwe meer humane detentievormen. Alsmaar meer criminologen en andere onderzoekers in het 'penitentiaire werkveld' zijn ervan overtuigd dat alternatieve detentievormen, gebaseerd op kleinschaligheid, een oplossing kunnen bieden voor het falen van het huidige gevangenisstelsel (Sigler & Lamb, 1995).

Zulke kleinschalige alternatieve detentievormen hebben voornamelijk betrekking op *halfway houses* (HH), transitiehuizen en *community-based detentie* (CCC).

¹ Basiswet 12 januari 2015 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, *BS* 1 februari 2005

² Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006

Deze bestaan voornamelijk uit residentiële of semi-residentiële afdelingen voor zowel personen onder supervisie van het correctionele systeem, als alternatief of bijkomstigheid op detentie in de gevangenis.

De afdelingen staan onder leiding van het departement justitie, maar kunnen eveneens worden uitgebaat door een private onderneming. Het hele gebeuren verloopt binnen een gecontroleerd kader onder toezicht van justitie en mits de nodige veiligheidsmaatregelen (Latessa et al., 2010).

Het uitgelezen doel is in dit opzicht dan ook om gedetineerden de kans te geven zich op een efficiëntere manier te re-integreren in de huidige vrije samenleving. Deze kans tot re-integratie krijgt enerzijds vorm aan de hand van het ter beschikking stellen van een therapeutisch kader, begeleiding en een ruim assortiment aan opportuniteiten op vlak van educatie en beroepsopleidingen (Johnson, 2006; Petersilia 2003 in Hyatt & Han, 2018). Anderzijds wordt er als het ware een brug gevormd tussen de gedetineerden, de vrije samenleving en het penitentiair systeem, daar deze detentievormen vormkrijgen binnen een bepaalde gemeenschap. Deze brug zorgt zowel voor een groter verantwoordelijkheidsgevoel bij de gedetineerden, als voor een stijgend engagement ten aanzien van hun toekomst in een specifieke gemeenschap (Ostermann, 2009).

Ook België investeert de laatste jaren in vernieuwende ideeën en onderzoek naar kleinschaligere humane detentievormen. Dit zien we terug in de oprichting van vzw De Huizen en de Rescaled-beweging. Het uitgangspunt van beide organisaties is om op lange termijn alle traditionele, gedateerde gevangnissen af te schaffen en te vervangen door gedifferentieerde detentiehuisen. De oprichting van deze nieuwe detentiehuisen gaat tevens gepaard met drie basispijlers, namelijk: kleinschaligheid, differentiatie en nabijheid (Claus et al., 2013).

Onder leiding van deze drie basispijlers heeft België zijn eerste twee kleinschalige detentievormen verwezenlijkt. In september 2019 werd namelijk het eerste transitiehuis in Mechelen opgericht en in januari dit jaar ging het tweede transitiehuis te Edingen van start. Deze transitiehuisen zijn binnen het kader van vzw De Huizen nog niet vergelijkbaar met eventueel toekomstige detentiehuisen, maar leunen wel aan bij hun visie.

Om van deze twee transitiehuizen een succesverhaal te maken is het, zoals Ostermann (2009) het omschrijft, noodzakelijk om een sterke brug met de gemeenschap te bouwen en te onderhouden. De oprichting van deze innoverende alternatieven op de klassieke gevangenisstraf is dan ook belangrijk, maar de publieke steun, inbedding in de gemeenschap en de acceptatie van deze alternatieven zijn minstens van even groot belang.

Alternatieve detentievormen kunnen enkel en alleen effectief zijn indien er sprake is van een draagvlak. Dit draagvlak dient enigszins niet enkel verkregen te worden bij de beleidsmakers en politici. Ook bij de burgers van onze samenleving dient er een draagvlak gecreëerd te worden, dit kan echter enkel indien de derde pijler van vzw De Huizen inzake nabijheid en inbedding in de omgeving verwezenlijkt wordt (Ostermann, 2009).

Als gevolg van de recente oprichting van het transitiehuis in Mechelen, is hieromtrent nog geen onderzoek gevoerd. Empirisch onderzoek naar kleinschalige detentievormen of halfway houses hebben tot nog toe telkens sterk de focus gelegd op de individuele effecten voor de participanten en de recidivecijfers. Slechts een beperkt aantal onderzoeken besteden aandacht aan de soms uitdagende relatie tussen het *halfway house* en de aangrenzende buurten (Hyatt & Han, 2018). Het is dan ook uiterst relevant om de effectiviteit van zulke alternatieven op de traditionele gevangenisstraf niet enkel te beperken tot recidivecijfers en re-integratie vanuit het oogpunt van de gedetineerden.

De beleidsmakers van de Stad Mechelen zijn zich eveneens erg bewust van het belang van een publiek draagvlak. Vanuit deze relevantie en interesse werd dan ook de vraag gesteld in te zetten op een publiek opinieonderzoek in de stad Mechelen. Vanuit deze praktijkvraag zal dit thesisonderzoek dan ook nagaan hoe de Mechelse burens van het transitiehuis ten aanzien van kleinschalige detentievormen staan.

Om hieromtrent een beeld te verkrijgen, zal men het onderzoek eerst moeten uitvergroten naar een breder perspectief. Om over te gaan tot kleinschalige detentie, dient men eerst meer te weten te komen over de publieke opinies inzake algemene bestraffing en re-integratie van gedetineerden. Nadien zal men verder kunnen specificeren naar publieke opinies en steun met betrekking tot kleinschalige detentie, zoals in dit geval de transitiehuizen. In dit opzicht zal dit onderzoek enerzijds zijn bijdrage trachten te leveren aan het opvullen van dit gebrek aan onderzoek en aanzetten tot het verder onderzoeken hiervan. Anderzijds zal dit onderzoek het verder investeren en uitbreiden van alternatieven op traditionele detentie promoten.

Aan de hand van de volgende onderzoeksvragen zal dit thesisonderzoek trachten antwoorden te bieden op de praktijkvraag vanuit de Stad Mechelen:

- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van bestraffing?
- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie?
- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie in kleinschalige detentievormen?

Helaas zijn deze onderzoeksvragen doorheen het onderzoek moeten aangepast worden, als gevolg van de Covid-19 pandemie en de desbetreffende maatregelen hieromtrent. Ten gevolge van deze maatregelen is men overgegaan tot een vooronderzoek. Dit vooronderzoek zal binnen het kader van deze nieuwe onderzoeksvragen enerzijds trachten voorlopige resultaten voor te stellen. Anderzijds zal dit vooronderzoek een aanzet bieden voor toekomstig onderzoek. Hieromtrent zal er dieper worden ingegaan in de paragraaf omtrent het methodologische kader.

2 Literatuuronderzoek

2.1 Transitiehuis Mechelen

Om te beginnen wordt er een overzicht gegeven van wat het Mechelse transitiehuis concreet inhoudt en hoe deze praktisch te werk gaat.

Daar het concept van het transitiehuis volledig nieuw is in ons land, gaat dit project gepaard met een Pilotproject, wat inhoudt dat dit project na één jaar geëvalueerd zal worden. In geval van een positieve evaluatie bestaat de mogelijkheid meerdere gelijkaardige projecten op te richten in België (<https://www.koengeens.be>).

Desondanks de 'testcase' is er uiteraard nood aan een wetgevend kader. De Wet op de externe rechtspositie, Hoofdstuk IIbis en Hoofdstuk III³, zorgt hiervoor en definieert een transitiehuis als volgt:

'Een bij koninklijk besluit erkende inrichting (van 12 tot 17 plaatsen) waar veroordeelden geplaatst kunnen worden om hun vrijheidsstraf te ondergaan'.

Dit wil zeggen dat de uitvoering van de vrijheidsstraf doorloopt en niet onderbroken wordt. De Wet bepaald tevens wie er al dan niet in aanmerking komt voor een verblijf in het transitiehuis, aan de hand van volgende voorwaarden:

1. De veroordeelde bevindt zich op 18 maanden na de tijdsvoorwaarden voor een toekenning van een voorlopige invrijheidsstelling (VI).
2. De veroordeelde is in staat om in een open gemeenschapsregime te verblijven:
 - Geen vluchtgevaar.
 - Geen risico op het ronselen van medege-detineerden voor extremistisch gedachtengoed.
 - Geen hoog risico op conflictueus gedrag.

³ Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, BS 15 juni 2006; Hoofdstuk IIbis & Hoofdstuk III; Art. 9/1 t.e.m. Art. 13

3. Er bestaan geen tegenaanwijzingen waaraan men niet tegemoet kan komen door middel van bijzondere voorwaarden, bijvoorbeeld: onttrekkingsgevaar, het plegen van ernstige feiten of het lastigvallen van het slachtoffer.
4. De veroordeelde stemt in met het plaatsingsplan. Dit plan houdt het programma in dat de veroordeelde tijdens zijn verblijf dient te volgen (vb. Werk zoeken, zinvolle activiteiten, opleiding en begeleiding, zelfstandig wonen, ...).
5. De veroordeelde stemt in met het huishoudelijk reglement van het transitiehuis. Bijkomend is er tevens een geografische bepaling. Het transitiehuis is gericht op re-integratie en de overgang naar de vrije samenleving. Het is dan ook van belang dat de veroordeelde geplaatst wordt in een transitiehuis dat niet te ver verwijderd ligt van de plaats waar zijn reclassering plaatsvindt. In dit geval wordt de voorkeur gegeven aan veroordeelden die hun reclassering vormgeven in Vlaams-Brabant en Antwerpen.

De oprichting van het transitiehuis te Mechelen verloopt in samenwerking met de Nederlandse organisatie Exodus en G4S Care. Exodus Nederland omschrijft zichzelf als de grootste landelijke organisatie voor opvang en begeleiding van ex-gedetineerden, gedetineerden en hun familieleden (www.exodus.nl).

G4S Care, de uitbater van het transitiehuis, is de 'zorg-tak' vanuit het private veiligheidsbedrijf G4S. Zij richten zich voornamelijk op zorg-gerelateerde uitdagingen in de maatschappij, alsook de opvang van kwetsbare personen (<https://g4s-care.force3.be/media>).

2.1.1 Stad Mechelen

Het is tevens niet verbazend dat Mechelen de eerste Belgische stad is met een transitiehuis. Deze stad staat namelijk erg bekend om zijn open en progressieve karakter. Mechelen beschikt als het ware over een 'Mechelen-model'. De stad maakt namelijk zowel gebruik van een geïntegreerd veiligheidsbeleid als een rechtshandavingsstrategie. Diversiteit wordt aanzien als een rijkdom en minderheden worden in een positief daglicht gezet. Iedereen is divers, maar iedereen is ook 'Mechelaar'. Er is geen wij of zij, verbinding staat centraal tussen alle inwoners. Er valt als het ware niemand uit de boot, ook gedetineerden en ex-gedetineerden niet (SVVP Mechelen, 2018).

Het Mechelse Strategisch Veiligheids –en Preventieplan bestaat uit acht krachtlijnen, waarvan er één specifiek van toepassing is voor dit onderzoek, namelijk ‘re-integratie na opsluiting’. Mechelen beschikte reeds over verscheidene initiatieven met betrekking tot re-integratie: Reconnect (ROJM), De Sleutel, Straathoek –en maatschappelijk werk, insluitingstrajecten vervreemding (CEAPIRE) en trajecten na de jeugdzorg (vzw Emmaüs). Zulke projecten zijn van groot belang om sociale uitsluiting en isolatie tegen te gaan, en juist te opteren voor meer inclusie (SVVP Mechelen, 2018).

Inclusie wordt volgens Crewe en collega’s (2016) eveneens omschreven als *citizenship*, een kernbegrip dat binnen het Mechelse beleid alsook centraal staat. *Citizenship* is essentieel voor een succesvolle re-integratie en draagt bij tot het verminderen van de afstand tussen ‘de vrije samenleving’ en de gedetineerde (Crewe, Jenkins & Ugelvik, 2016). Om deze scheiding zoveel mogelijk te voorkomen en deze als het ware te doen vervagen, heeft de stad Mechelen geopteerd voor de oprichting van het eerste transitiehuis.

2.2 Publieke opinie

Het concept ‘publieke opinie’ intrigeert al jarenlang de sociale wetenschappen. Volgens Glynn en Huge (2008) kan dit concept aanzien worden als een algemene indicator voor een zekere denkwijze inzake specifieke opvattingen en sentimenten van een relevante groep ten aanzien van een probleem. Ze wijzen eveneens op een interne contradictie binnen het concept. Aan de ene kant wijst het op een ‘publiek’ gegeven, wat wijst op iets algemeen en universeel. Aan de andere kant wordt een opinie in de meeste gevallen aanzien als iets individueels. Een opinie is als het ware een interne en subjectieve formulering, afhankelijk van allerlei verschillende factoren.

Zulke interne subjectieve formuleringen zijn afhankelijk van allerlei verschillende factoren. Deze invloedrijke factoren betreffen situationele –en individuele karakteristieken zoals directe of indirecte ervaringen, politieke overtuigingen of demografische kenmerken. Daarenboven speelt ook de kennis inzake het desbetreffend onderwerp een belangrijke rol. Deze kennis kan verkregen worden op verschillende manieren, waaronder door de media en politieke beslissingen. In dit opzicht zijn de verschillende mediakanalen en politici erg invloedrijke factoren bij het opstellen van een opinie (Immerwahr & Johnson, 2002; Gray, 2009; Garland et al., 2016). Als gevolg van deze situationele factoren kunnen opinies en denkprocessen doorheen de tijd wijzigen.

In het kader van dit onderzoek kunnen publieke opinies inzake delinquentie, bestraffing en re-integratie alsook veranderen doorheen de tijd. Volgens Doble (2002) en Garland en collega's (2014) is dit belangrijk in acht te nemen bij het voeren van opinieonderzoek.

In een volgend deel van deze literatuurstudie zal er verder worden ingegaan op de invloed van verschillende factoren op specifiek publieke opinies inzake bestraffing en re-integratie.

Vervolgens is het eveneens van belang bij onderzoek naar publieke opinies rekening te houden met twee specifieke factoren. Deze twee factoren zijn van belang, daar deze aangeven in welke mate een bepaald onderwerp betekenisvol is en als het ware 'leeft' bij de bevolking (Immerwahr & Johnson, 2002).

Ten eerste is het belangrijk zich tijdens het onderzoek de vraag te stellen of het bepaalde onderwerp, in dit geval bestraffing en re-integratie, spontaan aan bod komt of pas nadat hiernaar wordt gevraagd. Indien een specifiek onderwerp spontaan aan bod komt, wijst dit op een zekere directheid en urgentie. Hierdoor komen zulke kwesties meteen bovenaan de publieke agenda te staan. Kwesties die niet meteen ter sprake komen, zijn minder urgent.

Ten tweede moet er eveneens worden nagegaan of de respondenten weten wat dit onderwerp inhoudt, of dat deze nood hebben aan bijkomende toelichting en verduidelijking. Deze twee factoren zijn van groot belang bij de opzet van een publieke discussie en onderzoek hieromtrent (Immerwahr & Johnson, 2002).

2.3 Publieke opinies bestraffing & gevangenisstraf

De afgelopen jaren zien we dat er wereldwijd meer en meer aandacht wordt besteed aan onderzoek omtrent publieke opinies, meer bepaald aan publieke opinies inzake het justitieel systeem. Onderzoek naar publieke opinies met betrekking tot justitie, bestraffing en het gevangeniswezen zijn van uiterst groot belang. De wijze waarop de bevolking denkt over justitie en bestraffing is enerzijds van belang voor de acceptatie van dit systeem. Anderzijds is het van belang voor de legitimiteit ervan (Reynolds, Craig & Boer, 2009). Een veel voorkomende assumptie in onderzoek naar publieke opinies ten aanzien van justitie in het Verenigd Koninkrijk, is namelijk dat het strafrechtelijk systeem te mild optreedt. Dit milde optreden is volgens de bevolking voornamelijk van toepassing bij het optreden ten aanzien van delinquentie en de bestraffing hiervan (Gray, 2009).

2.3.1 Publieke opinie & bestraffing

Indien men onderzoek wil voeren naar publieke attitudes ten aanzien van delinquenten, is het allereerst van belang de verscheidene publieke attitudes ten aanzien van verschillende delicten in acht te nemen.

McCorkle (1993) voerde reeds aan het begin van de jaren '90 onderzoek naar de attitudes van Amerikaanse inwoners (397 volwassenen) ten aanzien van zes veelvoorkomende delicten. Deze zes delicten zijn: een overval, verkrachting, misbruik, inbraak, drugshandel en het bezit van drugs. Deze groep respondenten werden telefonisch gecontacteerd en werd gevraagd telefonisch een vragenlijst te beantwoorden. Uit dit onderzoek blijkt dat voor alle zes delicten, de bevolking in de richting neigt van een eerder punitieve aanpak (McCorkle, 1993 in Reynolds, Craig & Boer, 2009). Uit onderzoek gevoerd door ABC News in 2002, blijkt zelf dat maar liefst 82% van de Amerikaanse bevolking voorstander is van een wettelijke verplichting tot een levenslange gevangenisstraf ten aanzien van recidivisten van geweldsdelicten (Immerwahr & Johnson, 2002).

In later onderzoek door Reynolds en collega's (2009) wordt er opnieuw bevestigd dat de bevolking verschillende type delicten van elkaar onderscheidt. Zo wordt er erg vaak een onderscheid gemaakt tussen delicten ten aanzien van personen of straatcriminaliteit enerzijds en delicten ten aanzien van de gemeenschap, zoals witteboordencriminaliteit, anderzijds.

Dit onderscheid wordt in veel gevallen geïllustreerd aan de hand van twee algemene voorbeelden, namelijk diefstal en fraude. Deze vorm van straatcriminaliteit, diefstal, wordt dan ook aanzien als een delict dat zwaar bestraft moet worden, in tegenstelling tot fraude. Slechts 15% van de respondenten dacht dat fraude zwaarder bestraft zou worden (Reynolds, Craig & Boer, 2009).

Met deze onderzoeken wordt het voorgaande onderzoek door Cullen en collega's (2000) bevestigd. Indien er sprake is van geweldsdelicten, recidivisten of zedendelicten zijn punitieve attitudes sterk aanwezig. Niet-gewelddadige delicten en *first-time offenders* kunnen daarentegen op meer tolerantie en rehabilitatieve attitudes rekenen. Over het algemeen kan er worden gesteld dat er voornamelijk een '*just deserts*'-filosofie wordt gehanteerd door de Amerikaanse bevolking: *If you do crime, you do time* (Cullen et al., 2000 in Reynolds et al., 2009; Garland, Wodahl & Cota, 2016).

Toch is er eveneens sprake van verschillen in punitieve attitudes tussen personen, namelijk op vlak van gender. Omtrent deze genderverschillen in punitiviteit werd er al vroeg in de jaren '90 onderzoek gevoerd in de Verenigde Staten. Zo deden Skovron en collega's (1989) en Schwartz en collega's (1993) onderzoek naar de verschillen in punitiviteit tussen mannen en vrouwen. Hieruit blijkt dat mannen in de VS enerzijds vaker voorstander zijn van de doodstraf dan vrouwen. Anderzijds zijn diezelfde mannen eveneens voorstander van een volwassen berechting bij jongeren. Algeheel kan men uit deze onderzoeken stellen dat vrouwen zowel iets milder zijn, als vaker voorstander zijn van re-integratie in de gemeenschap na het uitzitten van een straf (Skovron et al., 1989, Schwartz et al., 1993 in Reynolds, Craig & Boer, 2009)

2.3.2 Publieke opinies & gevangenisstraf

Vervolgens gaan publieke opinies inzake het strafrechtelijk systeem en bestraffing eveneens gepaard met publieke opinies ten aanzien van de gevangenisstraf en het gevangeniswezen. Zo voerden Immerwahr en Johnson (2002) onderzoek naar publieke opinies omtrent bestraffing en gevangeniswezen. Hun onderzoek werd in drie verschillende demografische delen van de staat Philadelphia gevoerd aan de hand van focusgroepen, telkens met respondenten uit éénzelfde deel van de staat. Tijdens deze focusgroepen kwam het gevangeniswezen uitgebreid aan bod. Hieromtrent hadden de respondenten een uitgesproken mening. Uit deze focusgroepen blijkt dat het publiek niet per se bezorgd is over het gebruik van de gevangenisstraf. Wel maken er een aantal zich sterk zorgen omtrent het ineffectief gebruik van de gevangenis capaciteit.

Als gevolg van een gebrek aan opportuniteiten om nuttige vaardigheden te verwerven in de gevangenis, zijn er kansen in overvloed om verder negatief gedrag te verwerven en versterken. De gevangenis wordt als het ware aanzien als een 'school voor meer delinquentie'. Door middel van het inadequaat gebruik van gevangenis capaciteit, zullen overtreders op een 'laag niveau' dieper in de criminele wereld wegzakken. Onder de categorie 'overtreders op een laag niveau', kan men de eerder omschreven delicten en personen terugvinden waar meer tolerantie tegenover staat. Deze groep delinquenten behoren dan ook niet thuis in de gevangenis volgens de Philadelphia-respondenten. Lange gevangenisstraffen voor geweldsmisdrijven kennen daarentegen wel een erg hoge mate aan publieke steun (Immerwahr & Johnson, 2002).

Toch zien we dat desondanks er bekommernissen worden geuit ten aanzien van de gevangenisstraf, de Amerikaanse bevolking over een sterk vergeldende opinie beschikt ten aanzien van bestraffing. Het principe van *least eligibility* is hier van toepassing.

Gedetineerden behoren nog steeds tot de minst verdienstelijke leden van de samenleving en dienen in geen enkel geval meer of evenveel voordelen te krijgen als de doorsnee vrije burger. Ondanks dat er ernstige vragen worden gesteld bij de effectiviteit van de gevangenisstraf, is deze bevolkingsgroep niet prioritair en hoeven deze niet bovenaan de politieke agenda te staan. Deze vergeldende denkwijze is voornamelijk gericht op gedetineerden in de gevangenis, maar ook voormalige gedetineerden behoren nog steeds tot deze groep. Zulke punitieve gevoelens verdwijnen namelijk niet gemakkelijk (Garland, Wodahl & Cota, 2016). Om die reden is het dan ook niet enkel belangrijk in te zetten op onderzoek naar publieke opinies en attitudes ten aanzien van delinquenten en bestraffing om de legitimiteit van het systeem na te gaan. Deze percepties zijn minstens even belangrijk om na te gaan in het kader van de acceptatie van ex-gedetineerden in de gemeenschap en een al dan niet succesvolle re-integratie (Reynolds, Craig & Boer, 2009).

2.4 Publieke opinie & re-integratie

Om na te gaan in welke mate ex-gedetineerden opnieuw geaccepteerd worden in de samenleving, dient men het aspect van de re-integratie van gedetineerden te bestuderen. Gouvis Roman en Travis (2010) omschrijven de re-integratie van gedetineerden als een proces waarbij de gevangenis wordt verlaten en men terugkeert naar de samenleving. Volgens hen is dit een proces dat elke gedetineerde in principe zal doormaken, met uitzondering van zij die hun leven zullen eindigen in de gevangenis. Er komt als het ware een periode waarin elke gedetineerde uiteindelijk opnieuw deel zal uitmaken van de vrije samenleving. In Europa en België wordt deze re-integratie van gedetineerden tevens gereguleerd aan de hand van verschillende rechtsbronnen. De European Prison Rules van 2006 stellen namelijk in Art. 64, dat alle vormen van vrijheidsberoving en detentie dusdanig beheerd moet worden om de re-integratie in de vrije samenleving te vergemakkelijken.

⁴ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.

Op Belgisch niveau wordt deze re-integratie eveneens voorzien in de Basiswet⁵ betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden en de Wet op de externe rechtspositie⁶. Deze beide wetteksten voorzien in de garantie van alle mogelijkheden inzake een succesvolle re-integratie (Scheirs & Beyens, 2019).

Zoals eerder werd aangegeven, zijn er twee belangrijke factoren van toepassing op onderzoek inzake publieke opinies. Het spontaan ter sprake komen van een onderwerp enerzijds en de nood aan extra toelichting anderzijds. In tegenstelling tot bestraffing en meer specifiek de gevangenisstraf, is 're-integratie van gedetineerden' geen onderwerp dat spontaan ter sprake komt. Dit blijkt uit een onderzoek gevoerd door de *Public Agenda* in 2002 bij verschillende Amerikaanse inwoners. Het niet spontaan opkomen van dit onderwerp, wijst op het feit dat de populatie hier niet dusdanig mee bezig is. De respondenten beschikken echter wel over verschillende meningen omtrent de re-integratie en tonen interesse wanneer dit aan bod komt. Toch wil dit niet zeggen dat de re-integratie van gedetineerden 'leeft' bij de mensen.

Belangrijk is wel dat desondanks dit onderwerp niet spontaan ter sprake komt, het wel een aspect is dat door de meeste respondenten meteen begrepen wordt (Immerwahr & Johnson, 2002).

Immerwahr en Johnson (2002) wijzen tevens op het feit dat zowel de media als politici erg veel aandacht besteden aan criminaliteit, het proces en de bestraffing. Publieke aandacht ten aanzien van de re-integratie van deze zelfde populatie blijft daarentegen onderbelicht. Er is reeds tal van onderzoek gevoerd naar de publieke opinie ten aanzien van de bestraffing van criminaliteit, maar inzake de re-integratie van gedetineerden bestaat slecht beperkt onderzoek. Om hier een beter zicht op te krijgen vroeg *The Urban Institute's Reentry Roundtable* de *Public Agenda* hieromtrent een kleinschalig pilootproject te voeren. Dit pilootproject kreeg vorm aan de hand van drie focusgroepen in verschillende stedelijke gemeenschappen van de staat Philadelphia.

⁵ Basiswet 12 januari 2015 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, *BS* 1 februari 2005

⁶ Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006

Deze stedelijke gemeenschappen beschikken telkens over verschillende demografische elementen. Op deze manier krijgt men ook inzicht over de mogelijke verschillen in publieke opinies tussen verschillende demografische groepen. De eerste groep komt uit een buitenwijk van Philadelphia en is een etnisch gemengde groep, deze wordt gedefinieerd als een middenklasse. De tweede groep komt uit het centrum van Philadelphia en bestaat volledig uit Afro- en Latijns-Amerikanen. De derde groep, en laatste groep, bestaat uit erg welvarende inwoners, maar is eveneens een etnisch gemengde groep. Deze drie verschillende groepen werden telkens onderworpen aan dezelfde specifieke topics, waaronder:

- Het publieke besef ten aanzien van problemen inzake re-integratie van gedetineerden.
- Percepties van wat er gebeurt na de vrijlating van een gedetineerde.
- Potentiële publieke steun ten aanzien van initiatieven die de transitie tussen de gevangenis en de samenleving vergemakkelijken.
- Potentiële bekommernissen en conflicten inzake re-integratie programma's.

Zoals eerder in de paragraaf omtrent publieke opinies inzake het gevangeniswezen werd aangegeven, is het merendeel van de respondenten er zich van bewust dat ex-gedetineerden tal van obstakels en moeilijkheden ondergaan tijdens hun re-integratieproces. Voornamelijk de stedelijke respondenten tonen het vermogen om de moeilijke situatie van deze ex-gedetineerden te begrijpen (Immerwahr & Johnson, 2002)

Immerwahr en Johnson (2002) stellen dat bijna alle respondenten uit de verschillende focusgroepen het eens zijn dat het re-integratieproces van voormalige gedetineerden niet enkel onvoorspelbaar is, maar eveneens erg verontrustend. De gevangenis leert hun geen enkele positieve vaardigheden, maar geeft hun enkel slechte gewoonten mee. Er is een gebrek aan ondersteuning en perspectief. Naar hun mening zijn de voornaamste uitdagingen: het ontbreken van werk, minimaal onderwijs en een gebrek aan ondersteuning of monitoring. Het ontbreken van werk wordt nog verder gespecificeerd door de respondenten als 'het ontbreken van zinvol werk' (Immerwahr & Johnson, 2002). Ook Garland en collega's (2016) geven dit aan tijdens hun opinieonderzoek inzake re-integratie van gedetineerden. Maar liefst 89% van de inwoners uit de staat Missouri, zijn voorstander van het aanbieden van verscheidene hulpdiensten aan ex-gedetineerden, gespecialiseerd in het vinden van zinvol werk.

Dit is volgens hen essentieel om opnieuw een stabiel leven te kunnen opbouwen. De *Zogby Poll* door Krisberg en Marchionna (2006) kan zelfs aantonen dat zeven op de tien Amerikanen voorstander is van re-integratie initiatieven in institutionele –en gemeenschapsinstellingen. Meer dan de helft van deze respondenten wijst dan weer op het belang van job-training, geestelijke gezondheidszorg, mentoring, etc. als deel van een succesvolle re-integratie.

Over het algemeen kan men dus zeker stellen dat er sprake is van publieke steun ten aanzien van re-integratie van gedetineerden. Om grootschalige re-integratie programma's of initiatieven op te richten is er namelijk niet enkel nood aan draagvlak op politiek niveau. Draagvlak bij het publiek en diens steun is minstens even belangrijk indien men van deze initiatieven een succesverhaal wil maken. De noodzakelijkheid hiervan heeft voornamelijk te maken met de inbedding van zulke re-integratie programma's in de gemeenschap (Garland, Wodahl & Cota, 2016).

Deze vorm van publieke steun is doorheen de jaren erg gestegen. Volgens Cullen en Moon (2002) is dit te wijten aan een mentaliteitsverandering bij het volk. De publieke steun is toegenomen als gevolg van de publieke realisatie dat het merendeel van deze mensen ooit zullen terugkeren naar de gemeenschap. Om deze terugkeer zo goed mogelijk te reguleren zijn initiatieven inzake re-integratie –en rehabilitatie essentieel. Clear en collega's (2001) tonen tevens aan dat zowel buurtbewoners van een bepaalde gemeenschap als ex-gedetineerden, erg veel belang hechten aan de ondersteuning en publieke steun ten aanzien van re-integratie. Zulke publieke steun zorgt namelijk voor meer burgerschap of *citizenship* bij ex-gedetineerden.

O'Brien (2001) kan deze bevindingen bevestigen aan de hand van onderzoek bij vrouwelijke ex-gedetineerden in de Verenigde Staten. Zij lieten allen sterk blijken dat deze publieke steun en aanvaarding voor erg veel motivatie zorgt. Als bedanking voor deze aanvaarding zetten deze vrouwen zich in voor vrijwilligerswerk. Een ondersteunende omgeving en een positieve relatie met burens, helpen ex-gedetineerden zich opnieuw aanpassen aan hun nieuwe leven. Deze publieke steun ziet men bovendien voornamelijk terugkomen indien het betrekking heeft op druggebruik, geestelijke gezondheidszorg en algemene gezondheidszorg (Cullen & Moon, 2002 in Garland, Wodahl & Cota, 2016).

2.4.1 Paradox van bestraffing & re-integratie

Ondanks deze mentaliteitsverandering aangaande bestraffing en re-integratie, kan men spreken van een paradoxale denkwijze binnen de bevolking.

In dit kader wijst Doble (2002) onder andere op het feit dat de bevolking wel degelijk 'contradictorische' meningen kan aannemen. Verfaillie (2012) illustreert deze bevinding aan de hand van een aantal voorbeeldsituaties. Zo kan bijvoorbeeld een moslim-gezin hun kinderen naar een katholieke school sturen of een persoon die op de partij Groen stemt met een vervuilende auto rondrijden. Uit het onderzoek van zowel Doble (2002) als Verfaillie (2012) blijkt dan ook dat de bevolking enerzijds voorstander kan zijn van alternatieve straffen op detentie, maar anderzijds niet akkoord gaat met een vervroegde vrijlating.

Uiteraard is het omgekeerde ook mogelijk. Desondanks de punitieve voorkeuren bij het merendeel van onder andere McCorkle's (1993) telefonische respondenten, zijn dezelfde personen paradoxaal genoeg voorstander van waardevolle initiatieven inzake re-integratie. Er wordt voornamelijk steun geuit ten aanzien van zulke programma's indien deze georganiseerd worden voor personen in armoede of jongeren uit minderheidsgroepen. Cullen en collega's (1990) konden zowat gelijkaardige resultaten voorleggen. Ook uit hun onderzoek blijkt dat de publieke opinie ten aanzien van rehabilitatie en re-integratie voornamelijk positief is inzake jonge daders. Zelfs delinquenten van geweldsdelicten dienen volgens deze respondenten in aanmerking te komen voor gerichte vormen van behandeling en begeleiding (McCorkle, 1993, Cullen et al., 1990 in Reynolds, Craig & Boer, 2009).

Cullen en collega's (1988) tonen in hun onderzoek naar punitiviteit aan dat de publieke opinies van de Amerikaanse bevolking grotendeels punitief is. Toch kunnen ze eveneens aantonen dat, ondanks deze sterke punitiviteit, bijna 70% van de respondenten vertrouwen hebben in educatieve rehabilitatieve programma's. Deze resultaten wijzen opnieuw op een dualiteit binnen de publieke punitieve ideologie. Delinquenten moeten gestraft worden, maar uiteindelijk ook opnieuw gere-integreerd worden. Vele Amerikanen zijn er dan ook van overtuigd dat gedetineerden en ex-gedetineerden hun leven kunnen omgooien en ze hiertoe de kans moeten krijgen.

Deze denkwijze kan tevens gelinkt worden aan de *Just Deserts* – theorie. Het uitgangspunt van deze theorie, is dat de bestraffing proportioneel dient te zijn aan de schade die is aangericht bij het slachtoffer. Binnen deze theorie is de doelstelling van bestraffing als het ware een schuldvereffening ten aanzien van het slachtoffer (Strelan & Van Prooijen, 2013). De rechtvaardiging van bestraffing ligt dan ook bij het herstellen van een zware fout waardoor iemand of de gehele samenleving schade geleden heeft. In dit opzicht is het bepalen van de omvang van de geleden schade essentieel. Daarenboven spelen verschillende factoren een erg belangrijke rol bij het bepalen van deze omvang. Zo beïnvloeden contextuele factoren, zoals de morele verontwaardigheden en verzwarende –of verzachtende omstandigheden, eveneens de bepaling van de straf (Carlsmith et al., 2002).

Desondanks de vergeldende functie van bestraffing, is het tevens van belang dat bestraffing een secundaire functie heeft, namelijk het verhinderen van toekomstige schade en leed. Om dit te kunnen verhinderen dienen ex-delinquenten of ex-gedetineerden opnieuw de kans te krijgen om zich te bewijzen (Carlsmith et al., 2002).

Deze kans gaat volgens Gerber en Jackson (2013) gepaard met een vorm van vergeving door zowel het slachtoffer als de samenleving. Strelan en Van Prooijen (2013) zijn het hiermee eens en stellen vast dat bestraffing en vergeving al te vaak als contradictorische uitersten worden aanzien. Bestrafing kan in het zicht van het *Just Deserts*-principe eveneens vergeving en het recht op een tweede kans teweegbrengen. Indien de schade ten aanzien van het slachtoffer vereffend is, kan men als het ware het leven opnieuw beginnen opbouwen. Nieuwe kansen worden gegeven en re-integratie moet worden mogelijk gemaakt.

In dit opzicht is er sprake van optimisme en hoop dat deze personen op een dag opnieuw zullen kunnen participeren in de huidige samenleving. Anderzijds zijn Strelan en Van Prooijen's respondenten ook van mening dat deze mensen grove fouten hebben begaan en hiervoor een verdiende straf moeten krijgen. Dit komt eveneens opnieuw aan bod wanneer het aspect 'kansen' wordt besproken. De gemeenschap is bereid deze mensen opnieuw een kans te geven om het juiste pad te kiezen. De vraag is alleen, ten koste waarvan? Het risico op herval en recidive is reëel, waardoor de gemeenschap alsook risico op gevaar kan lopen (Strelan & Van Prooijen, 2013).

Sigler & Lamb (1995) kunnen gelijkaardige resultaten voorleggen. De gemeenschap is geneigd om een traditionele gevangenisstraf als de minst kosteneffectieve optie te aanzien, maar wel de veiligste.

Alternatieve straffen die meer gericht zijn op een succesvolle re-integratie worden als meer kosteneffectief beschouwd, maar op hun beurt minder veilig en risicovol. Er heerst als het ware een zeer complex spanningsveld tussen het geven van kansen en het beschermen van de gemeenschap. Als gevolg van deze complexiteit is het niet eenvoudig om een gezonde balans tussen beide aspecten te bekomen (Cullen et al., 1988 in Reynolds, Craig & Boer, 2009; Doble, 2002; Immerwahr & Johnson, 2002).

Deze complexe dualiteit ziet men tevens terugkomen in de evaluatie van een succesvolle re-integratie. Zo is een groot deel van het Amerikaanse publiek zich bewust van het bestaan van programma's en initiatieven die het re-integratieproces van gedetineerden en ex-gedetineerden helpen bevorderen. Toch zijn deze er zich ook van bewust dat zulke programma's niet altijd even efficiënt en effectief zijn als gewenst. Als gevolg daarvan hervallen goedwillige personen opnieuw in dezelfde oude negatieve gedragspatronen als voordien, wat een verhoging van het recidivecijfer veroorzaakt (Immerwahr & Johnson, 2002). Desalniettemin ziet de bevolking een succesvolle re-integratie als een individuele en persoonlijke prestatie. Deze prestatie is als het ware volledig aan zichzelf te danken en is niet enkel het resultaat van gevangenisprogramma's of politiek beleid (Immerwahr & Johnson, 2002).

Hetzelfde geldt volgens Reynolds en collega's (2009) voor zij die vroegtijdig willen vrijkomen onder voorwaarden. Gedetineerden dienen zelf hun tijd in te vullen met een zinvolle tijdsbesteding en participatie aan programma's die helpen bij het risico tot beperking van herval. Indien dit niet het geval is, belanden ze zonder discussie opnieuw achter tralies. Men kan dus stellen dat re-integratie en bestraffing nog vaak aanzien worden als contradictorische uitersten. Men kan nochtans uit verschillende onderzoeken het omgekeerde vaststellen (Immerwahr & Johnson, 2002).

Ook Kääriäinen (2019) is het eens met dit voorgaand onderzoek en pleit om hiermee rekening te houden tijdens publiek opinieonderzoek. Uit zijn onderzoek wordt namelijk duidelijk dat de bevolking een onderscheid maakt tussen enerzijds punitieve bestraffing en re-integratie en rehabilitatie anderzijds. Het volk is er als het ware van overtuigd dat aan deze beide componenten dient voldaan te worden, elk op zijn eigen manier. Dit wil zeggen dat het volk zowel voorstander kan zijn van een harde aanpak op vlak van bestraffing, als van het inzetten op re-integratie. Bestrafing en re-integratie zijn volgens velen enerzijds twee afzonderlijke entiteiten, maar anderzijds ook onlosmakelijk verbonden met elkaar.

2.4.2 Verklaring paradox

Hoe komt het dat deze paradoxale gedachtengoed tot stand komt en vervolgens in stand wordt gehouden? Volgens Maruna en King (2004) en Verfaillie (2012) is dit niet verwonderlijk. Zij spreken namelijk over 'publieke punitiviteit' als mythe. Volgens hen is het gebrekkig definiëren van zowel het concept 'punitiviteit' als 'publieke opinie' de reden waarom deze paradox dusdanig in onderzoek naar voren komt. Niet enkel de omkadering van deze begrippen is beperkt, ook de manier waarop bevragingen hieromtrent tot stand komen zijn niet correct. Deze twee onderzoekers stellen zich dan ook de vraag hoe punitiviteit kan bevraagd worden indien er geen duidelijke omschrijving van bestaat.

Punitiviteit wordt namelijk erg vaak gemeten aan de hand van de vraag welke doelstellingen bestraffing moet vervullen. Respondenten die hierop reageren met vergeldende doelstellingen, worden aanzien als punitief. Toch wil dit niet zeggen dat deze personen geen voorstander kunnen zijn van uiteindelijke re-integratie of gemeenschapsgerichte straffen (Doble, 2002).

De wijze waarop bestraffing en punitiviteit bevraagd wordt in publiek opinieonderzoek is dan ook cruciaal. Doble (2002) gaf dit aan de hand van een voorbeeldsituatie in eerder onderzoek reeds weer:

'If people simultaneously deem more than one goal to be vital, asking them which goal is 'most important' can be likened to asking someone who is hungry, thirsty, cold and tired, what is most important: food, water, warmth or rest. The answer will be essentially meaningless if the person's real goal is not to have one, but all four of their needs met' (Doble, 2002, p.151).

Het belang van de wijze waarop bestraffing en punitiviteit bevraagd wordt, komt tevens naar voren binnen het kader van publiek opinieonderzoek inzake het behoud van de doodstraf. De Verenigde staten hechten namelijk heel erg veel belang aan de publieke opinie van het volk. Verschillende deelstaten maken zelf rechtstreeks gebruik van de stem van de meerderheid indien het gaat over het behoud of de afschaffing van deze controversiële straf. Deze publieke opinies worden gemeten aan de hand van verscheidene polls en referenda. De meest gekende poll is binnen dit kader de *Gallup Poll*. Deze gaat na of de bevolking voorstander is van de doodstraf, aan de hand van een erg simplistische vraagstelling: *Bent u voorstander van de doodstraf voor iemand die veroordeeld wordt voor moord?*

Men ziet hiermee opnieuw dat de manier waarop bepaalde zaken bevestigd worden, een erg grote impact hebben op de publieke opinie van de bevolking (Casier & Snacken, 2017). Het uitgangspunt van Doble (2002) wordt hiermee nog maar eens bevestigd.

Doorheen de jaren ziet men echter dat de percentages in de Verenigde Staten in het voordeel of het nadeel van de doodstraf, erg kunnen schommelen en niet stabiel zijn. Niet enkel in de Verenigde Staten, maar ook hier in België ziet men soms een heropflakking inzake het debat rond de doodstraf. Dit heeft opnieuw voornamelijk te maken met de timing van de bevraging, situationele en contextuele factoren die de publieke opinies kunnen beïnvloeden. Gebeurtenissen zoals de terroristische aanslagen in Parijs, Zaventem en metrostation Maelbeek hebben een erg grote impact nagelaten op ons land. Indien op dat moment een bevraging zou gevoerd worden inzake de doodstraf, zou dit bijna automatisch in het voordeel van de herinvoering van deze straf zijn. Men zag dan ook dat vanuit de politieke partij van Filip Dewinter hier meteen gretig gebruik van werd gemaakt en een pleidooi werd gehouden voor de herinvoering van deze controversiële straf. Naar aanleiding van zulke vreselijke incidenten maken retentionistische landen (landen gebruikmakend van de doodstraf) of handlangers, erg vaak gebruik van de publieke opinie als argument voor het behoud van deze straf (Casier & Snacken, 2017).

De combinatie van de soms simplistische bevragingen inzake punitiviteit en bestraffing met de politisering van het justitiële apparaat is tevens problematisch. Onder andere in de Verenigde Staten komt dit duidelijk naar voren. De lokale procureurs, rechters en gouverneurs worden namelijk verkozen aan de hand van publieke verkiezingen. Het huidige discours met een *hard on crime*-beleid wint in dit geval erg veel stemmen. De harde aanpak van delinquenten en het behoud van de doodstraf wordt dan ook rechtstreeks omgezet naar de praktijk (Casier & Snacken, 2017).

Verfaillie (2012) verwijst binnen dit kader naar het debat inzake *penal populism*. *Penal populism* wordt aanzien als een van de drijvende krachten achter een hardere aanpak van delinquenten en delinquentie in het algemeen. Punitieve populistische politici reflecteren hun harde aanpak in hun beleid inzake bestraffing. Deze zijn er namelijk van overtuigd dat zulk beleid succesvol zal zijn. De vraag is enkel: Is het publiek wel zo punitief als het beleid?

Wat zo problematisch is aan populisten, is dat ze om te beginnen hun beleid afstemmen op 'de wensen van het volk'. Door zich hierop te baseren, gaat men een hele bevolking als homogene groep aanschouwen, wat uiteraard niet het geval is (Roberts & Hough, 2005). Uit voorgaand publiek opinieonderzoek van Roberts en Hough (2002) blijkt tevens dat de bevolking erg ambivalent staat ten aanzien van bestraffing en strafrecht. Men kan dan geen eenvoudige en eenduidige conclusies trekken. Als gevolg van deze ambivalentie kan men in feite niet zomaar spreken over generalisaties zoals 'de correcte straf', 'het strafrechtelijk systeem' of 'de publieke opinie'. Het is belangrijk dat men de complexiteit van publiek opinieonderzoek omarmt en meningen niet in hokjes plaatst.

Vervolgens geeft populisme volgens Blommaert (2004) tevens de indruk dat het vormen van politiek beleid erg eenvoudig is. Ze vergelijken het als het ware met *common sense*. Het volgen van de wil van het volk is naar hun zeggen geen uitdaging, luisteren en toepassen is de boodschap. Daarenboven maakt het populisme enkel gebruik van vooropgestelde formats, bevragsingslijsten en voorwaarden. Op die manier komt het publieke debat hun simplistische beleid telkens opnieuw ten goede (Verfaillie, 2012).

Ten slotte reduceert het populisme eveneens het publieke debat tot een erg polariserend debat. Er is geen ruimte voor compromis, het is zwart of wit. Wat men aan de hand van deze gepolitiseerde publieke opinieonderzoeken te weten komt, is dan ook het resultaat van vooraf bepaalde strategieën en formats (Verfaillie, 2012).

Het positioneren van het concept 'publieke opinies' in het kader van deze kritische bedenkingen, ter verklaring van ambivalente attitudes ten aanzien van bestraffing, is niet vanzelfsprekend. Men zal moeten afstappen van het bestaande publiek opinieonderzoek. Er zal als het ware verder gekeken moeten worden dan de opiniepeilingen waar politici en beleidsmakers aan gewend zijn, namelijk de vooraf bepaalde formats ter ondersteuning van het gewenste beleid (Verfaillie, 2012).

2.5 Publieke opinie t.a.v. kleinschalige detentie

Daar men de afgelopen jaren alsmear meer nadenkt over alternatieve vormen van detentie, is het bijna vanzelfsprekend om hieromtrent eveneens publiek opinieonderzoek te voeren. Publieke opinies en reacties ten aanzien van zulke vernieuwende initiatieven zijn namelijk niet enkel bepalend voor de werking en functie ervan, maar ook voor het publieke vertrouwen in het rechtssysteem. Het is van belang om onderzoek te voeren naar deze opinies, publieke steun en/of weerstand, daar zulke initiatieven voordelig zijn voor het re-integratieproces van gedetineerden (Warner et al., 2009).

De efficiëntie van initiatieven inzake re-integratie vallen of staan namelijk met deze opinies, daar deze vaak erg betrokken zijn binnen een bepaalde gemeenschap. Om volop gebruik te maken van deze efficiëntie en een positieve relatie op te bouwen met de gemeenschap in kwestie, is het belangrijk om zich te verdiepen in de mogelijke weerstand inzake transitiehuizen. Zulke weerstand of publieke bekommernissen kunnen namelijk tot uiting komen in de vorm van buurtpetities –en protesten. In sommige gevallen kan er zelf worden overgegaan tot het ondernemen van gerechtelijke stappen om de oprichting van zulke initiatieven te dwarsbomen, uit te stellen of zelfs volledig te blokkeren (Garland, Wodahl & Schuhmann, 2013; Garland, Wodahl & Saxon, 2014).

Desondanks het beperkte onderzoek naar publieke opinies –en steun ten aanzien van alternatieve kleinschalige detentievormen, bestaan deze reeds gedurende een lange periode. Transitiehuizen en *halfway houses* bestaan in de Verenigde Staten sinds de 19^e eeuw. Transitiehuizen zijn gemeenschapsgerichte residentiële faciliteiten georganiseerd door, meestal, non-profit organisaties. Deze organisaties werken vervolgens samen met correctionele agentschappen en lokale faciliteiten. De doelstelling van deze transitiehuizen is om enerzijds gedetineerden te begeleiden en te monitoren tijdens de periode voor hun vrijlating. Hiertoe behoren eveneens de twee Belgische transitiehuizen. Anderzijds zijn er een aantal transitiehuizen opgericht voor reeds vrijgelaten gedetineerden. Deze huizen bieden ex-gedetineerden een veilige plaats aan om op een productieve manier opnieuw hun positie in de samenleving terug te winnen. De voornaamste reden waarvoor zulke transitiehuizen opgericht worden, is dan ook het tegengaan van de veelvoorkomende problematiek van ex-gedetineerden inzake het vinden van een adequate verblijf –en of woonplaats (Garland, Wodahl & Cota, 2016).

O'Brien (2001) wijst met haar onderzoek bij vrouwelijke ex-gedetineerden op het belang van deze woonplaats, daar deze de basis vormt voor stabiliteit in het plannen van het dagelijkse leven. Zulke transitiehuizen of *halfway houses* zouden deze huisvestingsproblematiek kunnen aanpakken.

De eerste *halfway houses* bestaan in de Verenigde Staten sinds 1817 in de staat Massachusetts. Uiteraard bestaan *halfway houses* niet enkel in de Verenigde Staten. De Scandinavische landen kunnen gerust voorlopers genoemd worden in het kader van progressieve en humane detentievormen. De Deense *halfway houses* komen binnen het kader van dit onderzoek het meeste overeen met onze huidige transitiehuizen. Deze huizen bieden namelijk onderdak aan gedetineerden die de laatste maanden van hun straf dienen uit te zitten (Parker, 1997). In Europa werden de eerste *halfway houses* vanaf de vroege jaren 1800 op de kaart gezet (Koller, 2017).

De voorziene doelstelling van deze huizen was voornamelijk om ex-gedetineerden te weerhouden van in de armoede terecht te komen na hun vrijlating. Vanaf de jaren '60 steeg het aantal *halfway houses* in de VS gestaag. In 1980 werden er reeds 800 bestaande *halfway houses* geteld. Uit voorgaande onderzoeken blijkt dat deze *halfway houses* wel degelijk positieve effecten met zich meebrengen. Toch is een van de belangrijkste aspecten voor het succes van zulke faciliteiten, de publieke steun of publieke weerstand ten aanzien van deze initiatieven (Garland, Wodahl & Saxon, 2014).

Vanaf het begin van deze eeuw (21^e eeuw), kwam er verandering in het gebrek aan onderzoek hieromtrent en werd hier alsmaar meer op ingezet. Immerwahr en Johnson (2002) gingen tijdens hun publiek opinieonderzoek in de staat Philadelphia namelijk niet enkel na hoe verschillende respondenten over bestraffing denken. Er werd eveneens aandacht besteed aan publieke opinies en steun ten aanzien van het gebruik van alternatieven op de traditionele gevangenschappen. Hieruit blijkt dat deze respondenten zeker en vast voorstander zijn van alternatieven, zoals *halfway houses*, in het kader van het re-integratieproces van gedetineerden.

Roberts en collega's (2005) gingen hierop verder en voerden onderzoek naar de re-integratie en het gebruik van transitiehuizen of *halfway houses* in de staat Massachusetts. Maar liefst 68% van de respondenten is van mening dat het re-integratieproces van gedetineerden in de meeste gevallen mislukt als gevolg van het gebrek aan *halfway houses*. 35% van de respondenten in Massachusetts vindt dat gedetineerden geleidelijk aan moeten worden vrijgelaten, gebruikmakend van *halfway houses*.

Brooks en collega's (2006) besloten gelijkaardig onderzoek te voeren bij de inwoners van de staat Cleveland. Cleveland is namelijk een staat in de Verenigde Staten dat sinds een aantal jaren geconfronteerd wordt met een groot aantal terugkerende gedetineerden. Uit dit onderzoek blijkt dat de inwoners eveneens voorstander zijn van het gebruik van halfway houses. Volgens hen zijn zulke initiatieven bevorderend en zelf noodzakelijk voor een succesvol re-integratieproces (Brooks et al. In Garland, Wodahl & Saxon, 2014).

In de staat Oregon worden er soortgelijke resultaten bekomen inzake onderzoek naar de publieke steun van zulke huisvestingsinitiatieven voor gedetineerden. Hieruit blijkt opnieuw dat een groot deel van de respondenten, namelijk 89%, voorstander is van *halfway houses* (Sundt et al., 2012).

Recentelijk werd er eveneens onderzoek gevoerd door het Australische *Victorian Sentencing Advisory Council* (VSCA) naar de attitudes en opinies van de inwoners uit de staat Victoria inzake alternatieve detentievormen. Hieruit blijkt dat er daadwerkelijk steun te vinden is voor zulke projecten bij de bevolking. Meer dan de helft van de respondenten is van mening dat het staatsgeld dient ingezet te worden op programma's die voor de reductie van criminaliteit zorgen. Men dient niet meer enkel te investeren in gevangenis. Vervolgens was 76% van de respondenten overtuigd dat de gevangenisstraf enkel moet gehanteerd worden bij de meest gevaarlijke en gewelddadige gevallen. Wanneer de respondenten gevraagd werd te kiezen tussen alternatieven op detentie of het bouwen van nieuwe gevangenis, werd het meest opvallende resultaat bekomen. 74% was namelijk voorstander van alternatieven op de gevangenisstraf en slechts 26% opteerde voor de bouw van nieuwe gevangenis (Bartels, Fitzgerald & Freiberg, 2018).

Garland en collega's (2014) besloten eveneens recent onderzoek te voeren in een Amerikaanse midden-westelijke staat. Zij voerden onderzoek naar de verschillende factoren die mogelijks een invloed zouden hebben op het al dan niet accepteren van transitiehuizen binnen de gemeenschap. Uit hun resultaten blijkt dat, wanneer er sprake is van een algemene steun ten aanzien van re-integratie, de kans op steun ten aanzien van transitiehuizen het grootst is. Hetzelfde geldt in het geval van respondenten die eerder voorstander zijn van allerlei re-integratie programma's en behandelingen, in plaats van surveillance, controle en monitoring. Ook deze respondenten zijn in grote mate voorstander van transitiehuizen of *halfway houses*. Opvallend uit dit onderzoek is tevens de populatie die in aanmerking komt voor deze transitiehuizen of programma's.

Op de eerste plaats komen gedetineerden te staan met druggerelateerde feiten, gevolgd door geweldsdelicten. Op de laatste plaats kan men de zedenfeiten terugvinden.

Vergelijkbare resultaten werden tevens bekomen bij de inwoners van de staat Victoria in Australië. Alternatieve detentievormen krijgen het meeste steun indien het betrekking heeft op geestengestoorden, jonge daders, verslaafden en niet-gewelddadige delinquenten. Voor deze laatste groep is zelf 75% voorstander van community-based programma's (Bartels, Fitzgerald & Freiberg, 2018).

Ook het juridische personeel volgt deze mening volgens Sigler & Lamb (1995). Jonge first-offenders dienen de kans te krijgen om deel te nemen aan zulke community-based detentievormen.

Hieruit kan men stellen dat het publiek voorstander is, afhankelijk van de zwaarte en ernst van de feiten. Uit het onderzoek van Brown (1999) kwamen vergelijkbare resultaten naar voren. Deze deed namelijk navraag bij 500 Amerikaanse respondenten inzake de rehabilitatie van zedendelinquenten. Deze waren erg positief ten aanzien van hun rehabilitatie, maar niet indien deze in de gemeenschap zou plaatsvinden. Ze verkiezen rehabilitatie en behandeling tijdens hun detentie in de gevangenis (Brown, 1999 in Reynolds, Craig & Boer, 2009). Hetzelfde geldt voor recidivisten, deze behoren eveneens tot de laatste groep die mogelijks in aanmerking kunnen komen voor een plek in een transitiehuis. Persistente delinquenten hebben hun kansen als het ware verspeeld (Garland, 2013 in Garland, Wodahl & Saxon, 2014).

Op basis van deze onderzoeken blijkt opnieuw wat voorgaande studies hebben kunnen aantonen, namelijk de paradoxale denkwijze van het publiek. Enerzijds is er de bereidheid om gedetineerden een kans te geven. Anderzijds gaat deze kans gepaard met enige vorm van vergelding en liefst niet in de vrije gemeenschap.

Desondanks kan men op basis van verscheidene internationale studies stellen dat er wel degelijk draagvlak is bij de bevolking inzake alternatieve detentievormen, mits uiteraard een verplichte vorm van vergelding (Gelb, 2011). Zo voerden Costanza en Killburn (2011) eveneens onderzoek naar zowel de positieve als negatieve aspecten van *halfway houses*, volgens zowel de participanten van het *halfway house* als de vrije gemeenschap. Hieruit kon geconcludeerd worden dat publieke opinies vaak negatiever worden voorgesteld dan ze in werkelijkheid zijn (Costanza & Killburn, 2011 in Hyatt & Han, 2018).

In bijvoorbeeld de Verenigde Staten is 77% voorstander van het halfway-house-concept, maar slechts 22% hiervan is ervan overtuigd dat hun mede buurtbewoners dit project zouden steunen. Dit geeft opnieuw weer dat de bevolking de publieke opinies vaak negatiever inschat dan ze in wezen zijn (Abadinsky, 2003 in Hyatt & Han, 2018).

2.6 Invloedrijke factoren van publieke opinies m.b.t. bestrafing & re-integratie

2.6.1 Kennis & communicatie

Zoals eerder werd aangegeven bij de omschrijving van het concept publieke opinie, bestaan er tal van invloedrijke factoren die de publieke opinie inzake bestrafing en re-integratie kunnen beïnvloeden. Er werd in voorgaande paragrafen alvast aandacht geschonken aan het belang van individuele –en situationele karakteristieken, het belang van kennis en de rol van de media en politici.

In deze paragraaf zal er zowel dieper worden ingegaan op de rol van deze voorgaande factoren, alsook nieuwe factoren bij het opstellen van een publieke opinie inzake deze thematiek.

Wereldwijd wordt er de afgelopen jaren erg veel onderzoek gevoerd naar publieke opinies ten aanzien van het justitieel systeem in verschillende landen. Een erg vaak voorkomend resultaat uit deze onderzoeken is een algemene assumptie van de bevolking inzake het milde optreden van justitie. Deze mildheid ziet het volk voornamelijk terugkomen in het kader van de bestrafing van criminaliteit (Gray, 2009).

Toch wil dit terugkerende resultaat vanuit verschillende onderzoeken naar de publieke opinie niet alles zeggen. Hough en Roberts (2004) wijzen vanuit hun onderzoek op het feit dat dit resultaat in vele gevallen te wijten is aan een gebrek aan kennis. Meer bepaald een gebrek aan kennis met betrekking tot de werkwijze van het strafrechtelijk systeem en de behandeling van daders. Dit werd duidelijk nadat een aantal cases werden voorgelegd aan de respondenten ter illustratie. Wanneer hen vervolgens gevraagd werd welke straf volgens hen geschikt zou zijn, verschilden deze in wezen niet erg van de werkelijk opgelegde straf.

Volgens Maruna en King (2004) is het justitiële systeem het enige overheidsorgaan waarover de bevolking zo weinig weet of verkeerd geïnformeerd is geweest.

Met dit onderzoek konden Hough en Roberts (2004) het voorgaande onderzoek van St. Amand en Zamble (2001) bekrachtigen. Zij voerden onderzoek bij de Canadese bevolking en kunnen concluderen dat het volk de strengheid en hardheid van opgelegde straffen erg onderschat (St. Amunds & Zamble, 2001; Hough & Roberts, 2004; Gray, 2009).

De kennis waarover het volk beschikt is daarenboven afhankelijk van onder andere twee verschillende situaties; directe of indirecte ervaringen met het justitieel systeem. In geval van beide ervaringen bestaat de kans op een wisselwerking tussen beiden. Directe ervaringen kunnen verworven worden als slachtoffer, getuige, vrijwilliger in bepaalde organisaties, delinquent of professioneel in het vak. Indirecte ervaringen wijzen op ervaringen van kennissen, familieleden, verhalen uit de media, etc. Om die reden is het van uiterst groot belang om het brede publiek te bereiken met correcte informatie. De kwaliteit van deze informatie is in dit opzicht belangrijker dan de kwantiteit ervan (Gray, 2009).

Garland (2014) kan namelijk aantonen dat het publiek niet enkel over gebrekkige kennis beschikt, maar in sommige gevallen zelf foutief geïnformeerd is. Bijgevolg is het van belang om bijvoorbeeld in te zetten op educatieve campagnes en infomomenten om de bevolking te voorzien van correcte informatie. Dit is namelijk noodzakelijk indien men weerstand ten aanzien van nieuwe kleinschalige detentievormen wil voorkomen. De informatie en kennis die ter beschikking wordt gesteld voor het brede publiek, draagt bij tot het vormen van publieke opinies.

Onderzoek kan tevens aantonen dat communicatie en het informeren van buurtbewoners een positieve invloed kan hebben op hun publieke opinie ten aanzien van kleinschalige detentie in de gemeenschap, *information works*. Simpson en collega's (2015) konden met hun onderzoek in drie verschillende Australische steden aantonen dat het voorzien van voldoende en correcte kleinschalige alternatieven, de publieke steun ten aanzien van deze alternatieven vergroot. Kääriäinen (2019) kon dit eveneens bevestigen in recent onderzoek. Indien mensen in contact worden gesteld met concrete vignetten, neemt de punitiviteit van hun mening sterk af. Om die reden is het dan ook belangrijk om het volk correct te informeren en er juist niet voor te opteren mensen zo min mogelijk in contact te brengen met het strafrechtelijk systeem. '*Wat niet weet, niet deert*' werkt in dit geval contraproductief.

Daarenboven is de inhoud van de gecommuniceerde informatie minstens even belangrijk. Het vormen van een opinie ten aanzien van zulke initiatieven en de acceptatie ervan, hangt namelijk nauw samen met het voorleggen van effectieve resultaten. Het publiek hecht erg veel belang aan de effectiviteit van deze alternatieven. Indien men niet op de hoogte is van de bekomen resultaten, potentiële voordelen of mislukkingen, zijn mensen niet bereid steun te bieden aan zulke projecten. Op die manier kan er opnieuw worden ingezet op het verhogen van de publieke steun en acceptatie van deze projecten. In dit opzicht is het dan ook van belang de gemeenschap te blijven informeren, ook na de opstart van het project (Garland, Wodahl & Saxon, 2014).

Om latere spanningen en weerstand zoveel mogelijk te voorkomen, is het alsook aangewezen om tevredenheidsonderzoeken uit te voeren, klachten aux serieux te nemen en een luisterend oor te bieden (Cowan, 2003).

2.6.2 Individuele & demografische factoren

Toch heeft niet enkel de kennis waarover respondenten beschikken een invloed op het vormen van een publieke opinie met betrekking tot bestraffing en re-integratie. Deze is volgens Garland en collega's (2016) eveneens afhankelijk van verschillende andere factoren, waaronder ook de individuele karakteristieken met betrekking tot de respondent. Onder deze karakteristieken vindt men volgende aspecten terug: gender, leeftijd, opleiding en etniciteit.

Hirschfield en Piquero (2010) voegen hieraan toe dat de persoonlijke bekendheid met ex-gedetineerden of delinquenten een zeer belangrijke rol kan spelen in de punitiviteit van attitudes. Ze konden namelijk aantonen dat deze personen minder stigmatiserende attitudes vertonen ten aanzien van ex-gedetineerden (Hirschfield & Piquero, 2010 in Garland, Wodahl & Cota, 2016).

Naast deze persoonlijke karakteristieken en eventuele directe ervaringen, zijn bovendien persoonlijke overtuigingen alsook een betekenisvolle factor. Meer bepaald politieke overtuigingen kunnen een belangrijke rol spelen in de formulering van een opinie.

Uit onderzoek van Garland en collega's (2016) blijkt namelijk dat respondenten met een liberale politieke overtuiging eerder geneigd zijn re-integratie gedetineerden te steunen en zich te verzetten tegen punitieve initiatieven en keuzes.

Vervolgens kunnen, zoals eerder aangegeven werd, demografische factoren eveneens aanzet geven tot een bepaalde publieke opinie. Zo tonen Immerwahr en Johnson (2002) aan dat de opbouw en demografie van een bepaalde buurt of gemeenschap in sommige gevallen veelzeggend kan zijn inzake publieke opinies. Zij deden namelijk onderzoek naar verschillende publieke opinies in verschillende wijken van de staat Philadelphia in de Verenigde Staten.

Hieruit blijkt dat respondenten uit de buitenwijken en voorsteden van de stad veel minder interesse tonen ten aanzien van het lot van gedetineerden. Het profiel dat men in deze wijken terugvindt is een raciaal gemengde groep met een gemiddeld inkomen. De respondenten bestonden uit onder andere een reclamevertegenwoordiger, een gepensioneerde persoon en een medewerker uit een supermarkt. Deze respondenten zijn voornamelijk voorstander van een harde aanpak inzake criminaliteit en bestraffing. Het gevangenisleven is naar hun mening niet zo hard, maar juist eenvoudig te ondergaan. Om die reden klagen zij ook meer de vervroegde vrijlatingen aan. Een straf dient van begin tot einde uitgezeten te worden.

Desondanks het enthousiasme van deze respondenten inzake het meer inzetten op programma's voor een succesvolle re-integratie, wijzen hun uitspraken met betrekking tot bestraffing op een eerder harde houding ten aanzien van criminaliteit en de gevangenisstraf. De respondenten uit de meer stedelijke buurten zijn daarentegen meer voorstander van kleinschalige detentievormen, bijvoorbeeld *halfway houses*. Deze *halfways houses* zouden naar hun mening een deel van hun tijd in de gevangenis moeten vervangen. De respondenten uit de voorwijken daarentegen, zijn het hier niet mee eens. De tijd in een *halfway house* moet volgens hen deel uitmaken van hun straf en aan hun gevangenisstraf worden toegevoegd (Immerwahr & Johnson, 2002).

3 Methodologisch kader

3.1 Methodologie

Dit thesisonderzoek is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de Vrije Universiteit Brussel en de Stad Mechelen. Meer bepaald een samenwerking met de afdeling preventie en veiligheid. Daar het Mechelse transitiehuis nog maar in zijn kinderschoenen staat, kwam er vanuit de beleidsmakers van de Stad Mechelen erg veel interesse naar een eerste verkennende onderzoek inzake de belevingen van buurtbewoners rondom het transitiehuis. Dit explorerend beleidsrelevant onderzoek komt in dit geval zowel de beleidsmakers van de Stad Mechelen, als de mensen uit de praktijk ten goede.

Uit praktische overwegingen en als garantie voor een vlotte samenwerking met de Stad Mechelen werd er officieel toestemming gevraagd aan het Mechelse schepencollege via briefwisseling. In bijlage 1 kan u deze brief raadplegen.

Dit onderzoek is niet enkel in de ogen van de Stad Mechelen erg waardevol, ook de Vrije Universiteit Brussel en de gehele academische wereld met betrekking tot de criminologische wetenschappen heeft hier baat bij. De laatste jaren wordt er namelijk meer en meer nagedacht over alternatieve –en kleinschalige detentievormen. Vanuit dit oogpunt is het essentieel om in te zetten op onderzoek naar publieke opinies, -steun –en draagvlak.

Voor dit onderzoek wordt er eveneens ingezet op de samenwerking van twee Masterstudenten Criminologie, Laura De Meester en ikzelf. Wij hebben elk onderzoek gevoerd vanuit verschillende invalshoeken. De onderzoeksvragen die in deze thesis zal behandeld worden, luiden als volgt:

- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van bestraffing?
- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie?
- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie in kleinschalige detentievormen?

Deze onderzoeksvragen zijn echter niet de initiële onderzoeksvragen voor dit onderzoek. Als gevolg van de huidige omstandigheden met betrekking tot het Covid-19 virus, zijn er een aantal ingrijpende aanpassingen moeten doorgevoerd worden. In de volgende paragrafen kan u zowel het initiële onderzoeksopzet terugvinden, als het huidige onderzoeksopzet.

3.1.1 Initieel onderzoeksopzet

In samenspraak met de stad Mechelen werd er bepaald dat er aan de hand van kwalitatief onderzoek, een buurt –en belevingsonderzoek zou gevoerd worden bij de buurtbewoners rondom het transitiehuis. Aan de hand van een kwalitatieve data-verzamelmethode, namelijk diepte-interviews, zou hier nagaan worden hoe het transitiehuis in Mechelen ervaren wordt.

Om publieke opinies en attitudes na te gaan aan de hand van een kwalitatief buurt –en belevingsonderzoek, is het volgens Gray (2009) sterk aangewezen dit te voeren op basis van diepte-interviews. Kwalitatieve diepte-interviews staan namelijk gekend om hun open karakter. King (2004) is er zelfs van overtuigd dat een kwalitatief onderzoeksopzet de meest aangewezen aanpak is inzake onderzoek naar publieke opinies en ervaringen (King, 2004; Gray, 2009).

Vervolgens zouden we op basis van deze ervaringen nagaan bij de inwoners hoe het transitiehuis al dan niet een toegevoegde waarde kan vormen voor de buurt. Door middel van dit kwalitatief onderzoek, wordt er ingezet op een eerste exploratief onderzoek betreffende het Mechelse transitiehuis. De initiële onderzoeksvragen luiden als volgt:

- Hoe staan de buurtbewoners rondom het Mechelse transitiehuis ten aanzien van het transitiehuis?
- Hoe kan het transitiehuis een meerwaarde vormen voor de desbetreffende Mechelse buurt?

Vervolgens werd er samen met de Stad Mechelen nagegaan welke personen in aanmerking kwamen als respondenten voor dit onderzoek. Uiteindelijk werd er een stedelijk grondplan bekomen met de geselecteerde straten rondom het transitiehuis. De personen die in deze omliggende straten wonen betreffen de onderzoekspopulatie voor dit onderzoek. Deze werden nadien gecontacteerd door de Stad Mechelen en werden op de hoogte gebracht van het onderzoek, door middel van briefwisseling. In bijlage 2 en 3 kan u zowel het stedelijk grondplan als de brief voor de bewoners terugvinden.

Aan de hand van deze briefwisseling werden de buurtbewoners niet enkel op de hoogte gesteld van de samenwerking tussen Stad Mechelen en de VUB, maar ook van onze komst en onze namen. Beide onderzoekers werden vermeld in de brief, zodanig dat de bewoners wisten wie er zou langskomen.

Er werd eveneens duidelijk vermeld dat we ons telkens kenbaar zouden maken bij aankomst en in het bezit zouden zijn van een zichtbaar hangende studentenkaart.

De kwalitatieve steekproef werd vervolgens bepaald aan de hand van het stedelijke grondplan. Voor deze steekproef is er dus sprake van 'geen selectie van cases', daar vooraf door de opdrachtgever (Stad Mechelen) is bepaald uit welke straten de steekproef zal genomen worden (Decorte & Zaitch, 2016).

Aan het begin werd er geopteerd voor een steekproef van 15 respondenten. Deze steekproef leek de opdrachtgevers echter niet representatief. Om alsnog deze representativiteit en generaliseerbaarheid te verhogen, werd er besloten te werken met een steekproef van 30 respondenten. Deze steekproef werd verdeeld onder mezelf en een medestudent, Laura De Meester. Desondanks de verhoogde representativiteit van deze steekproef, kan men toch geen theoretische saturatie bekomen. Publieke opinies zijn namelijk veranderlijk door tijd en ruimte, maar zijn eveneens afhankelijk van situationele factoren (Gray, 2009).

Deze verdeling van de steekproef werd mogelijk gemaakt door het gebruik van een gedeelde topiclijst. De topiclijst is namelijk zodanig opgesteld dat beide invalshoeken aan bod komen en onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden (zie bijlage 4). Voorgaand aan het onderzoek werden deze topics eveneens afgetoetst met de Stad Mechelen. Na de goedkeuring van de topiclijst werd hiermee aan de slag gegaan in de praktijk.

De topics die aan bod komen in de topiclijst zijn gebaseerd op voorgaand literatuuronderzoek. Typisch aan topiclijsten is tevens dat er gebruik wordt gemaakt van vignettes. Zulke vignettes worden gebruikt ter illustratie en verduidelijking bij bepaalde thema's (Decorte & Zaitch, 2016).

Deze gedeelde topiclijst zorgt er vervolgens voor dat eveneens de transcripten van de diepte-interviews kunnen gedeeld worden met de mede-onderzoeker. Het delen van eenzelfde topiclijst en transcripten zorgt ervoor dat er sprake is van triangulatie, meer bepaald onderzoekerstriangulatie. Onderzoekerstriangulatie staat namelijk voor de betrokkenheid van verschillende onderzoekers bij eenzelfde onderzoek. Deze triangulatie gaat uiteraard gepaard met een aantal ethische kwesties die in rekening moeten gebracht worden. De *informed-consent* wordt hier dan ook aan aangepast (zie bijlage 5).

Desondanks de gedeelde informatie wordt de pseudonimisering van iedere respondent in elk geval gegarandeerd en zal de informatie verkregen tijdens de interviews enkel gedeeld worden met bevoegden. In dit geval zijn de bevoegden de twee desbetreffende onderzoekers, de promotor en een tweede lezer.

Jammer genoeg kwam als gevolg van de huidige zeer uitzonderlijke omstandigheden inzake de Covid-19 pandemie, de haalbaarheid, onderzoekbaarheid van deze onderzoeksvragen en het gehele onderzoek in het gedrang. De situatie en dwingende richtlijnen van autoriteiten lieten het niet meer toe om deze vorm van onderzoek verder te zetten binnen de huidige omstandigheden. In samenspraak met de Stad Mechelen en mijn promotor, Prof. Vanhouche, werd nagegaan welke alternatieven mogelijk waren mits het gebruik van technologische middelen. Alternatieven zoals Skype, WhatsApp of telefonisch interviews afnemen bleken al snel geen geschikte onderzoeksvorm te zijn. De ongeschiktheid is voornamelijk te wijten aan praktische, -ethische -en privacyoverwegingen van de respondenten. Daarenboven leek dit zowel voor mezelf als voor mijn mede-student niet haalbaar. Gezien de tijd die op dat moment reeds verstreken was, zou dit opnieuw een erg grote werklast zijn om terug aan de slag te gaan met interviews. Als gevolg van deze moeilijkheden waarmee het onderzoek te maken kreeg, zijn we overgegaan tot een nieuw onderzoeksopzet en onderzoeksvragen.

3.1.2 Huidig onderzoeksopzet

Binnen het huidige onderzoeksopzet wordt er nog steeds gewerkt volgens dezelfde principes, mits aan aantal aanpassingen.

Zoals eerder werd aangegeven betreft dit thesisonderzoek een exploratief onderzoek binnen een geheel vernieuwend onderzoekdomein. Hier wordt aan toegevoegd dat het huidige onderzoeksopzet niet enkel verkennend zal zijn, maar eveneens een vooronderzoek betreft. Dit vooronderzoek dient enerzijds de basis te vormen voor verder diepgaand onderzoek in de toekomst.

Anderzijds zal men trachten aan de hand van de onderzoeksresultaten zowel een aantal aanbevelingen te formuleren, als reflecties te formuleren ten aanzien van de huidige topiclijst. Daar het vooronderzoek slechts beperkte resultaten zal kunnen weergeven, is ervoor gekozen om voornamelijk in te zetten op het aanzet geven tot vervolgonderzoek.

Vervolgens vindt men onder de reeks gemaakte aanpassingen eveneens de onderzoeksvragen terug, deze luiden als volgt:

- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van bestraffing?
- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie?

- Hoe staat de buurt rondom het transitiehuis in Mechelen ten aanzien van re-integratie in kleinschalige detentievormen?

We hebben hier geopteerd te werken met nieuwe onderzoeksvragen, daar de vorige onderzoeksvragen gebaseerd waren op een buurt –en belevingsonderzoek. Deze onderzoeksvorm wordt op dit moment niet toegelaten en maakt dan ook de onderzoekbaarheid van de vragen onmogelijk.

Daarenboven betreft de thematiek van deze thesis een relatief vernieuwend onderzoekdomein, waardoor hieromtrent nog onvoldoende literatuur beschikbaar is. Deze huidige onderzoeksvragen bieden meer perspectief op vlak van onderzoekbaarheid en haalbaarheid.

Onderzoek inzake publieke opinies en attitudes met betrekking tot bestraffing en re-integratie winnen namelijk de afgelopen jaren aan belang en interesse. Deze onderzoeksvragen zijn tevens opgesteld op basis van de reeds bestaande uitgebreide literatuur en de topics die aan bod kwamen in de gedeelde topiclijst.

Gezien de verandering op vlak van de onderzoeksvragen, werd er ook geopteerd voor een aanpassing op vlak van de onderzoeksvorm. We zijn overgegaan van een louter kwalitatief onderzoek op basis van 30 diepte-interviews, naar een uitgebreid literatuuronderzoek in combinatie met de reeds afgenomen interviews. Vanuit het initiële onderzoeksopzet hebben zowel ikzelf als mijn collega, Laura De Meester, samen reeds zeven interviews kunnen afnemen. Van deze zeven diepte-interviews werden er vijf face-to-face gevoerd. De resterende twee interviews werden afgenomen aan de hand van een Skype-videogesprek en een videogesprek via Windows Teams. Deze laatste twee interviews werden op vraag van de respondenten zelf op afstand gevoerd.

Op demografisch vlak kan men spreken over een heterogene steekproefpopulatie van zeven respondenten. Er is sprake van verschillende genders, leeftijdscategorieën, afkomst/ etniciteit (Belg en niet-Belg), statuten (gepensioneerden, werkende, etc.), scholing (secundair onderwijs, hoger onderwijs, etc.). Men kan dus zeker en vast stellen dat er voor dit onderzoek gebruik is gemaakt van gevarieerde respondenten.

De duur van de zeven interviews bedraagde tevens ongeveer tussen de 30 en 40 minuten.

3.1.2.1 Data-analyse

Aangezien de empirische data van deze zeven interviews eveneens waardevol zijn bij het beantwoorden van onze huidige onderzoeksvragen, lieten we deze niet verloren gaan en namen we deze op in de analyse van onze resultaten.

De data-analyse werd gevoerd aan de hand van een handmatig coderingsproces. Door de interviews na te lezen, konden verschillende passages onderverdeeld worden in verscheidene specifieke codes. Deze opdeling van verschillende codes hebben uiteindelijk voor overkoepelende categorieën gezorgd. Deze categorieën zullen besproken worden binnen de paragraaf omtrent de analyse van de resultaten.

Desondanks de overgang naar nieuwe onderzoeksvragen, zullen de initiële onderzoeksvragen dus nog steeds in overweging worden genomen. De interviews die we reeds hebben kunnen afnemen zijn namelijk gebaseerd op deze onderzoeksvragen. Om die reden is het dan ook niet oninteressant om hier op in te gaan. In de paragraaf betreffende de analyse van de resultaten zal dan ook worden ingegaan op de visie van de respondenten ten aanzien van het transitiehuis en hoe zij een eventuele meerwaarde tot stand zien komen.

Op basis van de data-analyse van de empirische data en de verschillende resultaten, zal er een eerste aanzet geformuleerd worden voor verder onderzoek. Dit onderzoek zal inzichten kunnen bieden die meegenomen kunnen worden naar de toekomst. Alsook zullen er een aantal reflecties geformuleerd worden ten aanzien van de huidige vragen/topiclijst. Deze reflecties zullen eveneens kunnen worden opgenomen in het toekomstig onderzoek.

Vervolgens zal er eveneens ingezet worden op het formuleren van voorlopige beleidsaanbevelingen voor de Stad Mechelen. Deze beleidsaanbevelingen zullen steunen op het huidig internationaal onderzoek, bestaande wetenschappelijke literatuur (aan de hand van een systematic review) en de verkregen resultaten.

3.2 Kwaliteitscriteria

De kwalitatieve onderzoeksvorm staat bekend om zijn, door sommigen omschreven, gebrek aan kwaliteitscriteria. Toch wordt hier de laatste jaren meer en meer op ingezet en wint het kwalitatieve onderzoek aan belang en waarde. Aan de hand van verschillende kwaliteitscriteria tracht men wetenschappelijk onderzoek zo kwaliteitsvol te maken.

Dit thesisonderzoek betreft een vooronderzoek. Dit wil zeggen dat dit onderzoek als het ware de eerste is in zijn soort, maar het toch een eerste aanzet geeft voor verder onderzoek in een vernieuwend onderzoekdomein. Als gevolg van deze erg nieuwe materie, staan de verscheidene kwaliteitscriteria erg onder druk.

Ten eerste is het aspect *interne validiteit* een erg ambigu begrip binnen het kwalitatief onderzoek. De geloofwaardigheid van causale relaties, is niet iets dat aan de hand van kwalitatief onderzoek vaak beoogd wordt (Decorte & Zaitch, 2016). In het geval van dit vooronderzoek is de waarde van de interne validiteit dan ook nog lager.

Ten tweede is de waarde van de *externe validiteit* evenmin erg beperkt in het kader van dit vooronderzoek. Dit kwaliteitscriterium staat namelijk voor de veralgemeenbaarheid van de bekomen resultaten en conclusies (Decorte & Zaitch, 2016). Volgens het initiële onderzoeksopzet met een steekproeftrekking van 30 respondenten, zouden veralgemeenbare uitspraken met betrekking tot de buurt mogelijk zijn. Als gevolg van de huidige omstandigheden en het beperkt aantal interviews afgenomen bij de Mechelse buurtbewoners, is er op dit moment geen veralgemeenbaarheid mogelijk. Toch kunnen deze resultaten enigszins een eerste beeld schetsen. Het is tevens niet de doelstelling van dit vooronderzoek reeds veralgemeenbare conclusies te trekken.

Op basis van de uitgebreide literatuurstudie, kunnen er eventueel wel een aantal assumpties aangenomen worden en antwoorden geformuleerd worden. Deze blijven uiteraard algemeen en zijn niet per se van toepassing op de specifieke Mechelse buurtbewoners.

Ten derde is het eveneens belangrijk aandacht te schenken aan zowel de *interne* –als de *externe betrouwbaarheid*. Ook deze twee criteria zijn minimaal aanwezig binnen dit vooronderzoek. Dit vooronderzoek baseert zich namelijk op een vernieuwend concept in België, namelijk het transitiehuis. Dit zorgt ervoor dat dit één van de eerste onderzoeken is en er nog geen sprake is van een vergelijkend referentiekader.

De reproduceerbaarheid van dit onderzoek in het kader van de interne –en externe betrouwbaarheid is echter wel mogelijk, daar het gaat om een vooronderzoek. Dit vooronderzoek zal volledig ter beschikking worden gesteld van derden, in dit geval masterstudenten criminologie. Deze verderzetting en reproductie van het onderzoek zal er tevens voor zorgen dat zowel de interne – als de externe betrouwbaarheid verhoogd wordt (Decorte & Zaitch, 2016).

Desondanks probeert men alsnog binnen dit onderzoek de kwaliteitscriteria te verhogen. Dit doet men voornamelijk door middel van triangulatie. Triangulatie wil zeggen dat er gebruik wordt gemaakt van verschillende invalshoeken (Decorte & Zaitch, 2016). In het geval van dit thesisonderzoek maakt men gebruik van onderzoekerstriangulatie aangezien er twee verschillende onderzoekers samenwerken binnen eenzelfde onderzoek. Weliswaar vanuit verschillende uitvalsbasisen, maar met gebruik van een gedeelde topiclijst en transcripten.

3.3 Kritische bedenkingen en beperkingen

Zoals reeds duidelijk werd aangegeven in de voorgaande paragrafen, zijn er zeker en vast een aantal kritische bedenkingen en moeilijkheden die geformuleerd kunnen worden bij dit onderzoek.

Om te beginnen is het voeren van onderzoek naar publieke opinies en attitudes niet zo eenvoudig zoals King (2004) en Gray (2009) het eerder omschreven. Kwalitatief onderzoek vereist in vele gevallen een grote mate aan flexibiliteit en tijdsinvestering voor zowel de respondenten als de onderzoeker (Zaitch & Decorte 2016).

Gray (2009) wijst eveneens op een aantal moeilijkheden inzake onderzoek naar publieke opinies en attitudes aan de hand van een buurtonderzoek. Niet iedereen is namelijk bereid mee te werken aan zulke onderzoeken. Desondanks de brief die werd verstuurd door de Stad Mechelen naar alle mogelijke respondenten, is dit geen garantie tot bereidheid van participatie. De bereidheid tot participatie en de bereikbaarheid van respondenten is, en was voor dit onderzoek, niet erg groot. Deur aan deur onderzoek schrikt veel mensen namelijk af, we zijn tenslotte vreemden voor de respondenten.

Het al dan niet deelnemen aan onderzoek is tevens afhankelijk van verschillende persoonlijke motivaties en beweegredenen. Sommige respondenten zijn erg gewillig om deel te nemen en voelen zich als het ware gehoord. Anderen voelen zich eerder kwetsbaar en zijn niet geïnteresseerd.

Daarenboven zorgt een *informed consent* in sommige gevallen ervoor dat een respondent niet meer wil meewerken. Het officieel ondertekenen van een document kan namelijk erg afschrikwekkend zijn (Decorte & Zaitch, 2016).

Inzake de bereikbaarheid van de respondenten is eveneens het tijdstip van contact erg belangrijk. Wanneer is als het ware het ideale moment om te gaan aanbellen? Vele mensen zijn overdag aan het werk, anderen zijn een boodschap gaan doen of zijn druk bezig. De interviews die we voorafgaand aan de maatregelen hebben kunnen voeren hebben telkens in de namiddag plaatsgevonden. Ten gevolge van de maatregelen inzake het Covid-19 virus, is men slecht twee maal ter plaatse kunnen gaan. In dit opzicht hebben we niet kunnen uittesten of de participatiebereidheid hoger of lager ligt op andere tijdstippen ('s ochtends, in de late namiddag, 's avonds).

Niet enkel een informed consent kan afschrikwekkend zijn, ook het bevragen van opinies zorgt in sommige gevallen voor stress bij respondenten. Niet iedereen is namelijk bereid zijn opinies volledig bloot te stellen aan onderzoek. Dit kan als gevolg van situationele factoren, angst om eerlijk te zijn of omdat ze zich niet bewust zijn van hun opinie of attitude. Sommige attitudes beïnvloeden het gedrag namelijk zonder dat men zich hiervan volledig bewust is.

De thematiek van dit onderzoek betreft de bestraffing van delinquenten, re-integratie van gedetineerden en alternatieve detentievormen. Zulke onderzoekdomeinen zijn erg specifieke kennisgebieden en geen doorsnee onderwerpen waar de burger dagdagelijks bij stilstaat en over nadenkt. Hierdoor is het niet eenvoudig om een opinie of attitude te omschrijven en toe te lichten. De thematiek van het onderzoekdomein speelt dus eveneens een belangrijke rol in de bereidheid tot participatie (Gray, 2009).

Daaropvolgend is een taalbarrière voor sommige respondenten eveneens afschrikwekkend. Deze barrière is namelijk een aantal keer teruggekomen tijdens het afnemen van de initieel geplande interviews, zowel bij mezelf als bij mijn medestudent Laura De Meester. Zo gaf een respondent bij mijn medestudent aan dat ze niet bereid was te participeren aan het onderzoek, daar ze gebrekkig Nederlands sprak.

Vervolgens is een taalbarrière niet enkel afschrikwekkend voor de respondent, ook de onderzoeker kan hierdoor onder stress komen te staan en de uitvoering van het onderzoek bemoeilijken. Opnieuw wordt er van de onderzoeker erg veel flexibiliteit verwacht, ook op vlak van taal. Desondanks is dit uiteraard een meerwaarde en verrijking van het onderzoek.

Daar je het interview afneemt in een taal dat niet je moedertaal is, ga je dieper in op bepaalde zaken om duidelijkheid te scheppen. Ook de respondent doet in dat geval moeite om uitgebreider te antwoorden ter verduidelijking. In dit onderzoek waren twee van de zeven respondenten anderstalig. Mijn medestudent nam een interview af in het Engels, ikzelf nam een interview af in het Frans.

Het transitiehuis in Mechelen is vervolgens geopend in september 2019, onder de vorm van een Pilotproject. Dit pilotproject houdt in dat het transitiehuis na een jaar zal geëvalueerd en besproken worden. Aangezien het transitiehuis nog geen jaar open is, zijn er nog maar weinig evaluatiemogelijkheden ter beschikking. Het korte bestaan van dit transitiehuis kan tevens het vormen van ervaringen en opinies in de weg staan. Er zou als het ware een gebrek aan tijd kunnen zijn om een echte mening hierover te kunnen vormen.

Het vernieuwende karakter van het transitiehuis zorgt eveneens voor de volgende kritische bedenking, namelijk een gebrek aan wetenschappelijke literatuur. Het transitiehuis in Mechelen is niet enkel vernieuwend in België, ook in andere landen is dit een opkomend concept. Dit zorgt er alsook voor dat er slechts een beperkte hoeveelheid bestaat aan wetenschappelijk onderzoek naar transitiehuizen. Bij de overschakeling naar de nieuwe onderzoeksvragen, die breder kijken dan enkel het transitiehuis, werd dit gebrek aan literatuur grotendeels opgelost.

Ten slotte is er nog een laatste kritische bedenking, namelijk de onverwachte omstandigheden waarin het onderzoek heeft moeten plaatsvinden. Zulke omstandigheden vallen niet te voorspellen of te voorzien binnen een onderzoeksplan.

Deze situatie leert ons eveneens dat een face-to-face buurtonderzoek niet eenvoudig te vervangen is door middel van onze huidige technologieën. Desondanks Paul (2012) vele voordelen omschrijft inzake het gebruik van sociale media –en internet communicatietechnologieën zoals Skype of Whatsapp, zijn deze niet altijd ethisch verantwoord. Henderson en collega's (2013) wijzen op het alsmear meer vervagen van de verschillen tussen sociale media en online communicatietechnologieën –of diensten zoals videoconferentie.

Zulke communicatietechnologieën, zoals Skype, nemen meer en meer sociale-media kenmerken over. Hierdoor zijn de methodologische kritieken ten aanzien van sociale-media inzake privacy en informed-consent eveneens van toepassing op onder andere Skype en Whatsapp.

Vervolgens werd er nagegaan wat de opties waren om de interviews alsnog te laten plaatsvinden op basis van telefonische gesprekken. Dit bleek echter ook niet meer mogelijk, als gevolg van de huidige omstandigheden in België. Men kon namelijk niet meer op een adequate manier de telefoongegevens van de respondenten bekomen. Deze gegevens zouden volgens de samenwerking met de Stad Mechelen via hun moeten gebeuren. Als gevolg van de uiterst dringende situatie op dat moment en de onderbezetting van personeel binnen de Stad Mechelen, was dit onmogelijk.

4 Analyse van de resultaten

4.1 Demografische factoren

Vooraleer men ingaat op de resultaten met betrekking tot de onderzoeksvragen, is het belangrijk om even stil te staan bij de respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Om te beginnen bedraagt het aantal respondenten voor dit onderzoek zeven personen, bestaande uit drie vrouwen en vier mannen. Vervolgens is er binnen deze groep ook sprake van verschillende leeftijdscategorieën, namelijk: drie respondenten zijn jonger dan 50 jaar, één respondent is ouder dan 50 jaar en drie respondenten zijn ouder dan 70 jaar. Er is dus sprake van een gevarieerde groep respondenten op vlak van leeftijdscategorie.

Op vlak van nationaliteit en afkomst is er sprake van een relatief homogene groep. Er is namelijk maar één respondent afkomstig uit een ander land, namelijk Kroatië. Deze respondent heeft eveneens niet de Belgische nationaliteit.

Een kenmerk dat deze respondenten allen gemeenschappelijk hebben, is de locatie waar ze wonen. Alle zeven respondenten wonen namelijk in de vooraf bepaalde straal rondom het transitiehuis. Op basis hiervan zijn er dan ook geen demografische verschillen aanwezig.

Waar men wel verschillen kan ondervinden is hoelang elke respondent reeds in Mechelen woont en meer specifiek in deze buurt. Over het algemeen wonen de meeste respondenten, vijf, reeds gedurende erg lange tijd in Mechelen (tussen de 10 en 60 jaar). In de buurt rondom het transitiehuis wonen ze eveneens reeds een aantal jaar (tussen de 10 en 20 jaar). Op uitzondering van twee respondenten, deze wonen hier nog maar sinds kort. Respondent 5 woont nog maar twee jaar en half in Mechelen, waarvan twee jaar in deze specifieke buurt. Respondent 7 verblijft nog maar negen maanden in Mechelen en deze buurt.

4.2 Contextuele factoren

Een publieke opinie is een erg persoonlijk en individueel gegeven, al komt dit niet geheel op zichzelf tot stand. Contextuele factoren en invloeden spelen namelijk een erg belangrijke rol in het bepalen van een publieke opinie.

Iemands ideeën en meningen worden op dagelijkse basis beïnvloed door allerlei factoren, onder andere door directe en indirecte ervaringen. Dit werd tevens duidelijk bij de respondenten die deelnamen aan dit onderzoek betreffende publieke opinies omtrent bestraffing en re-integratie.

Zo hebben onder andere respondent 3 en 4 reeds van dichtbij ernstige vormen van delinquentie meegemaakt, namelijk slagen en verwondingen en de moord op een collega. Zulke ervaringen laten ongetwijfeld tekenen na, wat op hun beurt dan ook weer de publieke opinie beïnvloedt.

In het volgende citaat geeft respondent 7 een casus weer uit haar thuisland Kroatië waar een ernstige zedendelinquent onder voorwaarden werd vrijgelaten. Helaas is dit niet goed afgelopen. Deze indirecte ervaring heeft haar mening ten aanzien van vervroegde vrijlatingen en zedendelinquenten dan ook erg getekend.

R7: I don't have knowledge on that but I can tell it from my experience in Croatia. This is definitely a trend, so it's nothing new. Euhm, so we had... There was a case recently where in the neighbouring country of Croatia, a man was a famous pedophile and he raped two girls at the age of nine. And he was sentenced to fifteen years because it was very brutal. However, he came out after eight or nine years. And three months after he left the prison, he took another girl and he kept her for twelve days. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Naast directe –of indirecte ervaringen speelt ook een ander invloedrijk medium een erg belangrijke rol, namelijk de media. In een tijdperk waar de afwezigheid van media en berichtgeving als het ware bijna ondenkbaar is, is het quasi onmogelijk dat deze de publieke opinie niet zou beïnvloeden.

Deze beïnvloeding kan op verschillende manieren plaatsvinden, bijvoorbeeld via sociale media, online berichtgeving of de televisie. Omtrent deze laatste optie verwijst respondent 3 naar het programma 'Leuven Centraal'.

4.3 Publieke opinie – bestraffing

Om de publieke opinie van de Mechelse buurtbewoners inzake bestraffing na te gaan, wordt er ingegaan op twee cruciale aspecten. Om te beginnen wordt hun opinie gevraagd over het Belgische strafrechtelijke systeem. Vervolgens wordt er overgegaan tot het bevragen van hun opinie ten aanzien van het Belgische gevangeniswezen en de gevangenisstraf.

4.3.1. Belgisch strafrechtelijk systeem

Al snel wordt duidelijk dat het bevragen van het Belgisch strafrechtelijk systeem, geen eenvoudige taak is. Het merendeel van de respondenten, namelijk vier van de zeven respondenten, geeft duidelijk aan dat ze niet over de nodige kennis beschikken.

Bestrafing in België wordt aanzien als een erg ingewikkeld en ambigu gegeven. Als doorsnee burger is het dan ook niet vanzelfsprekend om van allerlei veranderingen en beslissingen hieromtrent op de hoogte te zijn. Laat staan de inhoud ervan te begrijpen.

Het Belgisch strafrechtelijk systeem wordt tevens omschreven door sommigen als een 'niet-alledaags' gegeven. Het is niet iets waar men dagdagelijks bij stilstaat, over nadenkt of mee in contact komt.

Respondent 1 geeft in volgend citaat een accurate omschrijving van wat ook bij de resterende vijf respondenten naar voren komt.

R1: Ça c'est autre chose. La politique ce n'est pas pour moi ! Je trouve qu'ils font pas toujours bien, ils veulent juste le pouvoir et une fois qu'ils ont le pouvoir... [...] Je ne suis pas pour la politique moi...je lis pas les journaux non plus, ça ne m'intéresse pas tellement. Ils ont tous du bon est du mauvais. Mais nous ne pouvons pas se plaindre ici en Belgique, on est gâté. Quand on voit des autre pays...c'est autre chose. (Bijlage 5: respondent 1, 13 maart 2020)

Respondent 7 is een vrouw van niet-Belgische afkomst. Ze is afkomstig uit Kroatië, waardoor ook zij niet over veel kennis beschikt inzake bestraffing in België. Tijdens het interview koppelde ze wel terug naar het strafrechtelijke systeem in haar thuisland. De trend van vervroegde vrijlating nadat de straf deels is uitgezeten, is ook daar aanwezig. Ze geeft aan dat ze hier niet voor of tegen is, maar dat bestraffing en het strafrechtelijk systeem telkens afhankelijk is van casus tot casus.

De resterende twee respondenten, namelijk respondent 3 en 4, hebben daarentegen wel een erg uitgesproken mening. Zij zijn namelijk van mening dat de bestraffing hier in België enerzijds veel te laks is. Anderzijds is er naar hun mening ook geen enkele logische benadering terug te vinden binnen het Belgische strafrechtelijke systeem. Het is namelijk veel te ingewikkeld. Deze twee respondenten voelen zich eveneens als het ware wat in de steek gelaten door het systeem. Aan de ene kant worden de mensen die ten allen tijden de regels volgen afgestraft. Aan de andere kant gaan personen die de regels overtreden vrijuit. In volgend citaat geeft respondent 3 duidelijk zijn opinie weer.

R3: Bestrafing hier in België? Goh, als het aan mij lag dan zou ik die wet Lejeune al direct afschaffen. Als je 20 jaar hebt gekregen, dan zal je 20 jaar moeten uitzitten en niet na 1/3 al vrijkomen. Dat kan niet he! Je hebt een fout begaan...ik zou nu niet zeggen dat de doodstraf opnieuw moet ingevoerd worden...maar ik vind toch dat ze een klein beetje...Want wij hebben plichten, maar als je in het gevang zit dan heb je rechten! Dat is mijn oordeel. (Bijlage 7: respondent 3, 13 maart 2020)

4.3.2. Gevangeniswezen & gevangenisstraf

Om zicht te krijgen op de publieke opinies van de buurtbewoners rondom het transitiehuis inzake de bestraffing, is het tevens erg interessant om meningen betreffende het gevangeniswezen en de gevangenisstraf na te gaan. Ook bij deze categorie vragen, stoot men op een gebrek aan kennis bij de buurtbewoners. Over het algemeen zijn alle zeven respondenten van mening dat indien men een fout begaat, dit bestraft moet worden aan de hand van een gevangenisstraf. Zoals respondent 1 duidelijk aangeeft in het volgende citaat, belandt men niet zomaar in de gevangenis. Indien je in de gevangenis beland is dit je straf en heb je deze verdient.

R1: Parfois c'est nécessaire je pense. On ne rentre pas en prison si on a rien fait...c'est qu'ils ont mérité je trouve. (Bijlage 5: respondent 1, 13 maart 2020)

Wanneer er dieper wordt ingegaan op het gevangeniswezen, wordt deze omschreven als een blinde vlek. Desondanks dat alle respondenten ervan overtuigd zijn dat de gevangenisstraf noodzakelijk leed is, zijn de meesten er zich ook van bewust dat het leven in de gevangenis niet altijd van een leien dakje loopt.

Respondent 1 stelt zich bijvoorbeeld soms de vraag of het systeem niet té streng is, gezien de opstanden die zich soms voordoen. Respondent 5 stelt dan weer het organisatorische aspect van het gevangenisleven in vraag.

R5: Euhm, ja, ik hoor van collega's dat er... Ja, der is gewoon een onderbemanning qua personeel zoals in de meeste zorginstellingen, denk ik. [...] Euhm, ja, dus er is wel vanuit de gevangenen een vraag naar een nood ook qua ondersteuning en begeleiding en zo al die dingen. Euh, da hoor ik vooral zeggen. Euhm, en al die tekorten maken ook vaak dat, dat het voor buitenstaanders zoals andere diakens euhm, moeilijk is om erbinnen te geraken, om toelating te krijgen. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

Desondanks de blinde vlek betreffende het leven in de gevangenis, ziet men dat er vanuit de media meer aandacht wordt geschonken aan deze doelgroep.

R3: Ik heb eens een reportage gezien van in Leuven Centraal. Dat was daar nog zo slecht niet...die ging zijn biefstuk daar bakken, dus dat is daar nog zo slecht niet. Die zitten daar op de koer in de zon...vooral de muren, maar voor de rest vonden ze het daar ook wel goed. (Bijlage 7: respondent 3, 13 maart 2020)

Zoals Respondent 3 aangeeft in het bovenstaande citaat, kunnen programma's zoals onder andere 'Leuven Centraal' of 'Ooit vrij' bijdragen tot opinievorming. Door de uitzending van zulke programma's, wordt de bevolking meer in contact gebracht met het gevangeniswezen. Daar de doorsnee Belgische burger over het algemeen niet in contact komt met deze instantie, hebben deze uitzendingen een sterke invloed op de vorming van een opinie hieromtrent.

4.4. Publieke opinie – re-integratie

Net zoals het duidelijk is dat bestraffing noodzakelijk is, is het eveneens duidelijk dat alle respondenten waarde hechten aan re-integratie. Al blijft het concept 're-integratie' opnieuw erg vaag en ambigu.

Toch zijn de respondenten allen in staat om iet wat een 'succesvolle' re-integratie te omschrijven. De allerbelangrijkste prioriteit is dat er geen nieuwe feiten gepleegd worden, wanneer dit niet kan is er volgens alle respondenten geen mogelijkheid tot re-integratie. Regels volgen is als het ware het begin van alles.

Daarenboven hecht de meerderheid belang aan het vinden van werk, een huis en het vormen van een huishouden. Een gestructureerd leven leiden is als het ware essentieel. Deze gepaste controle en structuur komt tevens op de voorgrond in het kader van de nood aan begeleiding. Een strikt schema, structuur en zware begeleiding worden door verschillende respondenten sterk benadrukt. Re-integratie is volgens velen namelijk een proces dat stap voor stap verloopt. Het is een proces met vallen en opstaan volgens sommigen.

Volgens onder andere respondent 2 en 3 is dit essentieel om opnieuw op het rechte pad terecht te komen. In volgend citaat omschrijft respondent 2 een algemene bevinding die bij het merendeel van de respondenten naar voren komt.

R2: Ja één is zeker geen nieuwe feiten plegen, maar twee ook zichzelf aanvaard voelen en terug een huishouden kunnen stichten. Maar ja daarvoor moet je dan ook weer geld hebben...want als je geen geld hebt, dan zet dat natuurlijk ook weer aan he... (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

Respondent 5 voegt hieraan toe dat het vinden van werk niet louter een vorm van bezigheidstherapie mag zijn. Het werk en de dagelijkse activiteiten dienen zinvol te zijn. Het is namelijk belangrijk om zich na bestraffing zowel opnieuw nuttig te maken, als zich opnieuw nuttig te voelen in de samenleving volgens Respondent 2.

Respondent 6 volgt eveneens deze redenering en is van mening dat dit bijvoorbeeld mogelijk gemaakt kan worden door betrokken te zijn in sportclubs of cultuuraangelegenheden.

R5: Ja, terug opgenomen worden en ook heel belangrijk dat het zinvol is, hé niet dat het gewoon een bezigheid is of euh, geen bezigheidstherapie of, of [...] Ja, ik denk dat da belangrijk is voor het zelfwaardegevoel en voor euhm de eigenwaarde van die mensen... En het gevoel te hebben erbij te horen. [...] En zin te krijgen aan een zinvolle invulling van hun leven terug zo. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

Daarenboven is het volgens respondent 6 noodzakelijk om niet enkel in te zetten op zinvolle bezigheden, werk of educatie, maar ook op sociale contacten. Over het algemeen dienen ze opnieuw sociale contacten op te bouwen, maar nog belangrijker zijn normerende of conventionele sociale contacten. Volgens hem is het noodzakelijk om komaf te maken met de vroegere vriendengroep.

De kans dat het met diezelfde kring opnieuw fout loopt is namelijk groot en dient ten allen tijden vermeden te worden. In een nieuw leven buiten het criminele milieu, hoort volgens hen ook een nieuw sociaal netwerk.

Ook respondent 7 is het hiermee eens. Volgens haar begint het sociale netwerk zich opnieuw op te bouwen, nadat er wordt geïnvesteerd in het vinden van werk en zinvolle activiteiten daarnaast. Deze dynamiek is volgens haar noodzakelijk om een nieuw leven op te pikken.

Desondanks dat de respondenten een aantal noodzakelijke zaken hebben weten op te sommen inzake de re-integratie van gedetineerden, is men zich er ook van bewust dat 'dé succesvolle re-integratie' niet bestaat. Om deze reden vonden de respondenten het dan ook niet eenvoudig om vragen hieromtrent te beantwoorden. Re-integratie wordt namelijk omschreven als een erg persoonlijk en individueel proces met vallen en opstaan.

Hierdoor voelen de meeste respondenten zich dan ook niet in de positie om hierover uitspraken te doen. Vooral respondent 5 is hier erg duidelijk in, re-integratie laat hij liever over aan de mensen die hiervoor zijn opgeleid en kennis over hebben.

4.4.1. Rol van de gemeenschap

Vervolgens werd er tijdens het interview ook ingegaan op de eventuele rol van de gemeenschap in het re-integratieproces van gedetineerden.

Al snel werd duidelijk dat alle respondenten het eens zijn over deze rol.

R7: Like I said, I think it's important to accept these people. Let's say, ideally speaking, they commit a crime, they serve their sentence, they are ready to re-enter the society and I think we should do everything to help them to integrate. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Sommige respondenten, onder andere respondent 2 en 4, zien belang in het aanvaarden van deze personen. Volgens hen is het belangrijk om deze personen een eerlijke kans te geven. Een eenvoudige 'goeiedag' kan namelijk al veel doen volgens hen.

Respondent 1 volgt deze mening en voegt hieraan toe dat men als gemeenschap vertrouwen en geduld moet hebben. Het wordt dan ook snel duidelijk dat de gemeenschap volgens alle respondenten zeker en vast zijn steentje moet bijdragen. Het moet als het ware van twee kanten komen.

Zo omschrijft respondent 5 deze groep mensen als personen in nood met een hulpvraag. Om op deze hulpvraag te antwoorden is het belangrijk om deze personen te helpen re-integreren door als gemeenschap nabijheid te schenken en een ingang te bieden aan deze personen.

R5: [...] de rol van de buurt begint denk ik met euh, met het leren kennen en met het geïnformeerd worden maar vooral door het leren kennen, door de ontmoeting euhm, en de ervaring. [...] ja dus het is belangrijk dat de buurt wel bewuster wordt van de problematiek en ook van de kansen die erin zitten. Euhm, en dan is het eigenlijk aan de buurt zelf om zich open te stellen en euh ja, mee in de boot te stappen. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

4.5. De relatie tussen bestraffing & re-integratie

Zoals reeds werd aangegeven in het vorige onderdeel betreffende de publieke opinies inzake de re-integratie van gedetineerden, is het van belang om de relatie tussen bestraffing en re-integratie na te gaan. Hoe verhouden deze twee aspecten zich ten aanzien van elkaar volgens de Mechelse buurtbewoners?

De opinies inzake re-integratie konden reeds aantonen dat na bestraffing, de mogelijkheid tot re-integratie van belang is. De respondenten zijn namelijk grotendeels van mening dat eens de straf is uitgezeten, gedetineerden opnieuw kunnen terugkeren naar de samenleving. In volgende citaten door respondent 6 en 1, wordt er duidelijk aangegeven dat bestraffing altijd noodzakelijk zal zijn indien er een fout is begaan. Deze straf dient enigszins in verhouding te zijn met de aangerichte schade en daden. De Mechelse respondenten volgen in dit opzicht eveneens de visie van de inwoners uit de Amerikaanse staat Philadelphia. Ook daar zijn ze van mening dat fouten bestraft dienen te worden, maar dit eveneens in verhouding met de ernst van de feiten (Immerwahr & Johnson, 2002).

R6: [...] Maar ik vind wel, mensen die iets gedaan hebben dat die daarvoor bestraft moeten worden. Ma ja, de strafmaat of de straf grootorde ja, moet wel in verhouding zijn met hun daden maar er moet wel altijd een mogelijkheid zijn voor mij om zich te kunnen integreren als ze zich natuurlijk goed gedragen.' (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

R1: A tout il y a un bien qui vient! Ils ont été sanctionnés et ont souffert, maintenant ils ont une vie normale...donc c'est a eu maintenant de réfléchir et de dire 'tu te tiens bien, ou bien tu retournes en prison !'. (Bijlage 5: respondent 1, 13 maart 2020)

Net zoals dat personen die delicten plegen gestraft dienen te worden, dienen diezelfde mensen opnieuw de kans te krijgen om deel uit te maken van de samenleving. Respondent 7 is het hier onder andere mee eens, net zoals Respondent 1 en 6. Zij geven duidelijk aan dat gestraften na hun straf opnieuw een kans moeten krijgen. De samenleving en het gevangeniswezen dienen als het ware al het mogelijke te doen om deze personen opnieuw een plaats te geven in de maatschappij. Al zijn er uiteraard uitzonderingen. Zo stelt respondent 7 dat er altijd personen zullen zijn die men nooit opnieuw een plek zal kunnen geven.

R7: Who am I to judge? I don't know so and it is difficult to speak in general terms but definitely, we need to be humane as a society, we have to be civilized. But we also need to see that people are... who are able to integrate back to society that they really integrate well. But then again, I am sure that there are cases that will never be able to integrate back to society simply because they can't. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

4.6. Bestrafing in de gevangenis versus kleinschalige detentievormen

Daar we in voorgaande paragrafen de publieke opinies hebben besproken inzake de traditionele bestrafing in de gevangenis, gaan we deze nu in combinatie met de opkomst van kleinschalige detentievormen bevragen. De respondenten werden namelijk gevraagd een keuze te maken tussen het bouwen van een aantal grote traditionele gevangenissen of het oprichten van honderden kleine detentievormen (detentie –en transitiehuizen).

In de paragraaf inzake publieke opinies ten aanzien van bestrafing in de gevangenis, werd duidelijk dat de kennis omtrent het gevangeniswezen eerder beperkt is. Toch is de meerderheid van de respondenten zich bewust van de verschillende mankementen die aanwezig zijn in deze traditionele gevangenissen.

R1: Oui il y a trop de gens, ils n'ont plus de place! C'est aussi à cause de ça qu'ils sont mauvais. Ils apprennent de la méchanceté l'un à l'autre. Donc je pense que c'est mieux comme ici, ils peuvent vivre leur vie comme ils veulent. [...] (Bijlage 5: respondent 1, 13 maart 2020)

Zoals respondent 1 in het bovenstaande citaat aangeeft, komen kleinschalige detentievormen (o.a. het transitiehuis) tegemoet aan sommige beperkingen van het gevangeniswezen. Respondent 6 geeft onder andere aan dat de familiale sfeer in kleinschalige detentie erg positief kan zijn. Dit kan men onmogelijk verkrijgen in een gevangenis met honderden personen. Respondent 2 geeft dan weer duidelijk aan dat ze zich niet kan inbeelden dat een traditionele gevangenisstraf veel beterschap met zich meebrengt. Toch is het maken van een keuze tussen het gebruik van een traditionele gevangenis of kleinschalige detentie niet eenvoudig. Volgens respondent 2, maar ook volgens de rest van de respondenten, dient men telkens te kijken naar de reden waarom iemand bepaald gedrag vertoont. Wat is de motivatie en het verhaal achter het delict? Dit is een erg belangrijke vraag die men moet stellen per geval. Er kan namelijk geen algemene beslissing gemaakt worden voor elke casus. Elke casus moet afzonderlijk bekeken worden.

R2: Ik vind dat je moet kijken naar de reden waarom iemand iets doet. Ik kan nog begrijpen als je dik in de problemen zit of een moord van jaloezie, dat is iets dat 1 keer voorvalt. Ja ik weet het niet goed, dat hangt af van de motivatie van het delict. Iemand die drugs verkoopt bijvoorbeeld, die zou ik zetten in een ziekenhuis waar drugsverslaafden zitten. Zo ziet die is hoe die mensen eraan toe zijn [...] Ik geloof niet in veel beterschap door in het gevang te zitten. Dat kan ik mij niet inbeelden. Dat hangt er allemaal wat van af. (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

De visie van respondent 4 komt volledig overeen met deze van de voorgaande aangegeven respondenten. Om zijn opinie te staven verwijst hij tevens naar het gebruik van de werkstraf. Het gebruik van deze straf is naar eigen zeggen erg persoonlijk en afhankelijk van verschillende factoren, net zoals het gebruik van kleinschalige detentie. Een succesvolle toepassing van zulke alternatieve straffen of vernieuwende detentievormen omschrijft hij dan ook als volgt:

R4: Bij sommige wel en bij anderen nie. 't Valt eigenlijk een beetje per persoon te zien hoe dat die juist in elkaar zitten... Ja, hoe dat die reageert. (Bijlage 8: respondent 4, 11 maart 2020)

Desondanks de positieve feedback ten aanzien van het concept van kleinschalige detentievormen, is het behoud van de traditionele gevangenis voor alle respondenten dan ook erg belangrijk. Er zit zonder twijfel toekomst in kleinschalige detentie, maar enkel en alleen in combinatie met de gekende gevangenisstraf.

Zo stelt respondent 7 dat de keuze tussen beiden afhankelijk is van de doelstelling van de bestraffing op een bepaald ogenblik.

R7: But again, I don't know, it depends. I would definitely make a priority group, and depending on what are you trying to get, what is the objective to get rid of people in prison or is the objective integration into society. I'm sure that there are step by step methodologies how to do this done by experts so it's difficult for me to say because I'm no expert in this field. [...] (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Respondent 1 volgt eveneens deze visie en stelt dat iemand aan het begin van zijn straf, niet meteen in een kleinschalige detentievorm mag geplaatst worden. Ze moeten als het ware eerst ondervinden dat ze iets fout hebben gedaan. Nadien kan er eventueel een overplaatsing gebeuren naar een kleinschalige detentie, mits een positieve evolutie in diens gedrag.

4.6.1. Doelgroep

Zoals hierboven reeds werd aangegeven, is het duidelijk dat desondanks de positieve visies ten aanzien van kleinschalige detentievormen, waaronder het transitiehuis, men vindt dat niet iedereen hier recht op heeft. Aan de hand van verschillende factoren en elementen van de gedetineerde in kwestie, dient er als het ware een selectie gemaakt te worden tussen diegenen die het verdienen en de rest. Ze zijn niet allemaal heilig zoals respondent 1 zegt. Respondent 4 omschrijft het zelf als 'deze die hopeloos zijn' en de anderen.

Al snel wordt duidelijk dat er een aantal criteria zijn waaraan een persoon moet voldoen, om al niet te mogen verblijven in een kleinschalige detentievorm of transitiehuis.

De detentievorm moet namelijk telkens in verhouding zijn met de gepleegde feiten en de opgelegde straf. Zo zien we dat de respondenten al snel een onderscheid maken tussen verschillende delicten. Uit dit onderscheid blijkt dat de respondenten van mening zijn dat bepaalde delinquenten absoluut niet thuishoren in kleinschalige detentie. Zo zijn respondent 3 en 7 ervan overtuigd dat recidivisten en delinquenten die dodelijke slachtoffers hebben gemaakt, thuishoren in een gevangenis. Respondent 3 is van mening dat eens er slachtoffers zijn gevallen, men zijn rechten heeft verspeeld. Deze categorie komt niet in aanmerking voor een verblijf in bijvoorbeeld een transitiehuis. Voor personen die geen slachtoffers hebben gemaakt, bijvoorbeeld financiële fraudeurs, dan weer wel.

Respondent 6 is het hiermee eens en voegt hier nog een groep specifieke delicten aan toe, namelijk de pedofiele zedendelinquenten. De categorie zedenfeiten ligt namelijk erg gevoelig.

R6: [...] Nu ja, als we dan kijken naar mensen die bijvoorbeeld pedofiele feiten zouden hebben gepleegd, da vind ik dan wel wa moeilijker omdat wij hier ook kinderen hebben rondlopen. Allee, ja... die mensen verdienen ook terug geïntegreerd te worden in de maatschappij maar euh dan denk ik da ik daar meer achtergrond van zou willen hebben van hoe worden ze opgevolgd? (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

Toch blijft het volgens de respondenten tevens belangrijk om elke casus afzonderlijk te behandelen en telkens te nuanceren. Respondent 2 geeft in het volgende citaat duidelijk weer dat er verschillende aspecten zijn waarmee er rekening gehouden moet worden. Het eenduidig kijken naar het delict is niet voldoende volgens haar. Delicten komen namelijk voor in verschillende vormen en maten.

R2: Goh ja, dat valt te zien. Want moord ok, maar er zijn verschillende soorten moorden...Ik vind iemand die mensenlevens om zeep helpt met drugs even erg! Maar die zullen ook wel niet verbeteren in de gevangenis dus ja...want dan leggen ze nog beter contact! Dan denk ik dat zo een transitiehuis een betere optie is. (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

Zoals hierboven werd gezegd zijn er naast bepaalde categorieën van delinquenten, ook groepen die wel in aanmerking komen voor detentie in kleinschalige huizen. Een doelgroep die sterk naar voren komt zijn de jongeren. De meeste respondenten hebben namelijk een 'zwak' voor jonge delinquenten.

Deze hebben als het ware nog een heel leven voor zich en dienen alle kansen te krijgen om zich te kunnen herpakken. Voornamelijk respondent 7 is voorstander van het plaatsen van deze doelgroep in kleinschalige detentievormen en pleit zelfs om van deze groep een prioriteit te maken.

R7: But I think it's a right approach so generally speaking, I think it's the right approach. Especially if it's about younger population, who deviated from the right path, so to say it, and it is on us to help them re-integrate, yes. And maybe this is the best way to do it, in small scale... You know, living in a house and euh, surrounded in a neighbourhood that you have to look around and you have to say 'okay, I really need to do this because society is giving me another chance. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020).

4.7. Publieke opinie – kleinschalige detentievormen (Transitiehuis)

De doelstelling van dit onderzoek is niet enkel gericht op het in kaart brengen van publieke opinies inzake bestraffing en re-integratie, maar ook inzake kleinschalige detentievormen zoals het eerste transitiehuis. In deze paragraaf zal men dieper ingaan op specifieke opinies inzake kleinschalige detentievormen, afzonderlijk van de traditionele gevangenisstraf. Hoe staan de respondenten ten aanzien van deze vernieuwende alternatieven op de traditionele gevangenisstraf, gezien de recente opstart van het transitiehuis in hun buurt?

Zoals reeds werd aangegeven is een belangrijk aspect bij publiek opinieonderzoek, het spontaan naar voren brengen van een specifiek thema. In het kader van dit onderzoek betreft dit de komst van het eerste transitiehuis. Dit specifieke thema kwam echter niet spontaan aan bod tijdens het gesprek, enkel indien hier expliciet naar gevraagd werd. Slechts bij één respondent, namelijk respondent 3, kwam het transitiehuis spontaan ter sprake. Deze respondent was namelijk nog op de hoogte van de brief die werd verstuurd door de Stad Mechelen.

Alle zeven respondenten waren reeds op de hoogte van het bestaan van het transitiehuis, al was respondent 6 niet op de hoogte van de ligging van het huis in zijn straat.

Wanneer de respondenten de vraag werd gesteld of ze openstaan voor vernieuwende initiatieven inzake kleinschalige detentie, wordt al snel duidelijk dat iedereen hier zeker en vast voor openstaat. Ook respondent 3 die in een voorgaand citaat aangeeft dat de wet Lejeune afgeschaft moet worden. Ze staan er niet enkel voor open, maar zien er tevens de voordelen van in. Zoals respondent 1 aangeeft in het volgend citaat, is het gebruikmaken van kleinschalige detentie een opportuniteit om in kleine groepjes van elkaar te leren. In dit opzicht linken de respondenten zelf het aspect 'kleinschalige detentie' meer aan re-integratie, dan aan bestraffing. Daar de deelnemers van het transitiehuis in de laatste fase van hun bestraffing zitten, komt hun re-integratie meer naar voren.

R1: Je pense que c'est bien et ils sont toujours surveillés! Et je pense qu'ils apprennent aussi les uns des autres et ils ne sont pas mis en cage. Ils apprennent de vivre d'une autre façon aussi, [...] (Bijlage 5: respondent 1, 13 maart 2020)

Respondent 6 vult deze denkwijze erg goed aan en ziet eveneens de voordelige verschillen met de traditionele huidige gevangenissen. Kleinschaligheid is niet enkel voordelig op praktisch niveau, maar het creëert eveneens een meer persoonlijke en geïndividualiseerde aanpak.

R6: Hoe da ik het zie wordt met het transitiehuis eigenlijk een soort familiegevoel gecreëerd en da kan je nooit doen door honderd mensen samen te zetten. En ook denk ik dat het zo beheersbaar blijft naar bijvoorbeeld conflict of conflict oplossen toe, zo die zaken. Het regelen is behapbaarder, denk ik, voor die mensen omdat het kleinschalig blijft dan als dat in een grote groep is. [...] Ja, en ook natuurlijk omdat je een spreiding kan voorzien van die mensen hé. Als je die bijvoorbeeld in één heel groot huis zou zetten, dan is de... dan is er misschien wel mogelijkheid tot overlast, denk ik. (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

Uiteraard staat de opkomst van kleinschalige detentie, alsook het Mechelse transitiehuis, nog in zijn kinderschoenen. Daar het transitiehuis nog geen jaar geopend is, is er nog niet veel mogelijkheid geweest voor evaluatie. Als gevolg daarvan is het niet eenvoudig voor de respondenten om te oordelen over het al dan niet voorstander zijn van zulke vernieuwende projecten.

Al zien de meesten, waaronder ook respondent 5, potentieel in dit project. Indien dit project een positieve evaluatie krijgt, zit er naar zijn mening zeker en vast toekomst in.

4.7.1. Publieke opinies – Transitiehuis

In deze paragraaf zal er dieper worden ingegaan op de oprichting van, de hiervoor besproken, kleinschalige detentievormen. Uit de vorige paragraaf wordt duidelijk dat de respondenten zeker en vast een positieve houding aannemen ten aanzien van zulke vernieuwende projecten. De vraag is enkel of de opkomst van het huidige transitiehuis in hun eigen straat, op evenveel steun kan rekenen.

Al snel wordt duidelijk dat het grote merendeel van de respondenten over het algemeen wel voorstander is van het vernieuwende project dat sinds september heeft plaatsgenomen in hun straat, namelijk het transitiehuis. Uiteraard was het aan het begin van de bekendmaking even schrikken, maar over het algemeen zijn er geen tegenstanders. De respondenten vinden het voornamelijk een goed initiatief vanuit het oogpunt dat deze mensen opnieuw een kans dienen te krijgen om deel uit te maken van de maatschappij.

Respondent 5 is opvallend positief over het project. Vanuit zijn werk als diaken in de gemeenschappelijke basiliek, kan hij dit initiatief alleen maar toejuichen.

R5: Ik herinner mij dat toen, toen dat het initiatief kenbaar gemaakt werd, dat ik dat heel positief vond. Allee, ik kan da alleen maar toejuichen. [...] Ja, ik vond dat heel verrassend en euh, ik was blij als diaken ook. Allee, da's ook een taak van diakens om ervoor te zorgen dat mensen die aan de rand van de samenleving euh, leven dat die ja, opgenomen worden en dat die erkend worden door andere mensen maar... En gevangenen zijn daar ja, is één van die groepen. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

Bij sommige respondenten, waaronder vooral respondent 4, heerst er een 'leven en laten leven'-mentaliteit. Zolang de deelnemers niets verkeerd doen en de rest van de buurt hun gewone leven kan verderzetten, is het voor de meesten in orde. Tot nu toe heeft ook geen enkele respondent reeds last gehad van het transitiehuis of de deelnemers. Het wordt als het ware aanzien als één van de zovele huizen in de straat.

Geen enkele respondent had aldus, op het ogenblik van het onderzoek, een negatieve opinie ten aanzien van het transitiehuis. Al zijn er wel twee respondenten, namelijk respondent 3 en 7, die voor de opstart van het transitiehuis eerder sceptisch waren ten aanzien van het beginnende project.

R7: 'It was uneasy. It was uneasy. I was thinking 'hm, okay, what does this mean'? Exactly like what you said: public safety euh, what does this mean for our street? [...] (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Met dit citaat geeft respondent 7 duidelijk aan dat ze niet erg gerust was in de opstart van het nieuwe project. Ze zat met erg veel vragen en wist niet goed waaraan ze zich kon verwachten. Zulke twijfels kwamen ook naar voren bij respondent 3.

R3: Awel ja, het valt goed mee! Ik had écht schrik, dat was mijn grootste bekommernis hier! [...] Mijn bekommernis was vooral voor die mensen dat hier nu in dat huis zitten...die hebben allemaal drie jaar gekregen en ter voorbereiding van hun vrijlating komen ze dan naar hier! Maar als je drie jaar hebt gekregen...dan is dat niet omdat je u parkeerbon niet betaald hebt he. Die hebben toch iets op hun geweten he. Dus dan dacht ik dat dat hier binnen de kortste keren een bijeenkomst ging zijn met al die kennissen en die gasten dan...en dan komen ze hier dealen. [...] (Bijlage 7: respondent 3, 13 maart 2020)

Beide respondenten hadden zeker en vast een aantal bekommernissen. Gelukkig kan men in het bovenstaande citaat reeds lezen dat het al bij al wel meevalt. Nadat het transitiehuis effectief van start is gegaan, zijn hun visies ten aanzien van het project veranderd. Er is volgens beide respondenten niets op aan te merken, ze hebben er geen last van en alle onzekere vragen zijn beantwoord. Respondent 3 is zelfs op bezoek gegaan tijdens de kerstreceptie. Naar eigen zeggen was dit een erg fijne ervaring en vielen de deelnemers heel goed mee. Het is voornamelijk deze ontmoeting en het niet ervaren van problemen met het transitiehuis, dat ervoor gezorgd heeft dat de twijfelachtige visies veranderd zijn. Vanwaar de respondent de informatie haalt betreffende de deelnemers die allen drie jaar detentie zouden gekregen hebben, is niet duidelijk. Hij wist niet aan te geven vanwaar hij dit wist.

Men kan dus stellen dat zowel respondent 3 als 7 positief van mening zijn veranderd. Hierdoor kunnen we concluderen dat alle zeven respondenten een positieve visie hebben betreffende het transitiehuis.

4.7.2. Publieke opinies andere buurtbewoners

Uiteraard wisten de respondenten die deelnamen aan dit onderzoek ook wat te zeggen over hoe enerzijds het transitiehuis leeft in hun buurt en anderzijds hun naaste burens hiertegenover staan.

Al snel wordt duidelijk uit de bevraging van de mening van andere buurtbewoners, dat deze meningen eerder verdeeld zijn. Volgens sommigen is de meerderheid vrij positief ten aanzien van de komst van het transitiehuis. Anderen weten eveneens te zeggen dat het niet zo erg veel ter sprake komt en het niet echt leeft in de buurt.

R6: Ik moet nu ook wel toegeven dat we met onze burens daar niet echt over hebben gesproken. Zij zijn er ook niet echt over begonnen dus 't is zo dat dat iets was of is dat leeft. 'k Bedoel of iets waar men zich zorgen over maakt. Nu, ik kan niet voor die mensen spreken maar ik vermoed wel dat ze er anders over zouden spreken. (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

Desalniettemin zijn er toch ook twee respondenten die erg duidelijk hebben laten blijken dat hun medebuurtbewoners allesbehalve voorstander zijn van de komst van het eerste transitiehuis. Zo zijn de burens van respondent 2 volgens haar niet te spreken over de komst van het transitiehuis.

R2: Ik vind het huis op zichzelf, daar heb ik geen problemen mee! Maar wacht... (mevrouw begint bijna te fluisteren). Maar hier in den blok...ooh niet oke he! [...] Nee nee nee, echt niet oke! Kwaad dat die waren!! Ik had gezegd en een madam hieronder dat dat wel oke was...oei oei oei, dat is niet in goeie aarde gevallen! Ze vinden dat dat de waarde van hun straat naar beneden haalt! [...] We kunnen niet klagen. En toch worden er dan dingen gezegd zoals 'Als ik er ooit ene betrap dat hier durft te pissen he, ik bel de police he! (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

Ook respondent 5 heeft reeds ondervonden dat de oudere generatie verbonden aan de gemeenschappelijke basis, niet erg happig is voor dit nieuwe project. Respondent 6 volgt deze mening en denkt dat deze oudere bevolkingsgroep over het algemeen vaker kritisch en argwanend is ten aanzien van zulke initiatieven zoals het transitiehuis. Volgens hem zijn het dan ook voornamelijk deze personen die men dient te overtuigen en sensibiliseren.

R5: Ja, ik juich da zeker toe. Ik mag da wel nie luid zeggen want daar komt wel veel reactie op [...] Ja ik weet dat de buurt, de mensen die met de basiliëk verbonden zijn enzo daar nie altijd zo positief op reageren [...] Ja, ja, da is een bepaalde groep mensen, ja. Die ook een bepaalde leeftijd bereikt hebben zo. Het gaat niet om jonge mensen. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

4.7.3. Communicatie & interactie

4.7.3.1. Communicatie

Communicatie, transparantie en betrokkenheid zijn termen die verschillende keren aan bod zijn gekomen en waar de respondenten allemaal erg veel belang aan hechten. Deze communicatie draagt volgens de respondenten dan ook bij tot het al dan niet positief staan ten aanzien van een vernieuwend project.

In het kader van het transitiehuis, werd er naar aanleiding van de opstart een brief verstuurd naar alle bewoners rondom het transitiehuis. Deze brief informeerde de bewoners over de komst van het huis. Daarenboven gaf deze brief de bewoners tevens de mogelijkheid om aan te geven of ze hier al dan niet akkoord mee gingen.

Over het algemeen vonden de respondenten deze vorm van communicatie voldoende, uitgezonderd van twee respondenten. Respondent 3 en 7 konden toch een aantal bemerkingen formuleren inzake het communicatieverloop.

De grootste bekommernis, of zelfs frustratie, is het feit dat de komst van dit project reeds vast stond en beslist was alvorens de buurtbewoners hieromtrent op de hoogte waren gebracht. In het volgende citaat geeft respondent 7 dit duidelijk weer:

R7: So the authorities decided 'okay, this is going to be right here' and euh... [...] And involving the community more in decision making process and not just putting this information and saying 'this is happening'. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Naar haar mening is de gegeven communicatie aldus absoluut niet voldoende. Op een later moment komt ze hier opnieuw op terug.

R7: We received a letter saying that as of, I don't know what date, this is starting. And we felt okay but shouldn't we be informed a little bit earlier or at least take... get some sort of information on why, what is going on, who are the people coming in? Are they sexual offenders, are they, I don't know, murderers? (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Ook respondent 3 is niet te spreken over de manier waarop dit project gecommuniceerd is geweest naar de buurtbewoners toe. Zijn frustratie ligt voornamelijk bij de bekendmaking in de krant. Volgens respondent 2 is hieromtrent zelfs geschreven geweest naar de burgemeester.

In kranten en dagbladen stond dat het project van het transitiehuis er is gekomen 'met de goedkeuring van de bureu'. Al werd hun voor de effectieve opstart van het transitiehuis nooit iets gevraagd. Respondent 3 is er zelf van overtuigd dat '99%' van de bewoners niet eens op de hoogte is van het transitiehuis. Hij is met deze bemerking niet helemaal verkeerd, daar één van de respondenten (respondent 6) niet wist dat het transitiehuis in zijn straat stond.

R3: Hier was een reporter van de Gazet van Antwerpen en die had in de krant gezet 'met de goedkeuring van de bureu', dus ik heb hem gevraagd 'van waar haalt u dat? Wij worden hier voor een voldongen feit gezet!' [...] Maar ja, het was al gebeurd he...het is hier al geïnstalleerd dus we konden er absoluut niets meer aan veranderen he! (Bijlage 7: respondent 3, 13 maart 2020)

De meerderheid van de respondenten, ook zij die de communicatie voldoende vonden, zijn dan ook van mening dat wat meer betrokkenheid bij het beslissingsproces geapprecieerd zou worden. Vragen naar iemands mening wanneer er reeds beslist is dat het er komt, heeft geen zin. Meer communicatie en informatie-uitwisseling zou volgens respondent 7 niet enkel de buurtbewoners ten goede komen. Ook de deelnemers van het transitiehuis zouden hieruit voordelen kunnen halen. Ze legt namelijk de link met hun re-integratieproces. Een gebrek aan communicatie met de buurt zou volgens haar namelijk negatieve gevolgen hebben voor de deelnemers hun terugkeer naar de maatschappij. Om opnieuw opgenomen te worden in de huidige maatschappij, dient de maatschappij ook betrokken te worden. Deze betrokkenheid is enkel mogelijk indien ze over de nodige informatie beschikken.

R7: What I was meant to say is that we were not informed of... it's going to happen, what do you think about this? How do you feel about this? Because it's also important if they want to be integrated, it has to be both ways. You cannot integrate yourself by yourself. You have to be welcomed by the people and that creates this uneasy feeling. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

4.7.3.2. *Interactie*

Niet enkel de communicatie is belangrijk bij het betrekken van de buurtbewoners. Ook de interactie en de relatie met de buurtbewoners is van groot belang. Zo werd er voor de effectieve opstart de mogelijkheid aangeboden om een bezoek te brengen aan het huis. Alsook werd er een kerstreceptie georganiseerd. Deze kerstreceptie was zowel bedoeld voor de buurtbewoners als de deelnemers van het transitiehuis. Beide initiatieven, getroffen door de organisatoren van het transitiehuis, werden over het algemeen goed onthaald door de buurtbewoners. Drie van de zeven respondenten zijn naar deze bijeenkomsten geweest. De resterende respondenten niet. Respondent 6 is een van deze respondenten en had hiervoor naar eigen zeggen wel een reden.

R6: Wij zijn daar nie geweest maar wij hebben die brief wel gekregen en ik denk als we konden, hadden we wel gegaan omdat we da wel een fijn initiatief vonden. Maar misschien ook... wij stonden er al nie weigerachtig tegenover dus ja... [...] Nee, wij moesten ook nie overtuigend worden van ja 'mag da hier?' of 'willen we dat hier?'. Allee, nee, dus, 'k weet nu juist nie meer wanneer die brief verstuurd is geweest, ik kan het me wel herinneren maar 't is nie zo da wij toen hebben gedacht van 'daar moeten we zeker naartoe want 'k wil weleens weten hoe dat da zal worden geregeld' bijvoorbeeld. (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

Volgens hem zijn zulke interacties niet per se noodzakelijk als je niet weigerachtig staat tegenover het initiatief. Deze zijn naar zijn mening eerder bestemd om mensen te overtuigen en mee te krijgen in het verhaal. Dit zien we tevens terugkomen bij respondent 3. Deze persoon is namelijk van mening kunnen veranderen nadat hij naar zo'n bijeenkomst is geweest en beter geïnformeerd werd. Hij was bij aanvang van het project namelijk erg sceptisch, maar bij nader inzien valt het allemaal wel mee volgens hem. Door het ontmoeten van de deelnemers, heeft hij ingezien dat dit ook maar mensen zijn.

Men kan dus stellen dat de interactie en het contact met het transitiehuis of de deelnemers, zeker visies kan veranderen in de positieve zin.

Tot nog toe is het bij deze twee initiatieven gebleven en is er niet verder ingezet op het verhogen van de interactie met de buurtbewoners. Zulke initiatieven mogen volgens het merendeel van de respondenten vaker georganiseerd worden.

Het helpt namelijk ook wennen aan het idee dat er een transitiehuis aanwezig is in hun straat, alsook het re-integratieproces van de deelnemers. Respondent 5 omschrijft het belang hiervan in het volgende citaat:

R5: Euhm, ik geloof erin dat, dat... Dat een buurt allemaal samenhangt en dat de manier waarop mensen hun... zich voelen en zich gedragen, en op elkaar reageren en de rust die der is of de onrust dat dat heel erg daaraan gelinkt is. [...] Dus dat het belangrijk is dat er ook mensen zijn die kunnen bemiddelen, die kunnen euhm, ja, verbindend werken enzo... Ja, ik denk dat da hele zinvol kan zijn omdat da ook in projecten en dergelijke, dat dat tot projecten kan leiden, en ja zo eigenlijk de dynamiek van de buurt kan versterken. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

4.7.3.3. Communicatie & interactie

Communicatie en interactie werden in de voorgaande paragrafen reeds afzonderlijk omschreven, maar ook de combinatie van beiden heeft een belangrijke invloed op de visie ten aanzien van kleinschalige detentie (het transitiehuis).

Bij de vraag of er meer communicatie en interactie (bv. recepties, bezoeken, informatie, activiteiten, etc.) zou gecreëerd moeten worden met de buurtbewoners, komt er opnieuw een erg duidelijk antwoord naar voren:

R3: Ja, dat zou misschien wel mogen! Kennis is weten he...Hoe meer we erover weten hoe beter de verstandhouding denk ik! (Bijlage 7: respondent 3, 13 maart 2020)

Ook respondent 5 is zeker en vast voorstander van meer communicatie en interactie tussen beide groepen. Door in te zetten op deze beide aspecten zullen zulke initiatieven nog beter onthaald worden. Nu is er volgens hem nog een te hoge drempel tussen beide groepen aanwezig als gevolg van de grote onwetendheid bij sommigen.

Om deze drempel te kunnen verlagen moeten de buurtbewoners een ervaring hebben met het transitiehuis en haar mensen. Louter een brief ontvangen of het vernemen via de pers is onvoldoende.

Respondent 5 stelt bijvoorbeeld voor dat er meer gelegenheden zouden moeten georganiseerd worden om eens een kijkje te gaan nemen, eens binnen te lopen, etc. Veel mensen zijn namelijk nog niet op het punt gekomen om zelf initiatief te nemen en te gaan aankloppen of vragen te stellen volgens hem.

Nog beter zou zijn dat iemand vanuit de gemeenschap samen met de organisatoren van het transitiehuis aan de slag gaat en een initiatief uitdenkt. Hijzelf staat hier als diaken zeker en vast voor open.

R5: Da's wat ik daarnet zei van, stel dat er één of een paar mensen hier uit de gemeenschap zouden betrokken zijn bij het project, dan zal daar denk ik al gemakkelijker een openheid ontstaan. [...] Omdat het dan nie meer vreemd is. Dan is het niet zij tegen wij maar dan is het toch ook een deel van ons. En zo werkt het meestal, denk ik. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

4.7.4. Meerwaarde

Om aan de derde pijler van vzw. De Huizen te voldoen, namelijk nabijheid, is het belangrijk om in de toekomst tevens een meerwaarde te creëren gelinkt aan het transitiehuis. Om deze meerwaarde te bekomen zijn de voorgaande aspecten van communicatie en interactie opnieuw heel erg belangrijk. Dit wordt ook aangegeven vanuit de respondenten.

Toch zijn alle respondenten positief ten aanzien van dit idee en wordt dit goed onthaald. Volgens respondent 1 is dit erg positief, daar de buurtbewoners op die manier de indruk krijgen dat ze toch iets van hun leven willen maken en hier actief mee aan de slag gaan.

Al snel werd eveneens duidelijk dat de deelnemers van het transitiehuis reeds betrokken zijn in bepaalde initiatieven, onder andere koken voor de Koninklijke Voetbalclub. De voorbeelden die ikzelf gaf tijdens het interview (bv. Sociaal restaurant, groentewinkel, fietsatelier, etc.) vielen eveneens in de smaak. Mechelen wordt dan ook omschreven als een stad met veel beweging en culturele activiteiten, waardoor zulke initiatieven zeker warm onthaald zullen worden.

Sommige respondenten komen zelf met ideeën die in de toekomst misschien kunnen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld: het onderhouden van tuinen, het organiseren van een rommelmarkt, helpen in het cultureel centrum 'het arsenaal', etc.

R6: Euhm, ja, bijvoorbeeld de wasserij waarvan ik sprak waar een klusbib is waar je bijvoorbeeld samen kan dingen maken, gereedschap uitlenen, ... daar is denk ik wel iets dat daar serieus in kan helpen. Men sprak er ook van om daar zowat een Mercado van te maken. Da zijn dan ook zaken denk ik om hen... waar da ge hen wel in zou kunnen betrekken, als vrijwilliger of ja... Ik denk ook hen aan het werk brengen dat dat euh, noodzakelijk is. (Bijlage 11: respondent 6, 15 maart 2020)

In de voorgaande paragraaf werd reeds duidelijk dat respondent 5, de diaken, erg positief staat ten aanzien van interactie met de buurtbewoners. Het creëren van een meerwaarde gelinkt aan het transitiehuis valt dan ook volledig binnen zijn overtuiging. Hij laat hierbij ook weten dat een aantal van zijn collega's eveneens aan het werk zijn met gedetineerden in de gevangenis.

R5: Hé, moest daar bijvoorbeeld het transitiehuis, da plan hebben zou het goed zijn dat zij, ik zeg maar, het arsenaal en hier de gemeenschappelijk basiliek, dat zie hier komen aankloppen en vragen van 'zien jullie het zitten om met ons samen te werken en om, om vrijwilligers, mee aan te trekken of om, daar samen te werken met gedetineerden ofzo... Allee, 'k kan mij voorstellen dat als één van, één of enkele mensen van onze gemeenschap daarmee in zitten in die dynamiek dat dat voor ja, dat de drempel lager zal zijn voor de andere mensen en dat het vertrouwen dan versterkt zou worden zo. (Bijlage 9: respondent 5, 13 maart 2020)

Zo'n meerwaarde komt dus niet enkel de relatie tussen de buurtbewoners en de deelnemers ten goede, maar ook hun re-integratieproces. Zoals reeds werd aangegeven, zijn deze respondenten van mening dat de gemeenschap zeker en vast een rol speelt in de re-integratie van gedetineerden. Ook binnen het kader van het Mechelse transitiehuis, of andere kleinschalige detentievormen, is dit zeker het geval. De buurt is zeker en vast bereid om een geëngageerde rol op zich te nemen. Door elkaar beter te leren kennen kunnen de buurtbewoners volgens respondent 7 ook een oogje in het zeil houden. Alsook kunnen de buurtbewoners op die manier de deelnemers helpen waar nodig om zo goed mogelijk terug te keren naar de maatschappij.

Desondanks de positieve feedback ten aanzien van eventueel toekomstige initiatieven, is dit voor het merendeel van de respondenten toch geen prioriteit. Daar het transitiehuis nog geen jaar geopend is, is het op dit moment voornamelijk van belang om de buurtbewoners als het ware te laten wennen en kennismaken met het idee. Zulke initiatieven vragen tijd en kunnen niet van de ene dag op de andere ontstaan.

Om die reden worden er nog niet al te veel verwachtingen geschept ten aanzien van de creatie van deze 'meerwaarde'. Een goede burenerelatie is op dit moment voldoende.

R7: I think as long as they're responsible neighbours, like euh, taking care of cleanliness that they put the garbage in a proper bag, that they take it out on time, that they don't throw garbage outside. That is already a lot. That they don't make any noise, that they don't do drugs or invite people from the drug milieu into the house. That they would create, I don't know, noise or call the police. That's already... (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Daar dit op dit moment geen prioriteit is, kunnen de buurtbewoners tevens moeilijk aangeven of dit al dan niet een succes zou zijn. Al snel wordt duidelijk dat het niet is omdat je een initiatief steunt, je hier ook actief gebruik van gaat maken. Zo stelt respondent 3 dat hij zeker en vast een voorstander is van bijvoorbeeld een sociaal restaurant, al zou hij er niet zelf gaan eten. Ook respondent 4 volgt deze denkwijze en stelt dat er niet al teveel druk moet gelegd worden op zulke initiatieven. Opnieuw komt de 'leven en laten leven'-mentaliteit naar voren.

4.7.5. Locatie transitiehuis

De meerderheid van de respondenten ziet geen graten in de keuze van de locatie voor het eerste transitiehuis, namelijk hun straat. Zo stelt respondent 4 zelf dat hij hier absoluut geen probleem mee heeft. Hij vindt het een huis zoals een ander. Daarenboven is hij ook van mening dat zulke projecten ergens de mogelijkheid moeten krijgen om te beginnen.

R4: Ma der moet iemand een pilootproject opstarten, hé. [...] En als da nu in Mechelen is, ja oke, da heeft... Da had even goe in Gent of in Antwerpen of in Brussel kunnen zijn hé. Maar, ma ik heb daar geen problemen mee. (Bijlage 8: respondent 4, 11 maart 2020)

Over het algemeen is men erg positief over de keuze van de buurt en begrijpen de respondenten waarom deze buurt is gekozen. Het transitiehuis past bij de rest van de huizen in de straat, daar het geen gigantische nieuwbouw is.

Moest het transitiehuis een erg opvallend en groot gebouw zijn in een straat met kleine huisjes, zou dit anders zijn. Volgens respondent 6 is deze buurt tevens een gezonde mix van de samenleving. Er wonen verschillende culturen en leeftijden samen, waardoor het transitiehuis hier eveneens gemakkelijker deel van kan uitmaken.

Toch zijn er ook een aantal bekommernissen inzake de gekozen locatie voor dit transitiehuis. De Hanswijkstraat was vroeger namelijk gekend als een van de straten van Mechelen, maar sinds een aantal jaar is daar verandering in gekomen. Volgens respondent 3 heeft het OCMW de laatste jaren erg veel panden overgenomen, waardoor er een ander soort publiek werd aangetrokken in de straat. Zo is het transitiehuis namelijk niet het eerste 'speciale' huis in de straat. Respondent 2 weet ons te zeggen dat er nog twee andere gespecialiseerde huizen zijn opgericht in de Hanswijkstraat. In volgend citaat wordt duidelijk welke bekommernissen er voornamelijk naar voren komen volgens haar.

R2: Maar het is wel dat sommigen vinden dat het de waarde van de straat naar beneden haalt, want we hebben nog een huis. Een huis voor mensen met enkelbanden hebben we ook. Op den duur wordt het wel een beetje de straat van de 'huizen'. We hebben hier vooraan ook een vluchtelingenhuis voor vrouwen, daar beginnen we mee. Dan hebben we daar dat van de gedetineerden en dan nog dat van die enkelbanden. Dat zijn 3 dingen in 1 straat. En dat vinden de meesten wel wat lastig...Dat zou de waarde van de straat dan wegnemen [...] Maar het is van hun kant ook een beetje schrik in de zin van 'Wat gaat er nu nog allemaal komen?'. Dat begrijp ik ergens wel, dus de volgende keer kan de stad ook weleens beslissen om een andere straat te kiezen natuurlijk. Alles is nu zo samen in 1 straat, dat is ook niet nodig. (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

Deze respondent liet tevens eerder weten dat haar naaste burens niet te spreken waren over de komst van het transitiehuis. Om die reden is ze ook van mening dat zulke projecten, zoals het transitiehuis, beter geplaatst zouden worden in een buurt met veel jongvolwassenen en jongeren. Volgens haar zijn deze mensen meer bereid om hiervoor open te staan. Het zou volgens haar dan ook niet eenvoudig zijn voor de deelnemers om te re-integreren in deze buurt.

R2: Dus ja, als ik een wijk zou nemen dan zou ik eerder een jongerenwijk nemen. Die gaan daar meer voor openstaan...denk ik he! Want hier is het echt niet ok. Ik wou een doos pralines gaan brengen met kerstmis...maar ik heb het uiteindelijk toch niet gedaan. Moesten ze dat hier gezien hebben dat ik dat zou doen, het was oorlog denk ik! (Bijlage 6: respondent 2, 13 maart 2020)

Een opvallende bevinding die men hieruit naar voren kan brengen, is het belang dat buurtbewoners hechten aan de opinies en reacties van hun medebuurtbewoners. 'Wat gaan de anderen wel niet denken?'. Je wilt natuurlijk een burenrrelatie niet op het spel zetten voor het uiten van een mening of op een slecht blaadje staan bij je burens.

4.8. Kleinschalige detentievormen (transitiehuis) & re-integratie

In de vorige paragraaf is men de verschillende opinies en visies ten aanzien van kleinschalige detentievormen nagegaan. In deze paragraaf wordt er dieper ingegaan op het re-integratieproces van gedetineerden/ deelnemers vanuit deze kleinschalige detentievormen, meer bepaald het transitiehuis.

Zoals in een voorgaande paragraaf reeds werd aangegeven, neigen de respondenten zulke kleinschalige detentieprojecten eerder te associëren met re-integratie dan met bestraffing.

Over het algemeen is de meerderheid van de respondenten er zeker en vast van overtuigd dat het transitiehuis kan bijdragen tot een succesvolle re-integratie. Er is, zoals eerder werd aangegeven, sprake van een familiaal gevoel en een soort van groepsdynamiek. Dankzij deze dynamiek dienen de deelnemers zich aan te passen aan elkaar en leren ze opnieuw samen te leven.

Dit is volgens respondent 6 en 5 erg positief. Dankzij deze kleinschalige groepsdynamiek ontstaat er naar hun mening ook meer mogelijkheid tot gepaste structuur en controle waar nodig.

Om het re-integratieproces zo goed mogelijk voor te bereiden is het dan ook volgens respondent 6 aangewezen om in te zetten op een geleidelijk proces. Deze geleidelijkheid is volgens hem het meeste haalbaar door gebruik te maken van kleinschalige detentie, zoals het transitiehuis.

R6: Ik vind dat een goeie zaak. Ja, efkes terugkoppelen, 't is de bedoeling dat de mensen die vanuit de detentie geleidelijk aan terug in de samenleving komen, hé? [...] Nee, ik vind da een hele goede zaak. 'k Denk dat het anders euh... anders worden die mensen aan hun lot overgelaten en gaat het, denk ik, te vaak fout. (Bijlage 10: respondent 6, maart 2020)

Alle respondenten zijn dan ook overtuigd dat het transitiehuis erg veel potentieel heeft om uit te groeien tot een succesverhaal. Wanneer de vraag wordt gesteld of transitiehuizen de re-integratie beter in de hand kunnen werken, antwoord voornamelijk respondent 6 hier volmondig 'ja' op.

Zoals reeds werd aangegeven in de vorige paragraaf inzake de relatie tussen bestraffing en re-integratie, is het de rol van de gemeenschap om gedetineerden opnieuw een kans te geven. Ook binnen het kader van de deelnemers in het transitiehuis komt het aspect 'kansen geven' opnieuw op de voorgrond. Respondent 4 is er zelfs van overtuigd dat iedereen fouten maakt, niemand is als het ware heilig. Iedereen kan van de ene dag op de andere een grove fout begaan, in de problemen terechtkomen en daarvan de gevolgen moeten dragen. Ook respondent 1 is het hiermee eens. Ze is ervan overtuigd dat velen capabel zijn om opnieuw deel uit te maken van de maatschappij. Om deze capaciteiten ten volle te kunnen benutten, is het de taak van de gemeenschap om deze personen opnieuw een kans te geven.

R4: Pas op, iedereen verdient een tweede kans. Allee, dat is mijn, mijn opinie daarover. En waarom nie? En, ge hebt met die mensen nie, gene last. (Bijlage 8: respondent 4, 11 maart 2020)

Later tijdens het interview komt hij hierop terug en voegt hij hier het volgende aan toe:

R4: Ja, maar da wil nie zeggen dat er een vierde of vijfde kans moet komen hé. Maar een tweede kans verdient iedereen. (Bijlage 8: respondent 4, 11 maart 2020)

Hij is als het ware een voorstander van het geven van een tweede kans. Uiteraard is het geven van kansen niet eindeloos. Indien deze kans niet ten volle benut wordt, moet er naar eigen zeggen op de vingers getikt worden en dienen ze hun volledige straf uit te zitten in de gevangenis.

In dit geval mag de persoon in kwestie niet meer terugkeren naar een kleinschalige detentievorm, het transitiehuis in dit geval.

Opvallend is ook dat volgens respondent 4 de re-integratie van de deelnemers in het transitiehuis, in zijn ogen, reeds van start is gegaan. Het verblijf in het transitiehuis is het begin van hun terugkeer naar de maatschappij. Om hun re-integratieproces zo vlot mogelijk te laten verlopen is het volgens hem eveneens belangrijk om niet te verspreiden welke mensen er in het huis zitten voor welke feiten. Dit zou naar eigen zeggen een groot struikelblok zijn voor zowel het re-integratieproces, als het verkrijgen van een kans door de gemeenschap.

R4: Dat is een groot struikelblok omdat die mensen, de gevangenen zelf, die zitten in dat transitiehuis, zijn geen gevangenen meer in mijn ogen... Want 'oh die mensen weten dat ik gevangene geweest zijn'. Dat ik in de gevangenis gezeten heb. Dat is volgens mij een groot struikelblok. [...] Da, dat zijn mijn zaken nie. (Bijlage 8: respondent 4, 11 maart 2020)

Respondent 6 volgt deze redenering volledig en stelt dat kennis over de feiten enkel en alleen voor nog meer stigmatisering zou zorgen, wat opnieuw de re-integratie in het gedrang zou brengen. Door deze personen niet meer als 'gevangenen' te aanzien, zal de re-integratie eveneens vlotter kunnen verlopen. Hij gaf hierbij een erg accurate omschrijving van zijn denkwijze met betrekking tot mogelijke stigmatisering:

R6: 't Is nie als ge ergens gaat wonen da ge daar een dagboek aan uw deur moet hangen hé. (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

Toch is niet iedereen van de respondenten het hiermee eens. Onder andere respondent 7 is van mening dat men als buurtbewoner graag zou willen weten wie er wel of niet in zo een transitiehuis terecht komt. Re-integratie van deze deelnemers is belangrijker, maar de veiligheid van de buurtbewoners krijgt nog steeds voorrang.

R7: I think it's important to, to inform the parents euhm, that there are registered sexual offenders euh, in the neighbourhood.[...] of course, I can't say that I'm happy to live down the street with a murderer but at least I would like to know about it. (Bijlage 11: respondent 7, 17 maart 2020)

Dit citaat kan men tevens opnieuw koppelen aan de bemerkingen van de respondenten inzake de communicatie betreffende de opstart van deze kleinschalige detentievormen. Hiermee wordt opnieuw aangetoond dat ook de communicatie essentieel is bij de re-integratie van de deelnemers.

Wanneer het nieuws meegedeeld wordt naar aanleiding van de eerste vertrekkende deelnemer onder elektronisch toezicht, zijn er een aantal respondenten niet van op de hoogte. Desondanks zijn ze allemaal erg positief ten aanzien van dit nieuws. Op deze manier kan de deelnemer opnieuw zijn eigen leven in handen nemen, mits de nodige controle en structuur.

Al is er één respondent, namelijk respondent 6, die een opvallende, maar terechte opmerking maakt.

R6: Ik vind da super dat da kan. Ja, en dan met een enkelband ja... 'k Moet toegeven dat ik het een beetje raar vind da ge ze in een transitiehuis plaatst voor re-integratie en dat er dan toch nog nood is aan een enkelband. Allee ja... [...] Da vind ik dan raar want op zich is het transitiehuis een open huis dat wel gecontroleerd wordt naar interactie met en hoe gaan ze om met het dagelijkse leven. Dan vind ik dat als ze uit het transitiehuis komen met een enkelband eerder een terugval. (Bijlage 10: respondent 6, 15 maart 2020)

5. Discussie

In deze discussieparagraaf zal men enerzijds op basis van de bekomen resultaten in dit vooronderzoek de link leggen met de voorgaande literatuurstudie. Anderzijds zullen er op basis van deze linken en bevindingen een aantal voorlopige beleidsaanbevelingen en reflecties ten aanzien van de topiclijst geformuleerd worden.

Het is van belang zich bewust te zijn van de beperktheid van de bekomen resultaten, daar het een vooronderzoek betreft. Toch is het zeker interessant om een aantal linken te leggen en discussiepunten te formuleren.

5.1 Discussie

5.1.1. Publiek opinieonderzoek

Publiek opinieonderzoek is een erg specifieke vorm van onderzoek voeren, afhankelijk van verschillende factoren.

Zoals reeds werd aangetoond door Immerwahr en Johnson (2002) zijn er twee belangrijke aspecten die men na het voeren van het publiek opinieonderzoek in acht dienen te nemen.

Ten eerste is het belangrijk om na te gaan of een bepaald topic, in dit geval het transitiehuis, spontaan aan bod is gekomen of niet. Dit kan er namelijk op wijzen of dit topic al dan niet leeft in de buurt. In het kader van dit onderzoek was er maar één respondent die meteen over het transitiehuis sprak. De resterende respondenten gaven pas hun opinie indien hier specifiek naar werd gevraagd. Deze ene respondent had eveneens de brief vanuit de stad Mechelen onthouden en wist dat het onderzoek tevens over het transitiehuis zou gaan. In het kader van dit Mechelse buurtonderzoek is het dan ook vrij duidelijk dat het transitiehuis niet dusdanig leeft dat het automatisch ter sprake komt.

Ten tweede is het belangrijk om na te gaan of de respondenten weten wat dit onderwerp inhoudt, en of er nood is aan bijkomende uitleg en verduidelijking. Al snel werd duidelijk dat de vragen in verband met bestraffing en re-integratie wat meer duiding nodig hadden. Dit zijn namelijk geen topics waar de doorsnee burger zich dagelijks mee bezighoudt. Het gebruik van vignetten of allerhande voorbeelden werd dan ook sterk geapprecieerd door de respondenten.

In een volgende paragraaf zal er verder worden ingegaan op het gebrek aan kennis bij de respondenten en de vraag naar meer verduidelijking.

5.1.1.1. Individuele & demografische factoren

Desondanks dat het aantal respondenten voor dit onderzoek beperkt is gebleven, is men er wel in geslaagd om een redelijk gevarieerde groep respondenten te bekomen. Zowel beide geslachten, als verschillende leeftijden waren vertegenwoordigd.

Toch kan men op basis van de verkregen resultaten en de redelijk heterogene groep respondenten, geen conclusies trekken op basis van de leeftijd of het geslacht van de respondenten. Het is namelijk niet zo dat er sprake is van eenduidige resultaten die kunnen aantonen dat de jongere of oudere respondenten één bepaalde mening volgen.

Daarenboven kan men op basis van demografische factoren binnen dit onderzoek eveneens geen veelzeggende uitspraken doen. In tegenstelling tot het onderzoek gevoerd door Immerwahr en Johnson (2002) in verschillende wijken van de staat Philadelphia, heeft dit onderzoek echter plaatsgevonden in eenzelfde buurt. Er is dus geen sprake van gelijkaardig en vergelijkbaar onderzoek in andere buurten van de stad Mechelen.

Deze beide aspecten zouden echter wel in toekomstig onderzoek kunnen worden nagegaan. Inzake de demografische factoren, lijkt het zeker interessant om naar de toekomst toe het Mechelse-buurtonderzoek eventueel uit te breiden tot een volledig stadsonderzoek.

Ook inzake de meer individuele factoren kan er in verder onderzoek eventueel wel conclusies bekomen worden op basis van leeftijdsgroepen en geslacht. Uiteraard heeft men hiervoor een veel grotere onderzoekspopulatie nodig. Binnen het kader van dit onderzoek was dit tevens niet mogelijk. Verder onderzoek zou deze grotere onderzoekspopulatie wellicht wel kunnen bekomen en meer veralgemeenbare conclusies kunnen trekken.

5.1.1.2. Contextuele factoren

Zoals voorgaand onderzoek reeds kon aantonen worden publieke opinies sterk beïnvloed door allerhande invloedrijke factoren. Deze factoren betreffen onder andere situationele –en individuele karakteristieken zoals directe –of indirecte ervaringen (Gray, 2009). Ook binnen het kader van dit onderzoek inzake de publieke opinies omtrent bestraffing, re-integratie en kleinschalige detentie ziet men dat deze factoren een erg belangrijke rol spelen.

De respondenten geven bij het beantwoorden van de vragen namelijk vaak zelf spontaan voorbeelden uit hun eigen leven en ervaringen. Deze ervaringen en levensverhalen hebben zonder twijfel een impact gehad op het vormen van hun opinie.

Niet enkel directe –of indirecte ervaringen spelen een belangrijke rol. Volgens Gray (2009) en Garland (2014) heeft de mediaberichtgeving ook een erg grote impact. Zo liet een van de respondenten (R3) duidelijk blijken dat hij door het kijken van een televisieprogramma, een beter beeld heeft gekregen over het leven in de gevangenis. Niet enkel zulke programma's zijn invloedrijk, maar ook wat je dagdagelijks op de radio of het journaal hoort kan opinies beïnvloeden.

5.1.1.3. Gebrek aan kennis

In het voorgaande literatuuronderzoek kwam men reeds te weten dat een gebrek aan kennis inzake het topic van een publiek opinieonderzoek, een belangrijke impact heeft op de resultaten. Hough en Roberts (2004) gaven aan dat dit gebrek aan kennis erg aanwezig is binnen het strafrechtelijk systeem van bestraffing en behandeling van daders. Maruna en King (2004) zijn er zelf van overtuigd dat dit het enige overheidsorgaan is waarover zo weinig gekend is. Gray (2009) gaat zelfs nog een stap verder en stelt dat de bevolking zelf foutief geïnformeerd is en verkeerde assumpties aanneemt.

Binnen het kader van dit onderzoek ziet men zeker en vast het gebrek aan kennis op de voorgrond treden. Toch zijn de respondenten die hebben deelgenomen aan dit onderzoek eerder geneigd om geen uitspraken te doen waarover ze niets weten. In tegenstelling tot wat Gray (2009) aantoont met de aanname van foutieve assumpties, is dit niet van toepassing op deze respondenten. Ze zijn namelijk eerder geneigd om hun gebrek aan kennis toe te geven, gevolgd met de vraag voor bijkomende uitleg. De respondenten zijn zich als het ware bewust van hun gebrek aan kennis omtrent dit topic en geven aan moeite te hebben bij het beantwoorden van de vragen.

In het geval van dit onderzoek is er zeker en vast sprake van een gebrek aan kennis bij de respondenten in het kader van het strafrechtelijk systeem, bestraffing en re-integratie. Desalniettemin wijst dit gebrek aan kennis niet op de aanname van foutieve assumpties. Uitgezonderd van respondent 3, deze persoon is er namelijk van overtuigd dat bijna iedere gedetineerde vrijkomt na het uitzitten van één derde van de straf.

5.1.2. Publieke opinies inzake bestraffing

Al snel wordt duidelijk dat publieke opinies inzake bestraffing afhankelijk zijn van verschillende elementen, onder andere het delict. Voorgaande onderzoeken door Reynolds en collega's (2009) konden reeds aantonen dat de bevolking een onderscheid maakt inzake de verschillende type delicten. Het belangrijkste onderzoek dat hierin wordt gemaakt zijn delicten tegen personen en delicten ten aanzien van de gemeenschap. Delicten tegen personen worden over het algemeen vaker als heel ernstig aanzien. Ook de respondenten uit dit onderzoek lieten dit duidelijk blijken. Eens er slachtoffers zijn gemaakt is er als het ware een grens overschreden. Punitieve attitudes ten aanzien van bijvoorbeeld geweldplegers, recidivisten of zedendelinquenten zijn dan ook sterk aanwezig.

Overeenkomstig met het onderzoek van Immerwahr en Johnson (2002), zijn de respondenten in het kader van dit onderzoek zich eveneens bewust van de valkuilen bij bestraffing in de gevangenis. Sommigen zijn er zelfs van overtuigd dat gedetineerden meer contacten leggen in de gevangenis en hier allesbehalve positief uitkomen.

Toch zijn gedetineerden volgens de respondenten, alsook deze uit het onderzoek van Garland en collega's (2016), de minst verdienstelijke leden van de samenleving. Delinquenten hebben grenzen overschreden en dienen hiervan de gevolgen te dragen, ook indien dit niet in de meest effectieve en positieve omstandigheden kan. Het *least eligibility*-principe is dan ook van toepassing op de Mechelse buurtbewoners, al trachten ze zeker elke persoon en zijn context afzonderlijk te analyseren. Nuancering is volgens de buurtbewoners zeker van belang bij elke casus.

5.1.3. Publieke opinies inzake re-integratie

Dat de re-integratie van gedetineerden een zeer complex en langdurig proces is, zijn de Mechelse respondenten zich van bewust. Zoals onderzoek door Garland en collega's (2016) reeds kon aantonen, zijn er een aantal aspecten die absoluut aanwezig dienen te zijn binnen de re-integratie. Krisberg en Marchionna (2006) wezen reeds op het belang van ondersteuning, jobtraining, mentoring en een zinvolle dagbesteding. Ook deze buurtbewoners wijzen op het belang van deze aspecten inzake een succesvolle re-integratie. Voornamelijk het beschikken over een woonst, werk en een dagbesteding is essentieel. Al is het beschikken over werk niet voldoende, deze dient tevens zinvol te zijn.

Net zoals de onderzoeken in de literatuur dit kunnen aantonen, zijn ook de respondenten uit dit onderzoek overtuigd van het belang van zinvol werk.

Hiermee maken ze zich niet enkel nuttig voor de gemeenschap, maar voelen ze zich eveneens opnieuw nuttig. Zich nuttig voelen is immers van belang voor het eigenwaardegevoel en een uiteindelijke re-integratie. De resultaten van dit huidige onderzoek kunnen voorgaande bevindingen dan ook bevestigen.

5.1.4. Just deserts – principe

In de voorgaande literatuurstudie werd er reeds aandacht besteed aan een veel voorkomende paradoxale denkwijze inzake bestraffing en re-integratie. De bevolking kan namelijk enerzijds met betrekking tot bestraffing, erg punitieve attitudes aannemen. Anderzijds zijn diezelfde mensen voorstander van ondersteuning van gedetineerden tijdens hun re-integratieproces. Specifieke en geïndividualiseerde vormen van begeleiding en behandeling zijn essentieel om de re-integratie van gedetineerden zo succesvol mogelijk te laten verlopen. Voornamelijk jonge delinquenten kunnen op deze steun rekenen vanuit voorgaand onderzoek, maar ook de respondenten uit het huidige onderzoek bevestigen dit.

Deze denkwijze kan, zoals reeds werd aangegeven, gelinkt worden aan het Just-deserts-principe. Deze filosofie wordt namelijk niet enkel gehanteerd door de Amerikaanse bevolking in de onderzoeken van onder meer Cullen en collega's (2000) en Reynolds en collega's (2009). Ook de Mechelse respondenten hanteren deze filosofie, namelijk: 'If you do crime, you do time'. Personen die fouten maken dienen hier ten allen tijden de gevolgen van te dragen en bestraft te worden. Toch is het tevens van groot belang om na de bestraffing in te zetten op re-integratie van diezelfde personen.

Wanneer de straf is voldaan en de schade is rechtgezet, dient de persoon in kwestie opnieuw de kans krijgen om deel uit te maken van de maatschappij. Bestrafing en re-integratie worden als het ware aanzien als twee componenten die samen deel uitmaken van een groter geheel.

Geen enkele respondent was tegen bestraffing of re-integratie, allen waren ze van mening dat beide elementen moeten plaatsvinden. Bestrafing en re-integratie zijn als het ware complementair aan elkaar en dienen elkaar op te volgen.

Net zoals Reynolds en collega's (2009) reeds konden aantonen, toont ook het huidige buurtonderzoek aan dat de gemeenschap bereid is kansen te geven. Toch komt ook hier de complexiteit tussen het aspect veiligheid en het geven van kansen op de voorgrond.

De gemeenschap wil namelijk enkel en alleen dat re-integratie mogelijk kan gemaakt worden indien er geen enkel risico op herval is. De gemeenschap dient ten alle tijden beschermt te worden. Helaas is de kans op herval en recidive, zoals voorgaand onderzoek reeds kon aantonen, in sommige gevallen erg moeilijk te voorspellen. Een re-integratieproces is namelijk een langdurig proces van vallen en opstaan (Cullen et al., 1988 in Reynolds, Craig & Boer, 2009; Doble, 2002).

Recent onderzoek door Kääriäinen (2019) wordt dan ook bevestigd door dit Mechelse vooronderzoek. Zowel bestraffing als re-integratie moeten worden mogelijk gemaakt, elk op zijn eigen specifieke manier. Desondanks dat beide componenten afzonderlijk worden bepaald, zijn deze eveneens onlosmakelijk verbonden met elkaar.

5.1.5. Publieke opinies inzake kleinschalige detentie

Vervolgens werd er ook nagegaan bij de respondenten hoe zij ten aanzien van de opkomst van kleinschalige detentie, meer bepaald het transitiehuis, staan. Al snel werd duidelijk dat Mechelse buurtbewoners zeker en vast voorstander zijn van de opkomst van alternatieven, onder andere het transitiehuis, in functie van het ondersteunen van het re-integratieproces van gedetineerden. Hiermee wordt vorig onderzoek door onder meer Roberts en collega's (2005) en Immerwahr en Johnson (2002) bevestigd. De buurtbewoners zijn namelijk van mening dat zulke initiatieven zeker en vast de geleidelijke integratie van gedetineerden kunnen faciliteren.

Desondanks het optimisme ten aanzien van deze vernieuwende kleinschalige detentievormen, werd tevens duidelijk gemaakt dat niet iedereen hiervoor in aanmerking kan komen. Net zoals voorgaand onderzoek reeds kon aantonen, zijn ook de respondenten van dit huidige onderzoek van mening dat sommigen hun rechten hebben verspeeld. Deze dienen volgens hen dan ook de volledige straf uit te zitten in een traditionele gevangenis. Onder meer recidivisten, zedendelinquenten en personen die dodelijke slachtoffers hebben gemaakt komen niet in aanmerking voor onder andere het transitiehuis (Brown, 1999; Bartels, Fitzgerald & Freiberg, 2018).

Uiteraard zijn er eveneens een aantal doelgroepen die erg veel steun krijgen en zeker in aanmerking komen voor een verblijf in een kleinschalige faciliteit. Zoals reeds werd aangegeven in het onderzoek door Bartels en collega's (2018), komen voornamelijk jonge first-offenders, niet-gewelddadige delinquenten en drugsdelinquenten in aanmerking volgens de Mechelse buurtbewoners.

Afgezien van het feit dat er zeker en vast draagvlak is voor de opkomst van meer kleinschalige detentievormen bij de Mechelse respondenten, zijn er ook een aantal tegenstellingen met voorgaand onderzoek. Onder andere de bevindingen van het onderzoek door het Australische *Victorian Sentencing Advisory Council* (VSCA), kan men niet volledig toepassen op de Mechelse buurtbewoners. In tegenstelling tot de Australische bevolking, zijn de huidige respondenten niet van mening dat de traditionele gevangnissen vervangen dienen te worden door alternatieve kleinschalige detentievormen.

Dit brengt ons bij het volgende aspect, namelijk *net-widening*. In de volgende paragraaf zal hier dieper op worden ingegaan.

5.1.5.1. *Loopplankhuizen*

Zoals hiervoor reeds werd aangegeven en duidelijk werd in zowel de voorgaande paragrafen als de analyse van de resultaten, zijn de Mechelse buurtbewoners voornamelijk voorstander van kleinschalige detentie inzake jonge delinquenten. Op basis van deze bevinding kan er verwezen worden naar de 'loopplankhuizen' van vzw. De Huizen. Deze detentiehuisen zouden opgericht worden voor de doelgroep van jonge delinquenten onder de 25 jaar.

De oprichting van zulke loopplankhuizen is volgens de aanbevelingsnota van vzw. De Huizen van september vorig jaar, een volgende noodzakelijke stap in het proces naar humane kleinschalige detentie. Volgens deze aanbevelingsnota brengt het verblijf in een traditionele gevangenis enerzijds erg veel schade toe aan jongeren binnen deze leeftijdscategorie. Anderzijds triggert het verblijf in de gevangenis eveneens een verdere criminele carrière.

Jongvolwassenen tussen de leeftijd van 18 tot 25 jaar staan aan het begin van hun leven, het échte leven moet als het ware nog beginnen. Ze staan bij wijze van spreken op een loopplank van kind-zijn naar volwassenheid. Een aangepaste aparte benadering van deze leeftijdsgroep is in dit opzicht dan ook noodzakelijk (vzw. De Huizen, 2019).

In dit opzicht kan er binnen dit voorlopige buurtonderzoek zeker en vast gesproken worden van een draagvlak voor deze loopplankhuizen. Over het algemeen zijn ze allen voorstander voor een specifieke aanpak voor jonge delinquenten.

5.1.5.2. *Net-widening*

Tijdens de aanzet van dit buurtonderzoek, werd er reeds aangegeven dat het transitiehuis niet volledig overeenkomt met de basisideeën van vzw. De Huizen. Al leunt het eerste transitiehuis wel erg aan bij hun basisprincipes. De reden waarom het transitiehuis niet volkomen overeenkomt, is te wijten aan de nog steeds aanwezige traditionele gevangenissen in ons land. Het ultieme uitgangspunt van vzw. De Huizen is namelijk om op termijn alle traditionele gevangenissen in ons land te vervangen door kleinschalige gedifferentieerde detentiehuisen. Indien men dit uitgangspunt tracht te verwezenlijken, dienen alle huidige gevangenissen afgeschaft te worden.

De voornaamste reden om dit te verwezenlijken is om komaf te maken met een wezenlijk risico op een 'neveneffect', namelijk *net-widening*. Volgens dit principe zullen sommigen hun detentie mogen uitzitten in kleinschalige detentiehuisen, terwijl anderen in de reguliere gevangenissen zullen verblijven. De traditionele 'hopeloze' gedetineerden zullen als het ware worden doorverwezen naar de gevangenissen. De overige groep 'waardige gedetineerden' zullen een soort voorkeursbehandeling krijgen en verblijven in een detentie -of transitiehuis. Dit is tevens het geval inzake de huidige situatie met het transitiehuis.

Op dit ogenblik is dan ook het naast elkaar bestaan van traditionele gevangenissen en kleinschalige detentievormen een erg grote uitdaging (Claus et al., 2013).

Helaas gaat deze uitdaging verder dan enkel en alleen het bestaan van beide detentievormen naast elkaar. Het implementeren van een geheel nieuw detentielandschap vraagt erg veel draagvlak bij de bevolking, wat jammer genoeg nog niet het geval is bij de Mechelse buurtbewoners.

Desondanks de erg positieve feedback in het kader van kleinschalige detentie, blijft de traditionele gevangenis in hun ogen noodzakelijk. Zoals in de voorgaande paragraaf reeds werd aangegeven, maken de respondenten als het ware een onderscheid tussen de 'waardige' en 'onwaardige' gedetineerden. Sommigen zijn dusdanig hopeloos in hun ogen, dat deze enkel in de gevangenis mogen verblijven.

Het in stand houden van de traditionele gevangenis, naast het gebruik van kleinschalige alternatieven lijkt dan ook de enige optie naar hun mening. Draagvlak voor de afschaffing van de welgekende gevangenis, is niet aan de orde.

De meerderheid van de respondenten was eveneens van mening dat kleinschalige detentie iets is dat men moet verdienen. Personen die fouten maken dienen hier eerst als het ware voor te boeten. Pas nadien, indien er sprake is van goed gedrag en een positieve evolutie, kan men overwegen om bepaalde personen een gunst te verlenen. Deze gunst komt dan als het ware in de vorm van een verblijf in kleinschalige detentie.

In het opzicht van dit vooronderzoek, lijkt het *net-widening* risico als het ware in stand gehouden.

5.1.6. Communicatie

Vervolgens is het niet onbelangrijk om stil te staan bij het aspect communicatie, daar deze enerzijds erg sterk bijdraagt tot het verkrijgen van draagvlak bij de bevolking inzake kleinschalige detentievormen. Anderzijds heeft de mate waarin er gecommuniceerd is geweest eveneens een impact op de publieke opinies ten aanzien van kleinschalige detentie. Voorgaand onderzoek door Simpson en collega's (2015) kon reeds aantonen dat communicatie van heel erg groot belang is bij de opstart van vernieuwende projecten. Zowel hun onderzoek als het meest recente onderzoek van Kääriäinen (2019) toont aan dat dat het informeren van het volk noodzakelijk is om draagvlak te verkrijgen. Zoals reeds werd aangegeven, geldt het motto '*Wat niet weet, niet deert*' niet in dit geval.

In het kader van dit huidig onderzoek inzake de oprichting van het eerste transitiehuis, kan men zeker stellen dat er inzake de communicatie hieromtrent nog wat werk aan de winkel is. De meningen omtrent de hoeveelheid communicatie zijn verdeeld.

Sommigen vonden het voldoende, maar anderen absoluut niet. Opvallend is dat uit dit buurtonderzoek blijkt dat de respondenten die eerder sceptisch stonden ten aanzien van het initiatief, de hoeveelheid communicatie onvoldoende vonden. Volgens sommigen zijn hieromtrent eveneens stappen ondernomen naar de burgemeester en de media toe.

Over het algemeen kan men zeker stellen dat de hoeveelheid aan communicatie niet problematisch was, maar dat de timing van de informatie-uitwisseling niet ideaal was. Alle respondenten zijn namelijk van mening dat de informatie betreffende de oprichting van het transitiehuis, veel eerder had gecommuniceerd kunnen worden. Zelfs voor de beslissing werd genomen. De buurtbewoners vinden het namelijk belangrijk om reeds betrokken te worden, alvorens er beslissingen worden genomen. Het nadien navragen van hun mening heeft immers niet veel nut volgens hen.

Meer betrokkenheid en participatie binnen het beslissingsproces had dan ook erg geapprecieerd geweest en het draagvlak naar de toekomst toe nog meer vergroot.

5.1.7. Gebruik van strafuitvoeringsmodaliteiten

Een volgende opvallende bevinding heeft betrekking op het gebruik van strafuitvoeringsmodaliteiten voor deelnemers uit het transitiehuis. Het is namelijk zo dat één van de zeven respondenten uit het huidig onderzoek, hieromtrent een opmerkelijke uitspraak deed. Er werd namelijk gevraagd naar de mening van de respondenten inzake de vrijlating van de eerste deelnemer uit het transitiehuis onder elektronisch toezicht.

Deze respondent wees namelijk, terecht, op het feit dat dit in zijn ogen een stap terug is in het re-integratieproces van deze deelnemer. Tijdens het verblijf in het transitiehuis kunnen de deelnemers namelijk zonder enkelband naar buiten overdag. Uiteraard treft het transitiehuis en zijn medewerkers de nodige controle, structuur en regels waaraan men zich dient te houden in het transitiehuis, maar toch lijkt dit niet onterecht een stap terug.

In dit opzicht lijkt het dan ook niet oninteressant om verder na te gaan hoe het gebruik van de strafuitvoeringsmodaliteiten voor deze deelnemers tot stand komt. Er kunnen namelijk wat vragen gesteld worden bij het gebruik van elektronisch toezicht, maar eveneens bij het gebruik van de beperkte detentie.

5.2. Beleidsaanbevelingen

Desondanks dat dit onderzoek een vooronderzoek is en nood heeft aan een diepgaander vervolg, kunnen er op basis van de bekomen resultaten toch een paar beleidsaanbevelingen geformuleerd worden naar de toekomst toe.

5.2.1. Communicatie & informatie-uitwisseling

Uit voorgaande paragrafen werd reeds duidelijk dat communicatie en informatie-uitwisseling van groot belang is bij de opstart van vernieuwende projecten. Zeker indien deze betrekking hebben op een delicaat topic, zoals bestraffing van delinquentie. Zoals Simpson en collega's (2015) eerder al zeiden: *Information works!* Het communiceren van informatie is in dit opzicht dan ook noodzakelijk om de bevolking mee te krijgen in een nieuw verhaal, onder andere dat van het eerste transitiehuis.

Eén van de respondenten zei tijdens het interview zelfs letterlijk '*Kennis is weten*'. Dit wijst erop dat de buurtbewoners wel degelijk geïnformeerd willen worden en graag op de hoogte worden gehouden van wat er allemaal te gebeuren staat. De buurtbewoners uit dit huidige onderzoek pleiten dan ook voor meer betrokkenheid tijdens het beslissingsproces. Ik kan dan ook niet anders dan deze vraag mee te nemen binnen deze beleidsaanbeveling. In dit opzicht stel ik voor dat hier naar de toekomst toe meer rekening mee wordt gehouden bij de oprichting van allerhande kleinschalige detentievormen.

Uiteraard is het belangrijk om deze communicatie en informatie-uitwisseling niet te beperken tot een éénmalig gebeuren. Communicatie moet namelijk onderhouden worden.

Naar aanleiding van de één-jarige opening van het transitiehuis kan er onder andere een eerste evaluatie kenbaar worden gemaakt, gevolgd door verschillende updates doorheen het jaar. De eerste resultaten en eventuele verwezenlijkingen kunnen op die manier worden meegedeeld aan de buurtbewoners. Hiermee worden de buurtbewoners niet enkel meer betrokken, maar krijgen ze eveneens effectieve resultaten voorgelegd. Garland en collega's (2014) konden namelijk aantonen in vorig onderzoek dat publieke opinies inzake vernieuwende initiatieven en de acceptatie ervan, sterk samenhangen met de effectiviteit ervan. Door hierop in te zetten wordt niet alleen de acceptatie verhoogd, maar wordt er ook komaf gemaakt met eventuele vooroordelen. Indien men dit niet zou doen, blijft de bevolking onwetend en kan er naar de toekomst toe moeilijk meer draagvlak verkregen worden.

Het is vanzelfsprekend dat communicatie zich niet enkel beperkt tot het communiceren van resultaten. Het betrekken van de buurtbewoners wil tevens zeggen dat men interesse toont in hun visies. Om deze visies na te gaan kan ervoor geopteerd worden om tevredenheidsonderzoeken te organiseren in de buurt. Dit kan zowel vanuit de Stad Mechelen georganiseerd worden, als vanuit de organisatoren van het transitiehuis. De mens heeft namelijk nood om gehoord te worden en af en toe zijn mening te kunnen uiten.

5.2.2. Educatieve campagnes & lezingen

De volgende beleidsaanbeveling heeft betrekking op het uitbreiden van de kennis van de bevolking. Uit dit onderzoek, maar ook uit vele voorgaande onderzoeken, blijkt dat de bevolking beschikt over beperkte kennis inzake het strafrechtelijk systeem.

Om deze kennis te verhogen naar aanleiding van de opstart van kleinschalige detentievormen, kan het organiseren van educatieve campagnes hiertoe bijdragen. Garland en collega's (2016) konden reeds de waarde van deze infosessies aantonen. Het is voornamelijk belangrijk om de bevolking te voorzien van kwaliteitsvolle informatie. Het motto 'kwaliteit boven kwantiteit', is in dit opzicht erg belangrijk.

Men wordt namelijk dagdagelijks overstelpt met informatie en mediaberichtgeving, waardoor men als het ware door het bos de bomen niet meer ziet. Het organiseren van educatieve campagnes kan hier verandering in brengen. Zulke campagnes kunnen plaatsvinden in de vorm van infosessies, lezingen, sensibiliseringsacties, opendeurdagen, etc. Het lijkt mij dan ook erg interessant om naar de toekomst toe eventueel een samenwerking te starten met vzw. De Huizen als participant. Er kan bijvoorbeeld naar aanleiding van de eventuele oprichting van een nieuw transitiehuis (of toekomstig detentiehuis), een infosessie gegeven worden aan alle buurtbewoners door de leden van vzw. De Huizen. Wanneer deze buurtbewoners deze informatie krijgen alvorens er een beslissing is gemaakt, is zowel de kans op aanvaarding als een draagvlak veel groter. Door de mens meer en meer in contact te brengen met deskundigen in het vak, maar eveneens ervaringsdeskundigen, zal hun perspectief verbreden. Op dit moment is dit topic namelijk voor velen nog erg onbekend.

Uiteraard kan men de bevolking niet verplichten om deel te nemen aan zulke informatieve sessies en steunt men hiervoor op de *good will van het volk*. Toch ben ik ervan overtuigd dat deze opties het proberen waard en succesvol zullen zijn.

5.2.3. Meerwaarde & interactie

Om interactie en een meerwaarde te bekomen zijn de twee voorgaande beleidsaanbevelingen noodzakelijk. Toch zijn deze twee aspecten nog onvoldoende om een meerwaarde te associëren aan het transitiehuis, daarvoor ligt de drempel als het ware nog te hoog. Om die reden zou het dan ook voordelig zijn om iemand vanuit de gemeenschap te betrekken binnen het project.

Iemand die nauw verbonden is met de gemeenschap kan er namelijk voor zorgen dat zulke initiatieven of projecten laagdrempelig en meer toegankelijk worden.

Zo is respondent 5 een diaken, maar tevens erg geëngageerd in de plaatselijke gemeenschap. Naar eigen zeggen zou hij een deelname aan zulke projecten zeker en vast een goed idee vinden en hier met plezier aan meewerken. Volgens hem komt deze meerwaarde zowel de deelnemers van het transitiehuis, als de onderlinge relatie met de buurtbewoners ten goede.

In het geval van de diaken is het eveneens voordelig hem te betrekken, daar op die manier de 'oudere' generatie met een vertrouwd persoon in contact komt. Indien de diaken betrokken is bij een initiatief vanuit het transitiehuis, zullen de kerkgangers van de plaatselijke basiliek gemakkelijker de weg vinden naar deze initiatieven.

Vanuit dit opzicht is het betrekken van geëngageerde personen van buitenaf zeker en vast aanbevolen.

5.3. Reflecties topiclijst

Daar dit thesisonderzoek een vooronderzoek betreft, zullen er eveneens een aantal reflecties geformuleerd worden ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek.

Om te beginnen kan men stellen dat de topiclijst voor dit vooronderzoek zeer gevarieerd is. De reden hiervoor is dat de topiclijst zowel door mezelf als een mede-student gebruikt werd binnen het kader van een overkoepelend onderzoek, mits verschillende invalshoeken en onderzoeksvragen. In dit opzicht is het belangrijk om hiermee rekening te houden bij het vervolgonderzoek.

Vervolgens betreft de topiclijst voor dit buurtonderzoek een erg complexe thematiek, namelijk bestraffing en re-integratie. Dit zijn begrippen waarmee de populatie niet dagdagelijks in contact komt. Als gevolg daarvan is het niet altijd eenvoudig om deze aspecten te bevragen in een publiek opinieonderzoek.

Uit de resultaten komt namelijk naar voren dat een gebrek aan kennis hieromtrent een belangrijke impact heeft op de resultaten.

Om die reden kan het een suggestie zijn om verder in te zetten op het gebruik van vignetten. Zulke vignetten geven namelijk een duidelijker beeld van wat de vraag juist inhoudt. Uit de analyse van de resultaten blijkt tevens dat de respondenten gemakkelijker antwoord kunnen geven indien hun een hypothetisch voorbeeld wordt voorgelegd.

Daaropvolgend kan het vervolgonderzoek eveneens inzetten op meer evaluerende vragen en topics. Daar het transitiehuis in september 2020 zijn één-jarig bestaan zal vieren, kan er een meer evaluerende vragenlijst opgesteld worden. Hoe beleven de buurtbewoners het transitiehuis na het één-jarig bestaan?

Aan de hand van evaluerende vragen kan men tevens nagaan hoe publieke opinies en visies een eventuele evolutie hebben doorgemaakt? Zijn visies ten aanzien van bestrafing, re-integratie en kleinschalige detentievormen veranderd dankzij de aanwezigheid van het transitiehuis in hun buurt? Zulke evaluerende vragen kunnen overigens ook gelinkt worden aan een tevredenheidsonderzoek ten aanzien van het transitiehuis.

Indien zowel de beleidsmakers van de Stad Mechelen als de organisatoren van het transitiehuis aan de slag gaan met de vooropgestelde beleidsaanbevelingen, kan vervolgonderzoek hier eveneens mee aan de slag. Zo kan men nagaan of het inzetten op communicatie en sensibilisering daadwerkelijk een invloed heeft op publieke opinies inzake het transitiehuis en eventueel toekomstige detentiehuisen.

Tot slot kunnen toekomstige vervolgonderzoeken eveneens inzetten op een kwalitatieve onderzoeksvorm dat meer gericht is op de dynamiek van een groep mensen, namelijk focusgroepen. Uit dit vooronderzoek komt namelijk naar voren dat de respondenten eveneens aandacht geven aan de opinies van andere buurtbewoners, met name hun burens. In dit opzicht kan het interessant zijn om na te gaan hoe een groepsdynamiek publieke opinies eventueel kunnen beïnvloeden.

6. Conclusie

Publiek opinieonderzoek inzake verschillende visies en attitudes ten aanzien van bestrafing en re-integratie, is een opkomende en belangrijke onderzoeksvorm in het streven naar meer effectieve en humane detentievormen.

Vanuit vzw. De Huizen komen zulke detentievormen tot uiting als detentiehuisen. Al bestaan deze detentiehuisen nog niet, toch is er in het najaar van 2019 een gelijkaardig project opgericht in Mechelen. Het eerste Belgische transitiehuis is een feit en Mechelen kan zichzelf een voorloper noemen. België is eindelijk op de kaart gezet inzake kleinschalige detentievormen.

Uiteraard dient men niet meteen te hard te juichen. Om van dit eerste transitiehuis een succesverhaal te maken, is het van erg groot belang draagvlak te creëren bij de gemeenschap en plaatselijke buurtbewoners. Dit is dan ook de reden waarom men in dit vooronderzoek heeft geopteerd om buurtbewoners te bevragen omtrent hun opinies inzake bestrafing, re-integratie en de komst van het eerste transitiehuis.

Er kunnen binnen dit vooronderzoek zeker en vast een aantal conclusies getrokken worden. Het is echter wel van belang in het achterhoofd te houden dat dit een vooronderzoek betreft. Als gevolg van de onvoorziene omstandigheden inzake de Covid-19 pandemie waarmee ons land de afgelopen maanden geteisterd is, heeft men een aantal veranderingen dienen door te voeren. Om die reden is de omvang van dit kwalitatieve vooronderzoek dan ook van beperkte omvang. De conclusies die men heeft kunnen formuleren dienen dan ook bij voorkeur verder te worden onderzocht in een toekomstig vervolgonderzoek.

Al snel werd duidelijk dat de thematiek van dit vooronderzoek erg complex en ambigu is. Zowel de literatuur betreffende voorgaand onderzoek, als de resultaten uit dit onderzoek kunnen dit aantonen. Bestrafing en re-integratie zijn geen topics waarmee de doorsnee burger zich dagdagelijks bezighoudt. Hieromtrent een opinie formuleren is dan ook niet vanzelfsprekend. Men kan tevens concluderen dat in het kader van dit Mechelse buurtonderzoek, het transitiehuis niet dusdanig leeft dat de buurtbewoners een erg uitgesproken mening hebben hieromtrent.

Daarenboven is deze thematiek niet erg gekend bij de bevolking, er is sprake van een gebrek aan kennis. Bijkomende uitleg en duiding tijdens de bevraging is dan ook sterk aangewezen. Hiermee wordt voorgaand onderzoek bevestigd, een gebrek aan kennis heeft namelijk een belangrijke impact op de resultaten van publiek opinieonderzoek (Hough & Roberts, 2004; King, 2004; Maruna, 2009).

Vervolgens kunnen er eveneens een aantal conclusies getrokken worden inzake de verschillende onderzoeksvragen. In het kader van publieke opinies ten aanzien van bestraffing stelt men vast dat deze sterk afhankelijk zijn van verschillende factoren. Zo spelen onder andere het delict, het aantal slachtoffers en de persoon in kwestie een erg belangrijke rol.

Desondanks dat het *least-eligibility*-principe sterk op de voorgrond treedt bij de buurtbewoners rondom het transitiehuis, trachten deze buurtbewoners elke persoon met de bijbehorende context afzonderlijk en individueel te analyseren. Afgezien van het gebrek aan kennis bij de respondenten inzake bestraffing en re-integratie, is men zich goed bewust van de eventuele valkuilen met betrekking tot bestraffing in de gevangenis en de bijbehorende re-integratie. Dat het re-integratieproces geen *'walk in the park'* is, daar is de meerderheid van de respondenten zich zeker van bewust. Een succesvolle re-integratie is dan ook afhankelijk van verscheidene factoren, onder andere: een zinvolle dagbesteding, job-training en begeleiding zijn essentieel. Met andere woorden; gedetineerden moeten zich opnieuw nuttig weten te voelen en een plaats terugwinnen in de maatschappij.

Aan de hand van bovenstaande resultaten bekomt men een volgende conclusie, namelijk de aanwezigheid van het *just deserts*-principe. Er is namelijk sprake van zowel draagvlak voor bestraffing als re-integratie bij de Mechelse buurtbewoners. *'Wie een fout begaat moet op de blaren zitten'*, is enerzijds een uitspraak die sterk naar voren komt. Anderzijds is er ook ruimte voor vergiffenis en een tweede kans indien men de straf heeft uitgezeten. Men kan dus besluiten dat bestraffing en re-integratie complementair zijn aan elkaar.

Daaropvolgend kunnen er ook voorlopige conclusies worden getrokken inzake het draagvlak ten aanzien van kleinschalige detentievormen. Men kan stellen dat de Mechelse buurtbewoners zeker openstaan voor meer initiatieven gelijkaardig aan het transitiehuis. Een geleidelijke re-integratie faciliteren is volgens hen essentieel, mits een gegarandeerde veiligheid voor de samenleving.

Uiteraard dient niet iedereen van deze 'voorkeursbehandeling' te genieten. Voornamelijk jonge first-time-offenders komen hiervoor in aanmerking. In dit opzicht kan men concluderen dat de loopplankhuizen uitgewerkt door vzw. De Huizen zeker en vast kunnen rekenen op draagvlak bij de Mechelse buurtbewoners.

Helaas kan men tevens besluiten dat de buurtbewoners rondom het transitiehuis, het *net-widening*-risico in stand houden. Een samenleving zonder gevangenis is volgens hen ondenkbaar. Dit risico werd reeds meerdere malen door vzw. De Huizen aangekaart. Indien men dit 'neveneffect' wil vermijden in de toekomst, zal hiermee grondig aan de slag moeten worden gegaan. Ik roep dan ook op om verder in te zetten op communicatie met zowel de buurtbewoners als de gehele samenleving. Uit zowel voorgaand onderzoek als uit de resultaten van dit vooronderzoek blijkt duidelijk dat communicatie een erg invloedrijke factor is. In het kader van het Mechelse transitiehuis kan men helaas concluderen dat er inzake communicatie nog wat werk aan de winkel is. Naar de toekomst toe dient hier meer op ingezet te worden. Alsook dient men de omwonende buurtbewoners meer te betrekken bij het gehele beslissingsproces.

Deze oproep beperkt zich niet enkel tot het communiceren van beslissingen, maar ook tot de sensibilisering van de bevolking. '*Wat niet weet, niet deert*', is binnen deze thematiek alles behalve het motto. Informatie-uitwisseling, communicatie, betrokkenheid en participatie zijn concepten die zorgen voor het vallen of staan van toekomstige initiatieven betreffende kleinschalige detentie.

Graag eindig ik nog met een laatste oproep, namelijk meer inzet op verder innoverend en diepgaand publiek opinieonderzoek. Indien men het gevangenislandschap, de bestraffing en re-integratie naar een hoger niveau wil tillen inzake effectiviteit en humaniteit, zal men deze onderzoeksvorm verder moeten toepassen. Als criminoloog-in spe ben ik ervan overtuigd dat deze onderzoeksvorm niet enkel waardevol zal zijn voor academici, maar ook voor beleidsmakers, de praktijk en de bevolking zelf.

7. Bronnen

7.1. Rechtsbronnen & wetgeving

Basiswet 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, *BS* 1 februari 2005

Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006

Wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, *BS* 15 juni 2006; Hoofdstuk IIbis & Hoofdstuk III; Art. 9/1 t.e.m. Art. 13

European Prison Rules, 2006: Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=955747>.

7.2. Internet bronnen

G4S Care. (z.d.). *Media van G4S Care*. Geraadpleegd op 10 november 2019, via <https://g4s-care.force3.be/media>

Koen Geens. (2019, 9 september). *Eerste Belgische transitiehuis opent deuren in Mechelen | Vice-eersteminister, minister van Justitie en minister van Europese Zaken*. Geraadpleegd op 5 oktober 2019, via <https://www.koengeens.be/news/2019/09/09/eerste-belgische-transitiehuis-opent-deuren-in-mechelen>

Rescaled. (z.d.). Geraadpleegd op 10 november 2019, via <https://www.rescaled.net>

7.3. Wetenschappelijke bronnen

- Bartels, L., Fitzgerald, R. & Freiberg, A. (2018). Public opinion on sentencing and parole in Australia. *Probation Journal*, 65(3), 269-284.
- Bowker, L. H. (1981). Crime and the use of prisons in the United States: A time series analysis. *Crime and Delinquency*, 27(7), 206-212.
- Carlsmith, K.M., Darley, J.M. & Robinson, P. (2002). Why do we punish? Deterrence and Just Deserts as motives for punishment. *Journal of Personality and social psychology*, 83(2), 284-299.
- Casier, I. & Snacken, S. (2017). De doodstraf en de levenslange gevangenisstraf. In Beyens, K. & Snacken, S (Eds.), *Straffen: Een penologisch perspectief*. Maklu: Antwerpen, België, 223-252.
- Claus, H., Beyens, K., De Meyer, R., Gryson, M. & Naessens, L. (2013). *Huizen, Naar een duurzame penitentiaire aanpak: Juridisch perspectief & weerstanden*. Academic and Scientific Publishers: Brussel, België.
- Clear, T. R., Rose, D. R., & Ryder, J. A. (2001). Incarceration and the community: The problem of removing and returning offenders. *Crime & Delinquency*, 47, 335-351.
- Cowan, S. (2003). NIMBY syndrome and public consultation policy: the implications of a discourse analysis of local response to the establishment of a community mental health facility. *Health and Social Care in the Community*, 11, 379-386.
- Crewe, B., Jewkes, Y. & Ugelvik, T. (2016). *The Prison Boundary. Between society and carceral space*. Palgrave studies in prisons and penology. Palgrave Macmillan UK: Londen.
- Decorte T. & Zaitch, D. (2016). *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Acco: Leuven, België.
- Doble J (2002) Attitudes to punishment in the US: Punitive and liberal opinions. In: Roberts, J. & Hough, M. (Eds.), *Changing Attitudes to Punishment: Public Opinion, Crime and Justice*. Devon: Willan Publishing, 148-162.

- Garland, B., Wodahl, E. & Cota, L. (2016). Measuring public support for prison reentry options. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(12), 1406-1424.
- Garland, B., Wodahl, E. & Saxon, C. (2014). What influences public support of transitional housing facilities for offenders during reentry? *Criminal Justice Policy Review*, 1-23.
- Garland, B., Wodahl, E., & Schuhmann, R. (2013). Value conflict and public opinion toward prisoner reentry initiatives. *Criminal Justice Policy Review*, 24, 27-48.
- Garland, B., Wodahl, E., & Schuhmann, R. (2013). Value conflict and public opinion toward prisoner reentry initiatives. *Criminal Justice Policy Review*, 24, 27-48.
- Gelb, K. (2011). *Sentencing matters: Alternatives to imprisonment: Community Views in Victoria*. Sentencing Advisory Council: Melbourne.
- Gerber, M.M. & Jackson, J. (2013). Retribution as revenge and retribution as just deserts. *Soc Just Res*, 26, 61-80.
- Glynn, C. J. & Huge, M. E. (2008). *The International Encyclopedia of Communication: Public opinion*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Gouvis Roman, C. & Travis, J. (2010). Where will I sleep tomorrow? Housing, homelessness, and the returning prisoner. *Housing Policy Debate*, 17(2), 389 – 418.
- Gray, J.M. (2009). What shapes public opinion of the criminal justice system. In J. L. Wood & T. A. Gannon (Eds.). *Public opinion and criminal justice*. Portland, OR: Willan Publishing, 49-72.
- Henderson, M., Johnson, N.F. & Auld, G. (2013). Silences of ethical practice: dilemmas for researchers using social media. *Educational Research and Evaluation*, 19(6), 546-560.
- Hyatt, J.M. & Han, S. (2018). Expanding the focus of correctional evaluations beyond recidivism: the impact of halfway houses on public safety. *J Exp Criminol*, 14, 187-211.

- Immerwahr, J., & Johnson, J. (2002). *The revolving door: Exploring public attitudes toward prisoner reentry*. Washington, DC: Urban Institute.
- J. L. Wood & T. A. Gannon (2009). *Public opinion and criminal justice*. Portland, OR: Willan Publishing.
- Johnson, M. P. (2006). Decision models for the location of community corrections centers. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 33, 393-412.
- Kääriäinen, J. (2019). Knowledge, punitive attitudes and punitive gap: Finnish findings. *Eur J Crim Policy Res*, 25, 409-425.
- Koller, C. (2017). Halfway houses. In Schreck, C.J. (Eds.). *The Encyclopedia of Juvenile Delinquency and Justice*, John Wiley & Sons: New Jersey.
- Krisberg, B., & Marchionna, S. (2006). *Attitudes of U.S. voters toward prisoner rehabilitation and reentry policies*. Oakland, CA: National Council on Crime and Delinquency.
- Latessa, E., Brusman-Lovins, L., & Smith, P. (2010). Follow-up evaluation of Ohio's community based correctional facility and halfway house programs—outcome study. *University of Cincinnati School of Criminal Justice*.
- Maruna, S., & King, A. (2004). Public opinion and community penalties. In Bottoms, A., Rex, S. & Robinson, G. (Eds.), *Alternatives to prison: Alternatives for an insecure society*. Cullompton, UK: Willan Publishing, 83-112.
- O'Brien, P. (2001). "Just like baking a cake": Women describe the necessary ingredients for successful reentry after incarceration. *Families in Society: The Journal of Contemporary Human Services*, 82, 287-295.
- Ostermann, M. (2009). An analysis of New Jersey's day reporting center and halfway back programs: embracing the rehabilitative ideal through evidence based practices. *Journal of Offender Rehabilitation*, 48, 139-153.
- Parker, C. (1997). A contemporary view of alternatives to incarceration in Denmark. *Federal Probation*, 61(2), 69-73.

- Paul, H. (2012). Using internet technologies (such as Skype) as a research medium: a research note. *Qualitative Research*, 12(2), p.239-242.
- Reynolds, N., Craig, L. A., & Boer, D. P. (2009). Public attitudes towards offending, offenders and reintegration. In J. L. Wood & T. A. Gannon (Eds.), *Public opinion and criminal justice*. Portland, OR: Willan Publishing, 166-186.
- Roberts, J.V. & Hough, M. (2002). *Changing attitudes to punishment: public opinion, crime and justice*. Cullompton: Willan.
- Roberts, J.V. & Hough, M. (2005). *Understanding attitudes to criminal justice*. Maidenhead: Open University Press.
- Scheirs, V., & Beyens, K. (2019). Prisoner resettlement in Belgium: Also a responsibility of civil society. In F. Dünkel, I. Pruin, A. Storgaard, & J. Weber (Eds.), *Prisoner Resettlement in Europe*. New York: Routledge, 37-50.
- Sigler, R. T. & Lamb, D. (1995). Community-based alternatives to prison: How the public and court personnel view them. *Federal Probation*, 59 (2), 3-9.
- Simpson, P.L., Guthrie, J., Lovell, M., Doyle, M. & Butler, T. (2015). Assessing the Public's Views on Prison and Prison Alternatives: Findings from Public Deliberation Research in Three Australian Cities, *Journal of Public Deliberation*, 11 (2), 1-24.
- Strelan, P. & Van Prooijen, J-W. (2013). Retribution and forgiveness: the healing effects of punishing for just deserts. *European Journal of Social Psychology*, 43, 544-553.
- Sykes G. M. (1974). *The society of captives. A study of a maximum security prison*. Princeton University Press: New Jersey, 85-105.
- Verfaillie, K. (2012). Punitive needs, society and public opinion: An explorative study of ambivalent attitudes to punishment and criminal justice. In Snacken, S. & Dumortier, E. (Eds.), *Resisting punitiveness in Europe?: Welfare, human rights and Democracy*. London, UK: Routledge, 225-247.
- Vzw. De Huizen (2019). Aanbevelingen voor kwalitatieve en succesvolle loopplankhuizen.

8. Bijlagen

8.1. Bijlage 1: Brief schepencollege

Onderzoeksvoorstel – Stad Mechelen

Brussel 18/01/2020

Geachte leden van het schepencollege,

In het kader van twee masterproefstudies in de criminologische wetenschappen aan de VUB, leggen we u graag een onderzoeksvoorstel voor.

Mechelen opende in september 2019 het eerste transitiehuis. Een van de belangrijkste speerpunten van detentiehuisen betreft de inbedding in de omgevingen en de interacties met buurtbewoners. Aangezien het transitiehuis recent opende, is er weinig zicht op hun visie met betrekking tot dit nieuwe concept. Concreet zal dit onderzoek betrekking hebben op de visie van de 'Mechelaar' ten aanzien van het transitiehuis. Hoe leeft het transitiehuis bij de inwoners en hoe staan zij hiertegenover? Criminologische kennis uit drie domeinen wordt gebundeld in deze studie:

- **Buurtonderzoek** (zoals broken windows theory, social trust)
- Studies naar **publieke opinie omtrent bestraffing** (zoals de Marshall hypothese)
- **Penologische kennis omtrent re-integratie** van gedetineerden (voornamelijk het model van McNeill, 2012)

Het masterproefonderzoek betreft een kwalitatief onderzoek aan de hand van een 30-tal interviews bij de omwonenden van het transitiehuis. Door middel van een kwalitatief buurt –en belevingsonderzoek zal er worden nagegaan hoe de inwoners van Mechelen hun buurt ervaren sinds de opstart van het transitiehuis.

We starten de gesprekken met een aantal algemene vragen omtrent de beleving van de buurt. Door middel van deze vragen krijgt men meteen zicht op de belangstelling voor het transitiehuis. Vervolgens zal worden overgegaan tot meer gerichte vragen inzake het transitiehuis. Op die manier komt men meer te weten over de verschillende visies ten aanzien van het transitiehuis en of hier al dan niet onveiligheidsgevoelens aan verbonden zijn. Deze voorgaande vragen zullen het interview uiteindelijk leiden tot vragen omtrent de opinie van de bewoners inzake de re-integratie van (ex-) gedetineerden.

Daarnaast formuleren we op basis van een internationale literatuurstudie aanbevelingen omtrent de inbedding van transitiehuizen (halfway-houses) in de buurt.

Indien u nog verdere vragen of suggesties heeft, horen wij het graag.

Hopend op een positief antwoord.

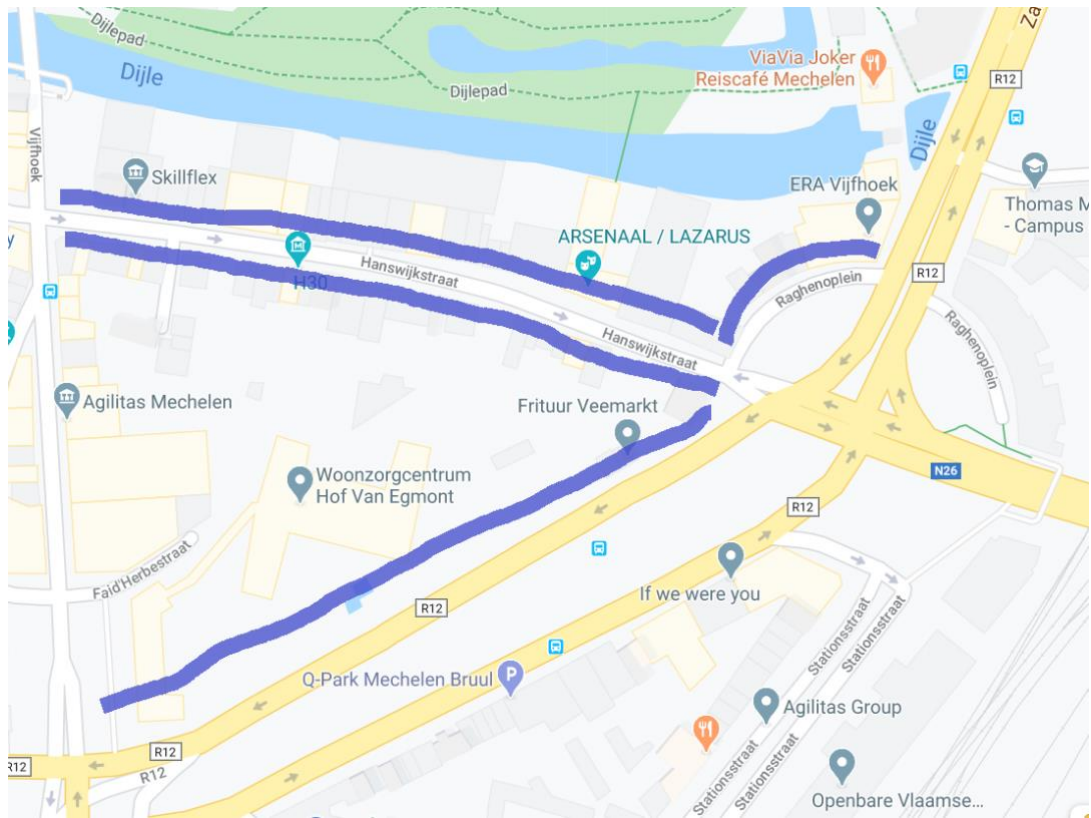
Hoogachtend,

Professor Vanhouche

Tess De Westelinck

Laura De Meester

8.2. Bijlage 2: Stedelijk grondplan

8.3. Bijlage 3: Brief onderzoek VUB-Mechelen

Aan de bewoners van de Hanswijkstraat

Directie	Behandeld door	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum:
Samenleving	Werner.vanherle	/	Onderzoek VUB	21.02.2020
Dienst	E-mail	Telefoon	Fax	Bijlagen
Preventie en veiligheid	Werner.vanherle@mechelen.be	015 29 83 841		0

Onderzoek naar beleving van het Transitiehuis – VUB

Geachte mevrouw / heer

Op 3 februari 2020 keurde het college van burgemeester en schepenen een onderzoeksvorstel vanuit de Vrije Universiteit Brussel naar het transitiehuis goed. Zoals u ongetwijfeld weet, is er sinds september 2019 in de Hanswijkstraat 46 en 48 een kleinschalig detentiehuis geopend voor gedetineerden die aan het einde van hun straf zijn om er hun terugkeer naar de samenleving onder professionele begeleiding voor te bereiden.

Dit is een uniek concept voor België en daarom wil de stad Mechelen graag uw mening kennen. De bedoeling van dit onderzoek is onder meer om uw mening over en uw beleving van het transitiehuis als één van de nabije burens te leren kennen.

De interviews zullen vanuit de VUB uitgevoerd worden door 2 master studenten criminologie (Tess De Westelinck & Laura De Meester). Beiden zullen herkenbaar zijn aan de hand van een 'VUB-badge'. Zij zullen van deur tot deur gaan en vragen om uw medewerking aan het onderzoek. De studenten zullen u ook vragen om interviews digitaal op te nemen. U bent niet verplicht hierop in te gaan. De VUB garandeert een anonieme verwerking van de gegevens.

De stad Mechelen en de Vrije Universiteit Brussel danken u alvast voor uw medewerking.

Hoogachtend,

NAMENS HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN:

Erik Laga
Vandersmissen
Algemeen directeur

Alexander
Burgemeester

Alle officiële briefwisseling dient gericht aan het college van burgemeester en schepenen

8.4. Bijlage 4: Topiclijst

Topiclijst – Vragenlijst

→ Informatie buurtbewoner

- Geslacht
- Leeftijd / geboortedatum
- Socio-economische stand
 - Hoogst behaalde diploma (geen diploma, lager onderwijs, lager middelbaar, hoger middelbaar, hogere studies: hogeschool of universiteit, onbekend) → *Veiligheidsmonitor, 2018*
 - Beroepssituatie (werknemer, ambtenaar, zelfstandige, student, gepensioneerd, werkloos / werkzoekende, andere, onbekend) → *Veiligheidsmonitor, 2018*
- Type woning (open bebouwing / vrijstaande woning of halfopen bebouwing, rijwoning, studio of appartement, andere, onbekend) → *Veiligheidsmonitor, 2018*
- Nationaliteit
- Etniciteit / afkomst
- Mechelen
 - Hoelang inwoner in Mechelen?
 - Hoelang inwoner in deze buurt?

→ Algemeen (Laura)

- Ervaring buurt
 - Hoe ervaart u de buurt waar u woont?
 - Hoe vindt u dat uw buurt eruit ziet? (Mate van verzorgdheid, onderhoud) → *Veiligheidsmonitor, 2018*
In welke mate probeert u uw straat schoon te houden? → *Sampson, et al., 1997*
 - Hoe ervaart u uw buurt op zijn best?
 - Waarom houdt u van uw buurt?
 - Wat zou u willen veranderen in uw buurt om hiervan de ideale buurt te maken?
 - Wat kan er beter in uw buurt?
 - Wat vindt u minder aan uw buurt? (Zaken die ontbreken in de buurt → transitiehuis kan dit eventueel organiseren)
- Sociaal vertrouwen
 - Hoe goed kent u de buurt / uw buurtbewoners?
 - In welke mate vertrouwt u de buurt / uw buurtbewoners?

- In welke mate is er volgens u sprake van informele sociale controle waarbij buurtbewoners de veiligheid (proberen te) bewaken? → *Sampson et al., 1997*
 - In welke mate bent u bereid om uw burens te helpen wanneer er problemen opduiken in de wijk? (Verkeer, verkeerslichten die niet werken, hinderlijk parkeren, sluikestorten of zwerfvuil, diefstal, geluidshinder, rondhangende jongeren, inbraken, drugs of alcohol, vandalisme, vechtpartijen, verbaal geweld, verbouwingen...) → *Sampson et al., 1997*
- Ontmoetingskansen met burens
- Komt u uw burens dikwijls tegen? Zowel in de buurt als elders.
 - Welke relatie heeft u met uw burens?
 - Welke voorzieningen zijn er in uw buurt aanwezig? Supermarkt, slagerij, bakker, groentewinkel, viswinkel/kraam, bioscoop, bouwmarkt, boetiek, groente- of vismarkt, bloemenwinkel, snackbar, huisarts, politiebureau, kerk, garage, sportveld, café, restaurant, kinderdagverblijf, crèche, buurtcentrum, school, park, zwembad, sport/recreatiecentrum, postkantoor, bushalte, treinstation, theater, opera, concertgebouw, openbare bibliotheek of speelveld? → *Flap & Völker, 2004*
 - Worden er gemeenschappelijke activiteiten georganiseerd in de buurt? (Bv. Gezamenlijk de buurt schoonmaken, samen koffie drinken, buurtfeest,...) → *Flap & Völker, 2004*
- Veiligheidsgevoel
- Voelt u zich veilig in uw buurt? Wat zorgt ervoor dat u zich (on)veilig voelt in uw buurt?
 - Ervaart u problemen in uw buurt? (Verkeer, verkeerslichten die niet werken, hinderlijk parkeren, sluikestorten of zwerfvuil, diefstal, geluidshinder, rondhangende jongeren, inbraken, drugs of alcohol, vandalisme, vechtpartijen, verbaal geweld, verbouwingen...) → *Veiligheidsmonitor, 2018*
 - Mijdt u bepaalde plaatsen in uw buurt (op bepaalde momenten tijdens de dag)? Zo ja, welke plaatsen? → *Veiligheidsmonitor, 2018*
 - Heeft de oprichting van het transitiehuis een invloed op de beleving van uw buurt? (Indien het transitiehuis nog niet ter sprake is gekomen)
- LULU
- Hoe ervaart u het transitiehuis in de buurt? Welke rol speelt het huis in de buurt?
 - Zijn er bezorgdheden rond de plaatsing van het transitiehuis? (vb. daling van de waarde van het huis, achteruitgang in levenskwaliteit door o.a. geluidsoverlast, achteruitgang van het imago van de gemeenschap, daling van de publieke veiligheid...) → *Sandman, 1986; Schively, 2007*
 - In welke mate komt u in contact met het transitiehuis? Contact met deelnemers, met werknemers, met bezoekers,... Op welke manier betekent dit contact een meerwaarde voor u?

→ Specifieke vragen (Tess)

- Transitiehuis
 - Had u al eens van het transitiehuis gehoord?
 - Wat kan u vertellen over het transitiehuis?
 - Hoe staat u tegenover het transitiehuis?

- 'Not-in-my-backyard'-fenomeen
 - Wat vindt u ervan dat er een transitiehuis is opgericht in Mechelen, meer specifiek in uw buurt?
 - Waarom denkt u dat men ervoor heeft gekozen om het transitiehuis juist in deze buurt te plaatsen?
 - Had u dit liever ergens anders gezien?
 - Wat was uw reactie over het transitiehuis voor en na de komst ervan?

- Communicatie & informatie-uitwisseling
 - Op welke manier bent u geïnformeerd geweest over het transitiehuis? Was deze informatie voldoende voor u?
 - Verschilt uw mening over het transitiehuis voor en na de informatie die u hierover gekregen hebt?

- Publieke opinie
 - Hoe staat u tegenover bestraffing in België? Waarom?
 - Hoe staat u tegenover bestraffing in de gevangenis? Waarom?
 - Bent uzelf ooit (on)rechtstreeks in contact gekomen met het gevangeniswezen?
 - Hoe staat u tegenover de algemene werking van de Belgische gevangenissen?
 - Wat vindt u van nieuwe kleinschalige alternatieven op de gevangenisstraf?
 - Hoe staat u tegenover bestraffing in de gevangenis, indien er ook alternatieve kleinschalige detentie bestaat?

Vignet 1: De huidige gevangenissen zijn overbevolkt. Er is onvoldoende capaciteit om iedereen zijn straf te laten uitzitten in de gevangenis. Wat is volgens u de oplossing? Iedereen toch zijn straf laten uitzitten in een overbevolkte gevangenis, meer gebruik van alternatieve straffen (vb. ET) of het uitzitten van de straf in kleinschalige detentiehuisen?

Vignet 2: Onze huidige politici staan voor een dilemma. Overbevolking in de gevangenissen is een groot probleem in ons land. Wat is volgens u de beste keuze: het bijbouwen van een paar grote traditionele gevangenissen, het oprichten van heel veel kleinschalige detentiehuisen (15-30 personen) of een mix van beiden?

- Marshall-hypothese
 - Hoe stond u tegenover bestraffing vóór de implementatie van het transitiehuis?
 - Heeft de oprichting van het transitiehuis uw mening veranderd?
 - Hoe heeft de oprichting van het transitiehuis uw mening veranderd, in welke zin?
 - Heeft u nu een andere kijk op bestraffing?

- Punitiviteitskloof
 - Wie zou er volgens u in aanmerking mogen komen voor kleinschalige alternatieven op de gevangenisstraf?
 - Zijn er naar uw mening personen die hiervoor niet in aanmerking dienen te komen? Wie?
 - In welke gevallen bent u voorstander van kleinschalige detentie? (Jongeren? Ouderen? First-time offenders? Recedivisten?)

Vignet 3: Persoon X is 25 jaar oud en heeft een gewapende overval gepleegd in een bank. Tijdens deze overval maakte hij geen slachtoffers, maar kon wel een buit binnenhalen van 9000 euro. De politie werd snel verwittigd en heeft hem na een lange achtervolging kunnen tegenhouden en arresteren. De rechter zal beslissen dat hij een gevangenisstraf krijgt van 6 jaar. Dit is de eerste keer dat hij in contact komt met het gerecht. Komt deze persoon in aanmerking voor een verblijf in een transitiehuis wanneer hij de helft van zijn straf heeft uitgezeten?

Wat als persoon X een recidivist is?

Wat als persoon X 50 jaar is en een recidivist?

- Interactie & integratie in de buurt
 - In welke mate ervaart u interactie tussen het transitiehuis en de buurt? Hoe ervaart u deze?
Vb. Kent u de deelnemers van het transitiehuis, weet u wie ze zijn, zou u ze herkennen?
 - Hoe ziet u de wisselwerking tussen jullie, als buurtbewoners, en het transitiehuis?
Vb. Straatfeest organiseren, maandelijkse bijeenkomst, ...
 - Hoe kan het transitiehuis volgens u een meerwaarde vormen voor de buurt? (Eventueel voorbeelden geven: repair cafe, sociaal restaurant, groentewinkel, fietsen-herstellingen, sportzaal, ...).

Vignet 4: Mechelen is een stad waar het gebruik van de fiets erg populair is. Helaas beschikt de stad niet over een fietsen-herstellingen winkel. Het transitiehuis beschikt over een extra ruimte, hier zouden zij een fietsen-herstellingen winkel willen oprichten voor de Mechelse inwoners. Is dit volgens u een meerwaarde voor uw buurt? Zou u hiervan gebruik maken?

Vignet 5: Sociale restaurants zijn de laatste jaren erg in trek. Mensen die het niet breed hebben of alleenstaanden kunnen hier terecht om voor een schappelijke prijs een maaltijd te eten. De deelnemers van het transitiehuis zouden graag iets terugdoen voor de buurt en richten zo'n restaurant op voor de mensen die het nodig hebben. Vindt u dit iets positief?

- Re-integratie & de samenleving
 - Hoe geeft u vorm aan re-integratie van een ex-gedetineerden? (woon, werk, engagement,...)
 - Wat is een succesvolle re-integratie volgens u? (Meer dan enkel geen recidive plegen? Vb. iets terug doen aan de samenleving om zo schuld af te lossen, burgerlijke partijen afbetalen)
 - Werkt de huidige gevangenisstraf een succesvolle re-integratie in de hand?
 - Speelt de samenleving volgens u een rol in de re-integratie van ex-gedetineerden? Zo ja, welke rol speelt de samenleving volgens u in de re-integratie van ex-gedetineerden?

Vignet 6: Re-integratie van ex-gedetineerden is een proces van vallen en opstaan. Vooraleer een gedetineerde de mogelijkheid krijgt een VI te verkrijgen, dient deze te beschikken over een woonst, dagbesteding/ job. Is het de rol van de samenleving om hierin te voorzien en opnieuw kansen te bieden? Wat met een jonge man van 27 jaar die voor het eerst een misdrijf heeft gepleegd? Wat met een man van 50 die reeds meerdere malen korte gevangenisstraffen heeft uitgezeten? Moet de samenleving kansen blijven geven of houdt dit ergens op volgens u?

- Re-integratie & de Mechelse gemeenschap
 - Hoe geeft u vorm aan de re-integratie van de deelnemers van het transitiehuis?
 - Welke rol heeft u als buurtbewoner en gemeenschap in dit re-integratieproces?
 - Hoe stond u tegenover het nieuws dat de eerste deelnemer uit het transitiehuis werd vrijgelaten onder elektronisch toezicht?

8.5. Bijlage 5: Informed-consent

Informed consent: buurtonderzoek naar de beleving van het transitiehuis in Mechelen

Ik ondergetekende,,

verklaar hierbij dat ik, als deelnemer aan het buurtonderzoek naar de beleving van het transitiehuis in Mechelen (Vrije Universiteit Brussel):

- 1) mondeling geïnformeerd ben geweest over de inhoud en het doel van het onderzoek en daarbij kennis heb genomen over de rol die ik daarin speel;
- 2) op elk ogenblik bijkomende informatie kan verkrijgen (contactgegevens zie verder);
- 3) totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek;
- 4) de toestemming geef om de informatie die ik binnen dit onderzoek meedeel op anonieme wijze mag bewaard, verwerkt en over gerapporteerd worden.

Dit wil zeggen dat de informatie binnen deze masterproef verwerkt mag worden maar op geen enkele manier gelinkt mag worden aan mijn naam of persoon;
- 5) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten;

6) op de hoogte ben van de mogelijkheid om vragen, om welke reden dan ook, niet te beantwoorden of deze nadien te wijzigen of in te trekken;

7) toestemming verleen dat, om het interview zo goed mogelijk te registreren, dit gesprek wordt opgenomen via een voice-recorder.

Ik geef de toestemming om dit gesprek op te nemen:

JA / NEEN (schrappen wat niet past).

De opnames worden vernietigd nadat deze uitgeschreven zijn. De uitgeschreven versies zullen niet gedeeld of ingekeken worden door onbevoegden en zijn enkel beschikbaar voor Tess De Westelinck, Laura De Meester, prof. dr. An-Sofie Vanhouche (promotor van deze masterproef) en een bijkomende evaluerende professor van de VUB.

Gelezen en goedgekeurd te(plaats) op

(datum)

Handtekening deelnemer:

Handtekening onderzoeker:

Verantwoordelijke onderzoek:

1) Tess De Westelinck, masterstudente Vrije Universiteit Brussel

tess.britt.de.westelinck@vub.be

2) Laura De Meester, masterstudente Vrije Universiteit Brussel

laura.ambre.de.meester@vub.be

3) Prof. dr. An-Sofie Vanhouche, promotor Vrije Universiteit Brussel

an-sofie.vanhouche@vub.be

8.6. Data-Management-Plan

DATA MANAGEMENT PLAN (DMP)

Toe te voegen als bijlage bij de Masterproef Criminologische Wetenschappen

1) Wordt er nieuwe data verzameld en/of wordt er gebruik gemaakt van bestaande data?

In dit vooronderzoek wordt er enkel gebruik gemaakt van nieuwe verzamelde data. Deze nieuwe data is men bekomen aan de hand van kwalitatief onderzoek door middel van interviews.

2) Wat is de origine en de aard van deze data?

De nieuwe verzamelde data is van mondelinge aard en is bekomen aan de hand van kwalitatieve interviews met buurtbewoners in de stad Mechelen. Deze interviews zijn afgenomen op basis van een topiclijst. Vervolgens zijn deze interviews getranscribeerd in verschillende Word-documenten. Deze transcribten zijn daarenboven gepseudonimiseerd.

3) Zal er persoonlijke data verzameld worden? Zo ja, welke?

Tijdens de kwalitatieve interviews werd er eveneens persoonlijke data verzameld. Onder andere het geslacht, de geboortedatum, nationaliteit, etniciteit, hoogst behaalde diploma en werksituatie zal men kunnen terugvinden in de transcribten. De naam en het adres van de respondent zal daarentegen niet aangegeven worden, deze zijn gepseudonimiseerd.

4) Waar wordt de verzamelde data opgeslagen?

Normaliter zou de data aan de hand van een USB-stick worden overgedragen aan de promotor, in dit geval Prof. An-Sofie Vanhouche. Als gevolg van de maatregelen die getroffen zijn in het kader van de Covid-19 pandemie, is dit echter niet meer mogelijk. De data zal om die reden worden ter beschikking gesteld aan de hand van OneDrive.

5) Zal de verzamelde data later hergebruikt worden?

Daar dit onderzoek een vooronderzoek betreft, zal er op deze data worden verdergewerkt door toekomstige onderzoekers.

De data die tijdens dit vooronderzoek verzameld is, kan aldus door toekomstige onderzoekers geraadpleegd worden. De data zal dan ook ter beschikking gesteld worden voor verder onderzoek.

6) Indien gewerkt werd met een informed consent formulier, voeg dit dan hieronder toe.

In de informed consent kan u lezen dat de uitgeschreven versies van de interviews (transcribten) niet ter beschikking gesteld zullen worden van anderen. Enkel ikzelf, mijn mede-student en Prof. Vanhouche zouden hier toegang toe krijgen. Dit is echter verandert naarmate het onderzoek vorderde. Als gevolg van de Covid-19-crisis is de aard van dit onderzoek veranderd naar een vooronderzoek. Dit wil zeggen dat toekomstige onderzoekers alsnog deze uitgeschreven versies zullen kunnen raadplegen.

Informed consent: buurtonderzoek naar de beleving van het transitiehuis in Mechelen

Ik ondergetekende,,

verklaar hierbij dat ik, als deelnemer aan het buurtonderzoek naar de beleving van het transitiehuis in Mechelen (Vrije Universiteit Brussel):

- 8) mondeling geïnformeerd ben geweest over de inhoud en het doel van het onderzoek en daarbij kennis heb genomen over de rol die ik daarin speel;
- 9) op elk ogenblik bijkomende informatie kan verkrijgen (contactgegevens zie verder);
- 10) totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek;

11) de toestemming geef om de informatie die ik binnen dit onderzoek meedeel op anonieme wijze mag bewaard, verwerkt en over gerapporteerd worden.

Dit wil zeggen dat de informatie binnen deze masterproef verwerkt mag worden maar op geen enkele manier gelinkt mag worden aan mijn naam of persoon;

12) op de hoogte ben van de mogelijkheid om mijn deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten;

13) op de hoogte ben van de mogelijkheid om vragen, om welke reden dan ook, niet te beantwoorden of deze nadien te wijzigen of in te trekken;

14) toestemming verleen dat, om het interview zo goed mogelijk te registreren, dit gesprek wordt opgenomen via een voice-recorder.

Ik geef de toestemming om dit gesprek op te nemen:

JA / NEEN (schrappen wat niet past).

De opnames worden vernietigd nadat deze uitgeschreven zijn. De uitgeschreven versies zullen niet gedeeld of ingekeken worden door onbevoegden en zijn enkel beschikbaar voor Tess De Westelinck, Laura De Meester, prof. dr. An-Sofie Vanhouche (promotor van deze masterproef) en een bijkomende evaluerende professor van de VUB.

Gelezen en goedgekeurd te(plaats) op

(datum)

Handtekening deelnemer:

Handtekening onderzoeker:

Verantwoordelijke onderzoek:

4) Tess De Westelinck, masterstudente Vrije Universiteit Brussel

tess.britt.de.westelinck@vub.be

5) Laura De Meester, masterstudente Vrije Universiteit Brussel

laura.ambre.de.meester@vub.be

6) Prof. dr. An-Sofie Vanhouche, promotor Vrije Universiteit Brussel

an-sofie.vanhouche@vub.be